

UCHWAŁA NR XXV/22/2014
RADY POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO
z dnia 29 września 2014 r.

w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024*

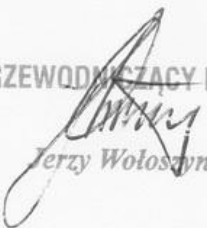
Na podstawie art. 4 ust. 1 oraz art. 12 pkt 4 i 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595 i 645 oraz z 2014 r. poz. 379 i 1072)

Rada Powiatu

uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się *Strategię Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024*, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grudziądzkiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jerzy Wołoszyn

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 stanowi najważniejszy dokument planistyczny określający kierunki działania na każdym etapie realizacji projektów oraz wszelkich działań będących w kompetencji Powiatu Grudziądzkiego.

Celem strategii jest wskazanie misji, wizji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działania, których realizacja w określonym horyzoncie czasowym przyczyni się do wielokierunkowego rozwoju powiatu.

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 powstała w wyniku połączenia metody eksperckiej, z szeroko pojętymi konsultacjami. Na potrzeby opracowania strategii został powołany Zespół ds. opracowania *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024*, w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich najważniejszych grup interesariuszy, w tym przedstawiciele: Powiatu Grudziądzkiego i jego jednostek organizacyjnych, samorządów gminnych tworzących Powiat, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych instytucji kluczowych z punktu widzenia rozwoju Powiatu. Zespół ds. opracowania *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024* uczestniczył w warsztatach strategicznych, których celem było przeprowadzenie analizy SWOT powiatu, sporządzenie tzw. drzewa problemów, określenie wizji, priorytetów rozwojowych, celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań. Prace odbywały się w podziale na 3 grupy tematyczne: grupa dot. sfery gospodarczej, grupa dot. sfery społecznej oraz grupa dot. sfery środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej.

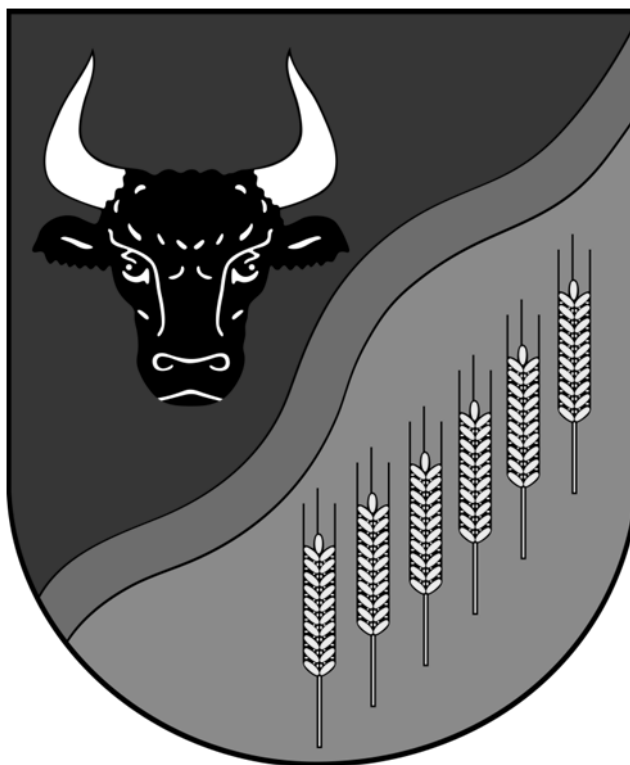
Decyzją Zarządu Powiatu Grudziądzkiego projekt dokumentu został przekazany do konsultacji społecznych. Konsultacje rozpoczęły się 14 sierpnia br. i potrwały do 4 września br. Informację o możliwości składania uwag do projektu dokumentu, znajdującego się na stronie internetowej oraz wyłożonego do wglądu w siedzibie Starostwa, wywieszono na tablicy ogłoszeń w Starostwie Powiatowym w Grudziądzu oraz zamieszczono na stronie internetowej Powiatu. W wyznaczonym terminie nie zostały zgłoszone żadne uwagi do projektu strategii.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jerzy Wołoszyn

Załącznik do Uchwały Nr XXV/22/2014
Rady Powiatu Grudziądzkiego
z dnia 29 września 2014 r.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO NA LATA 2014-2024

2014

Niniejsze opracowanie zostało wykonane przez:

ul. Podmurna 65/1
87-100 Toruń

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	6
I.1. Przesłanki uzasadniające opracowanie strategii.....	6
I.2. Pozycja ustrojowa powiatu	7
I.3. Podstawowe założenia strategii	9
I.4. Proces budowy strategii	10
II. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	15
II.1. Ogólne informacje o powiecie	15
II.1.1. Położenie i relacje zewnętrzne	15
II.1.2. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego	16
II.1.3. Wielkość i podział administracyjny.....	16
II.1.4. Historia oraz dziedzictwo i tradycje kulturowe powiatu	18
II.2. Sfera społeczna	21
II.2.1. Demografia	21
II.2.2. Rynek pracy i bezrobocie.....	28
II.2.3. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	32
II.2.4. Wykształcenie mieszkańców, edukacja i wychowanie	37
II.2.5. Sport i rekreacja	43
II.2.6. Kultura	45
II.2.7. Aktywność społeczna.....	46
II.2.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	49
II.3. Sfera gospodarcza	50
II.3.1. Podmioty gospodarcze powiatu grudziądzkiego	50
II.3.2. Rolnictwo.....	52
II.3.3. Przemysł	54
II.3.4. Turystyka	55
II.4. Sfera przestrzenno-środowiskowa	58
II.4.1. Zagospodarowanie przestrzenne	58
II.4.2. Zasoby naturalne i środowisko przyrodnicze	58
II.4.3. Infrastruktura techniczna i transport	61
III. ANALIZA ANKIET	69
IV. ANALIZA SWOT	87
V. ANALIZA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO	92
V.1. Sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej.....	92
V.2. Sfera gospodarcza	97
V.3. Sfera społeczna	100
VI. MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU	104
VII.OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE ORAZ PROPONOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW	105
VIII. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU	114
IX. METODYKA WDRAŻANIA ORAZ MONITOROWANIA STRATEGII	119
IX.1. Wdrażanie strategii.....	119
IX.2. Monitoring oraz ewaluacja	120
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	124
XI. OPIS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	125
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	130

I. WSTĘP

I.1. Przesłanki uzasadniające opracowanie strategii

Strategia rozwoju, jako instrument podnoszenia konkurencyjności lokalnej jednostki terytorialnej, stanowi kompleksową, perspektywiczną koncepcję określającą cele rozwoju oraz warunki, zasady i etapy ich osiągnięcia. Strategia rozwoju jest nadrzędnym instrumentem zarządzania rozwojem lokalnym i podstawą długookresowej, lokalnej polityki społeczno-gospodarczej.

Planowanie strategiczne stanowi niezbędny element procesu programowania rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Przekazanie części uprawnień władzy centralnej na szczebel samorządowy powoduje przeniesienie części odpowiedzialności za jakość życia mieszkańców na lokalne władze, co z kolei rodzi potrzebę efektywnego i kreatywnego zarządzania posiadanymi zasobami. Jedynie właściwe i starannie zaplanowane zadania mają szansę zarówno zaspokoić zbiorowe potrzeby społeczności, jak i stworzyć komfortowe warunki dla samorealizacji jednostek.

Opracowanie strategii rozwoju nie jest wymogiem ustawowym, jednak wynika z konieczności średniookresowego i uporządkowanego wskazania kierunków rozwoju. Ponadto, strategia ułatwia późniejszy proces pozyskiwania środków zewnętrznych, niezbędnych na realizację zaplanowanych działań i projektów, w szczególności środków UE.

Przesłanki zewnętrzne to długookresowe i średniookresowe strategiczne dokumenty krajowe oraz programowe Unii Europejskiej na lata 2014-2020 oraz nowa strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

Główną przesłanką merytoryczną jest określenie kierunków rozwoju powiatu, uwzględniających osiągnięty, aktualny stan, a przede wszystkim potrzeby i aspiracje mieszkańców powiatu na kilka najbliższych lat.

Przesłanką uzasadniającą opracowanie strategii jest również fakt, iż poprzednia strategia została opracowana w roku 2003, w związku z czym nie jest dostosowana do aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 ujmuje główne cele i uwarunkowania jego rozwoju w horyzoncie czasowym do 2024 roku, w zmieniających się uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Strategia, jako koncepcja rozwoju lokalnego, pełni z jednej strony funkcję źródła informacji o procesach społeczno-gospodarczych na danym terenie i stanowi istotną inwentaryzację zjawisk zachodzących w jednostce terytorialnej. Z drugiej strony ułatwia i zwiększa spójność podejmowanych przez władze lokalne decyzji, jest planem działania władz lokalnych i wyznacznikiem bieżących działań.

Przyjęta hierarchia celów i zadań ułatwi prace lokalnym władzom nastawionym na przeprowadzenie ważnych inwestycji w regionie. Dodatkowo, planowanie, monitorowanie

i aktualna ocena przedsięwzięć inwestycyjnych będzie sprzyjać integracji i aktywizacji społecznej wokół zadań realizowanych przez władze Powiatu.

Opracowany Wieloletni Plan Inwestycyjny jest ściśle skorelowany z niniejszym dokumentem strategicznym i stanowi jego integralną część. Zadania wskazane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym wynikają bowiem ze zdefiniowanych celów strategicznych wskazanych w Strategii oraz stanowią ich uszczegółowienie.

I.2. Pozycja ustrojowa powiatu

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym przede wszystkim w zakresie:

- edukacji publicznej (prowadzenie szkół ponadgminnych i zawodowych),
- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej (poprzez powiatowe centrum pomocy społecznej i domy pomocy społecznej)
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- polityki prorodzinnej,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- transportu zbiorowego i dróg publicznych (powiatowych),
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki,
- geodezji, kartografii, katastru, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa, rybactwa śródlądowego w ramach ładu przestrzennego i ekologii,
- gospodarki nieruchomościami i administracji architektoniczno-budowlanej,
- ochrony przeciwpowodziowej i bezpieczeństwa publicznego, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia mieszkańców w ramach bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- działania służb: straż pożarna, policja, inspekcja sanitarna, inspekcja weterynaryjna,
- promocji powiatu.

Reforma systemu administracyjnego sprawiła, że powiat posiada uprawnienia w zakresie decydowania o wydatkach budżetowych (głównie w sferze działań inwestycyjnych), dysponuje majątkiem powiatu oraz określa zasady dysponowania nim, jak również posiada uprawnienia do stanowienia lokalnego prawa w zakresie przepisów porządkowych dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i naturalnego, ochrony zdrowia i życia mieszkańców oraz ochrony mienia i bezpieczeństwa publicznego.

W kontekście lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu prawne kompetencje powiatu dotyczą:

- zaspokajania potrzeb powiatowej wspólnoty samorządowej w zakresie podnoszenia warunków bytowych i standardów życia mieszkańców,
- podwyższania stopnia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej jako czynnika stymulującego rozwój zasobów ludzkich,
- podejmowania działań ukierunkowanych na poprawę atrakcyjności i lokalizacji powiatu przede wszystkim ze względu na działalność gospodarczą przy pomocy realizacji inwestycji drogowych,
- działań skierowanych na ochronę lokalnych zasobów naturalnych wraz z określeniem zasad ich eksploatacji (zrównoważony rozwój),
- współpracy z gminami w zakresie stymulowania ich rozwoju społecznego i gospodarczego,
- uzgadniania działań podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i inwestycyjną na terenie powiatu z interesem publicznym i prawami lokalnej społeczności.

Zadania, które nie zostały przypisane do zakresu działania powiatu i województwa, należą do gmin. Jednocześnie, wyraźnie zostały rozgraniczone kompetencje powiatów i gmin. Gminy nie są podporządkowane powiatom, a powiaty uzupełniają działalność gmin.

Należy podkreślić, iż ustawa o samorządzie powiatowym nakłada prawne ograniczenia na powiat, w wyniku których nie może on realizować pewnych zadań przypisanych z kolei innym podmiotom. Do takich ograniczeń należą:

- brak możliwości podwyższania własnych zasobów lokacyjnych,
- niskie dochody powiatu wynikające z braku możliwości pobierania podatków lokalnych,
- konstrukcja budżetu w oparciu głównie o dotacje celowe,
- ograniczenie wpływu na poziom życia lokalnej społeczności.

Ograniczony obszar działalności powiatu świadczy o jego słabej podmiotowości w odniesieniu do możliwości kształtowania rozwoju społeczno-gospodarczego. Uwzględniając podstawy prawne działania powiatu, jak również charakter danego obszaru, występujące problemy oraz możliwości i chęci współdziałania Powiatu, ustalono, że podmiotem strategii będzie Starostwo Powiatowe w Grudziądzu oraz gminy tworzące Powiat Grudziądzki. W Strategii skupiono się nie tylko na kwestiach odpowiadających zakresowi zadań i kompetencji Powiatu, ale także na problemach, które można rozwiązać we współpracy z gminami. Starostwo Powiatowe w Grudziądzu zadeklarowało rolę koordynatora działań gmin w rozwiązywaniu kluczowych problemów dotyczących całego obszaru niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Taka koncepcja działania może bowiem pozytywnie wpływać w przypadku możliwości pozyskania dofinansowania z UE dla projektów inwestycyjnych istotnych w skali całego Powiatu, które będą przygotowywane

przez samorząd Powiatu Grudziądzkiego we współpracy z samorządami gmin. Dotyczy to w szczególności planowanego do wdrożenia w nowej perspektywie finansowej narzędzia – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

I.3. Podstawowe założenia strategii

Dotychczasowa Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego obejmowała perspektywę czasową 2003-2012. Jednak z upływem czasu stała się ona dokumentem wymagającym gruntownej aktualizacji pod kątem zadań realizacyjnych, jak również uwarunkowań rozwoju powiatu. Planowanie zrównoważonego rozwoju wymaga przedstawienia stanu aktualnego w różnorodnych sferach życia społecznego i gospodarczego na terenie powiatu. Podstawą do sformułowania głównych założeń strategii były:

- diagnoza strategiczna Powiatu Grudziądzkiego, i jego potencjału rozwojowego,
- analiza SWOT (analiza silnych i słabych stron Powiatu Grudziądzkiego oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją),
- wyniki prac grup problemowych obejmujących sfery: środowiskową, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej, gospodarczą oraz społeczną.

Niniejsza Strategia składa się z dwóch zasadniczych części: diagnostycznej i strategicznej.

Pierwsza część, będąca częścią diagnostyczną, zawiera analizę i ocenę konkurencyjności lokalnej według aktualnego stanu czynników i warunków rozwoju z uwzględnieniem tendencji obserwowanych w przeszłości zmian. Diagnoza przeprowadzona została w ujęciu nowoczesnym, tzn. według rodzajów sfer oraz zasobów. Zwieńczeniem diagnozy prospektywnej, a zarazem początkiem analizy strategicznej jest syntetyczna prezentacja słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju Powiatu, czyli analiza SWOT.

Diagnoza Powiatu wraz z wynikami badań ankietowych oraz sporządzonej analizy SWOT została podsumowana analizą kluczowych problemów rozwojowych Powiatu Grudziądzkiego.

Dalsza część dokumentu ma charakter programowy. Określono w niej trzy obszary strategicznej interwencji. Następnie dla każdego z obszaru wytyczono cele strategiczne oraz ich uszczegółowienie – cele operacyjne. Te z kolei przełożono na kierunki działania.

W następnym rozdziale dokonano analizy komplementarności celów wyznaczonych w strategii z celami wskazanymi w najważniejszych dokumentach strategicznych szczebla europejskiego krajowego i regionalnego.

W następnym rozdziale zawarto informacje dotyczące monitoringu i ewaluacji realizacji celów. Monitoring Strategii Rozwoju oznacza permanentną kontrolę oraz ocenę uzyskanych rzeczowych efektów społecznych i gospodarczych projektów wchodzących w zakres strategii, a także monitorowanie wydatków na ich realizację. Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest wskaźnikami przedstawionymi w niniejszym rozdziale.

Kolejny rozdział jest poświęcony potencjalnym źródłom finansowania zadań wynikających ze strategii.

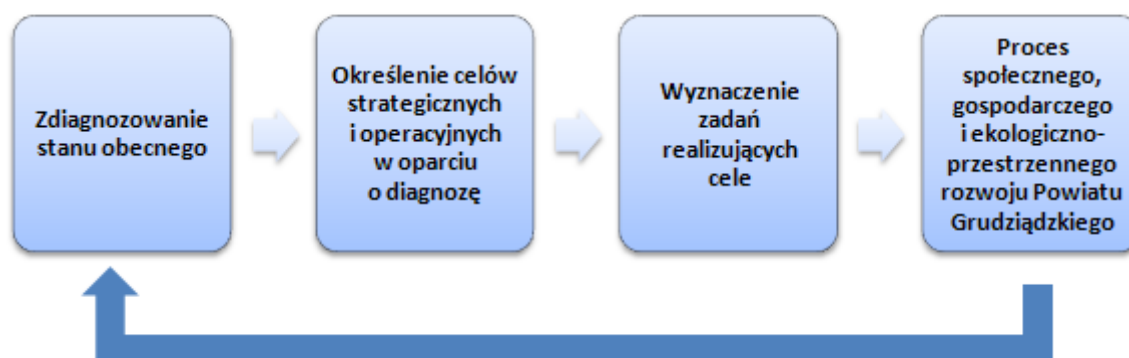
W ostatnim rozdziale przedstawiono przebieg konsultacji społecznych oraz podstawowe wnioski z nich wynikające.

I.4. Proces budowy strategii

Niniejszy dokument został opracowany z uwzględnieniem poprzedniej strategii w zakresie przyjętej wizji, kierunków rozwoju i celów strategicznych. Dokonano głębokiej weryfikacji i dostosowania niniejszej strategii do obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej, gdyż wymaga tego proces planowania strategicznego.

Schemat 1. Zasady budowania Strategii

**Założenie: Strategia jest dokumentem pragmatycznym:
reaguje na problemy, określa cele i wyznacza zadania je realizujące**

Źródło: opracowanie własne

Konieczność sformułowania celów strategicznych wynika z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych programów przyniesie zdecydowanie lepsze rezultaty, niż działania inwestycyjne, często niespójne lub nienastępujące po sobie w optymalnej kolejności. Głównym czynnikiem determinującym realizację nadrzędnego celu strategii powinna być realizacja aktywnej polityki gospodarczej na terenie powiatu, prowadząca do wzrostu jego konkurencyjności przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Strategia rozwoju jako uporządkowany zbiór działań zmierzających do zrównoważonego i trwałego rozwoju powiatu, opracowana pod kątem osiągnięcia celów strategicznych, przygotowywana była zgodnie z zasadą empowerment. Oznacza ona zapewnienie udziału grup lokalnej społeczności w decyzjach i działaniach podejmowanych na rzecz wspólnego środowiska. Planowane działania muszą odpowiadać rzeczywistym potrzebom i oczekiwaniom w poszczególnych sferach życia publicznego. Zapewnienie wpływu grup docelowych z pewnością pozwoli na zwiększenie efektywności projektów i przyspieszenie rozwoju. Zasada empowerment jest stosowana w celu zaangażowania się i podniesienia rzeczywistej zdolności tych grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 powstawała w wyniku połączenia metody eksperckiej, z szeroko pojętymi konsultacjami. Planowanie zrównoważonego rozwoju wymaga określenia istniejących walorów oraz problemów w różnych aspektach tematycznych: życia społecznego, gospodarki, środowiska i infrastruktury. W celu stworzenia pełnego obrazu sytuacji w Powiecie Grudziądzkim niezbędne były informacje bezpośrednio uzyskane od mieszkańców Powiatu. Udział społeczeństwa w tworzeniu strategii następował w poniższych etapach:

- I. **Przeprowadzenie ankiety konsultacyjnej** – adresatami ankiety byli mieszkańcy (osoby pracujące, uczniowie, studenci, przedsiębiorcy, rolnicy, osoby bezrobotne oraz emeryci i renciści) powiatu grudziądzkiego. Badanie ankietowe miało posłużyć zdiagnozowaniu stanu spraw społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i środowiskowych w powiecie grudziądzkim, a także określeniu najważniejszych problemów, walorów i pożądanych kierunków rozwoju. Respondenci mieli możliwość zaproponowania inwestycji i projektów, których realizacja miałaby pozytywny wpływ na rozwój Powiatu. Ankiety można było pobrać drogą elektroniczną ze strony www.powiatgrudziadzki.pl lub osobiście w budynku Starostwa Powiatowego w Grudziądzu. Kwestionariusze ankietowe zostały również rozdysponowane m.in. do urzędów gmin czy sołtysów.
- II. **Organizacja spotkania organizacyjnego** – 31.03.2014 r. odbyło się spotkanie z osobami zaproszonymi do udziału w pracach nad strategią. Podczas spotkania dokonano podziału na 3 grupy tematyczne i ustalono zakres ich prac, a także dokonano krótkiego podsumowania realizacji poprzedniej Strategii.
- III. **Organizacja dwóch spotkań warsztatowych** – 12.05.2014 r. oraz 26.06.2014 r. w siedzibie Starostwa Powiatowego w Grudziądzu odbyły się warsztaty strategiczne. W trakcie pierwszego spotkania uczestnicy zostali wprowadzeni w tematykę zarządzania strategicznego, zapoznano uczestników z tzw. drzewem problemów, będącym jednym z instrumentów do przeprowadzenia analizy problemów. W trakcie spotkania dokonano analizy zasobów wewnętrznych powiatu oraz analizy otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń dla jego dalszego rozwoju. Zaprezentowano również wyniki badań ankietowych.

Podczas drugiego spotkania uczestnicy zostali zapoznani z metodyką tworzenia tzw. drzewa celów, określono wizję, priorytety rozwojowe, cele strategiczne, cele operacyjne oraz zaproponowano kierunki działań.

Koordynatorem prac nad strategią był Marek Szczepanowski – Starosta Powiatu Grudziądzkiego.

Uczestnikami grupy dotyczącej sfery gospodarczej byli:

- Bakun Alina – Właściciel Bakun P.H.P.U w Pokrzywnie.
- Baranowski Ireneusz – Zastępca Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu, Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu.
- Chodubski Krzysztof – Burmistrz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński, Urząd Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński.
- Jagos Jan – Prezes Wytwórni Opakowań Blaszanych „BeczkoPol” sp. zo.o. w Łasinie.
- Kalita Grażyna – Skarbnik Powiatu.
- Kawski Franciszek – Burmistrz Miasta i Gminy Łasin, Urząd Miasta i Gminy Łasin.
- Klonowski Krzysztof – Wiceprzewodniczący Rady Powiatu Grudziądzkiego.
- Korgol Edmund – Wicestarosta Grudziądzki, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Kowalkowska Halina – Wójt Gminy Gruta, Urząd Gminy Gruta.
- Łącz Włodzimierz – Członek Zarządu Powiatu Grudziądzkiego.
- Masiota Grzegorz – Członek Zarządu Powiatu Grudziądzkiego.
- Olech Zbigniew – Kierownik Biura Powiatowego ARiMR w Grudziądzu, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Grudziądzu.
- Reńska Karolina – Pełnomocnik Prezesa Młyny Szczepaki sp. zo.o. w Szczepankach.
- Piotrowski Wiesław – Kierownik Referatu Inwestycji Budownictwa i Gospodarki Gruntami, Urząd Miasta i Gminy w Łasinie.
- Rafińska Lucyna – Prezes RAFPOL Opakowania foliowe Lucyna i Zbigniew Rafińcy, RAFPOL Opakowania foliowe w Grudziądzu.
- Rafiński Zbigniew – Właściciel RAFPOL Opakowania foliowe Lucyna i Zbigniew Rafińcy, RAFPOL Opakowania foliowe w Grudziądzu.
- Rodziejewicz Andrzej – Kierownik Wydziału Komunikacji, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Szlitkus Grzegorz – Przewodniczący Rady Powiatowej Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej Powiatu Grudziądzkiego.
- Szpringiel Henryk – Wójt Gminy Rogóźno, Urząd Gminy Rogóźno.
- Ślawski Roman – Właściciel P.H.U. TarteCh, P.H.U. TarteCh w Łasinie.
- Tesmer Jan – Wójt Gminy Grudziądz, Urząd Gminy Grudziądz.
- Wołoszyn Jerzy – Przewodniczący Rady Powiatu Grudziądzkiego.
- Wróbel Monika – Prezes Stowarzyszenia Pro Publico Bono w Grucie, Stowarzyszenie Pro Publico Bono.

Uczestnikami grupy dotyczącej sfery środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej byli:

- Chodubski Krzysztof – Burmistrz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński, Urząd Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński.
- Fellmuth Artur – Prezes Aeroklubu Nadwiślańskiego w Lisich Kątach.
- Kawski Franciszek – Burmistrz Miasta i Gminy Łasin, Urząd Miasta i Gminy Łasin.

- Kowalkowska Halina – Wójt Gminy Gruta, Urząd Gminy Gruta.
- Maj Ireneusz – Wójt Gminy Świecie nad Osą, Urząd Gminy Świecie nad Osą.
- Pasik Henryk – Kierownik Wydziału Architektury i Budownictwa, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Pilewski Krzysztof – Nadleśnictwo Jamy.
- Piotrowski Wiesław – Kierownik Referatu Inwestycji Budownictwa i Gospodarki Gruntami, Urząd Miasta i Gminy w Łasinie.
- Reńska Karolina – Pełnomocnik Prezesa Młyny Szczepaki sp. zo.o. w Szczepankach.
- Różański Janusz – Kierownik Powiatowego Zarządu Dróg w Grudziądzu.
- Sobótka Kazimierz – Kierownik Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa, Rolnictwa i Gospodarki Wodnej, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Szpringiel Henryk – Wójt Gminy Rogóźno, Urząd Gminy Rogóźno.
- Tesmer Jan – Wójt Gminy Grudziądz, Urząd Gminy Grudziądz.
- Wiatrowski Edward – Kierownik Wydziału Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Wróbel Monika – Prezes Stowarzyszenia Pro Publico Bono w Grucie, Stowarzyszenie Pro Publico Bono.
- Zawadka Zygmunt – Wiceprzewodniczący Rady Powiatu Grudziądzkiego.

Uczestnikami grupy dotyczącej sfery społecznej byli:

- Dembek Marzena – Przewodnicząca Komisji Polityki Społecznej.
- Długosz Andrzej – Przewodniczący Komisji budżetu i finansów, rozwoju gospodarczego i rolnictwa.
- Elszkowski Mirosław – Komendant Miejski Policji w Grudziądzu, Komenda Miejska Policji w Grudziądzu do 30 kwietnia 2014 r.
- Fellmuth Artur – Prezes Aeroklubu Nadwiślańskiego w Lisich Kątach.
- Głowacki Leszek – Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu.
- Grabda Bożena – Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu.
- ks. kanonik Grabowski Grzegorz – Dziekan dekanatu Łasin, Proboszcz Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie, Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie.
- Hydzik Hanna – Komenda Miejska Policji w Grudziądzu
- Kamińska Ewa – Zastępca Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grudziądzu.
- Kaczerowska Dorota – Kierownik Wydziału Rozwoju Lokalnego, Edukacji i Zamówień Publicznych, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Klonowska Bernadeta – Dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie.
- Knoff Dariusz - Komendant Miejski Policji w Grudziądzu, Komenda Miejska Policji w Grudziądzu od 1 maja 2014 r.

- Piłat Patrycja – Prezes Bractwa Rycerskiego Zamku Radzyńskiego.
- Przybielska Bogumiła – Dyrektor Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Białochowie.
- Rogowska Daria – Dyrektor Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Wydrznie.
- Rydecki Andrzej – Przewodniczący Komisji Rewizyjnej.
- Szramowski Waław – Prezes Fundacji „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych” w Łasinie.
- Szymanowicz Ewa – Prezes Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Proeuropejskiego w Łasinie, Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Proeuropejskie w Łasinie.
- Tarkowski Kazimierz – Pełnomocnik Starosty ds. Oświaty, Starostwo Powiatowe w Grudziądzu.
- Topolewski Mariusz – Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie.
- Wróbel Monika – Prezes Stowarzyszenia Pro Publico Bono w Grucie.
- Zyglewicz Jacek – Lokalna Grupa Działania „Vistula TERRA CULMENSIS – Rozwój przez Tradycję.

IV. Organizacja spotkania podsumowującego – na spotkaniu, które odbyło się 12.08.2014 r., zaprezentowano projekt *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024*.

Projekt *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024* został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W dniu 13.08.2014 r. Starosta Grudziądzki wystąpił do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z wnioskami o odstąpienie od sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W odpowiedzi Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem z dnia 25.08.2014 r. (znak: NN Z.9022.3.3 1 1.2014) oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem z dnia 12.09.2014 r. (znak: WOO.410.242.2014.MD1) uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

II. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

II.1. Ogólne informacje o powiecie

II.1.1. Położenie i relacje zewnętrzne

Powiat grudziądzki położony jest na północno-wschodnim krańcu województwa kujawsko-pomorskiego. Jego obszar usytuowany jest zarówno na prawym, jak i lewym brzegu Wisły. Powiat sąsiaduje od północy z powiatem kwidzińskim (woj. pomorskie), od wschodu z powiatami iławskim i nowomiejskim (woj. warmińsko-mazurskie), od południowego wschodu i od południa z powiatami brodnickim, wąbrzeskim i chełmińskim (woj. kujawsko-pomorskie), natomiast od zachodu z powiatem świeckim, wchodzącym również w skład województwa kujawsko-pomorskiego.

Rysunek 1. Lokalizacja powiatu grudziądzkiego na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

II.1.2. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 w województwie kujawsko-pomorskim polityka terytorialna będzie prowadzona na czterech poziomach, dla których będzie się odbywał proces jej planowania i wdrażania. Jednym z poziomów jest poziom ponadlokalny (powiatowy) rozumiany jako Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego.

Na mocy porozumienia podpisanego przez Starostę Grudziądzkiego, Burmistrza Miasta i Gminy Łasin oraz Wójta Gminy Świecie nad Osą zostanie utworzony Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego, w ramach którego będą wdrażane inwestycje priorytetowe.

Inwestycje priorytetowe będą służyć wdrażaniu polityki terytorialnej w nowej perspektywie. Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego ma realizować wspólne przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Koordynatorem przedsięwzięć na obszarze województwa będzie Marszałek Województwa, a w granicach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego – Starosta Powiatu Grudziądzkiego, który podejmuje działania na rzecz stworzenia warunków dla współpracy w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

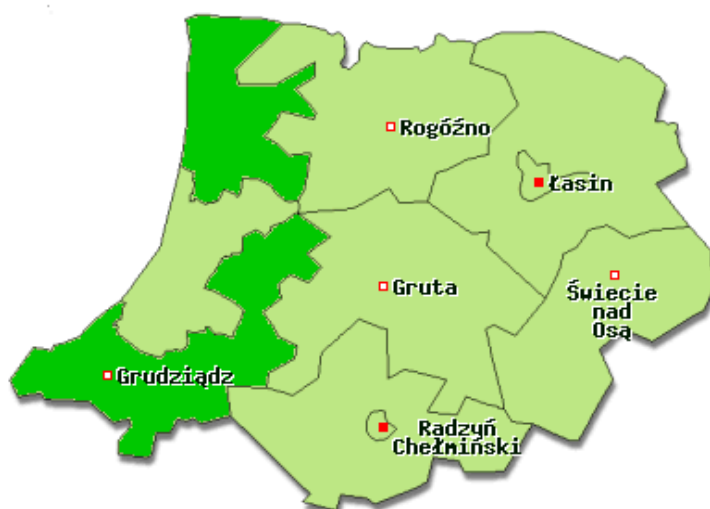
W ramach obszaru powołany zostanie Komitet Sterujący, w skład którego wejdą przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego będących sygnatariuszami porozumienia o współpracy oraz przedstawiciel Instytucji Zarządzającej RPO.

Do zadań obszaru należeć będą: opracowanie strategii i dokonanie wyboru projektów.

II.1.3. Wielkość i podział administracyjny

Powiat grudziądzki jest jednym z 23 powiatów leżących w granicach administracyjnych województwa kujawsko-pomorskiego. Jego powierzchnia wynosi 728,4 km², co stanowi ok. 4,05% całej powierzchni województwa wynoszącej 17 969 km². Siedzibą powiatu jest miasto Grudziądz. W skład powiatu wchodzi 6 gmin: gmina wiejska Rogóźno, gmina miejsko-wiejska Łasin, gmina wiejska Świecie nad Osą, gmina miejsko-wiejska Radzyń Chełmiński, gmina wiejska Grudziądz oraz gmina wiejska Gruta. Na terenie powiatu są zlokalizowane dwa miasta: Łasin (największe w powiecie) i Radzyń Chełmiński. Na rysunku nr 2 został przedstawiony podział administracyjny powiatu grudziądzkiego.

Rysunek 2. Podział administracyjny powiatu grudziądzkiego

Źródło: <http://grudziadz.ug.gov.pl/contents/content/50/22>

Gminy wchodzące w skład powiatu grudziądzkiego składają się z następujących sołectw:

- **Gmina Grudziądz** – Dusocin, Sosnówka - Brankówka, Gogolin, Grabowiec, Turznice, Węgrowo - Gać, Mokre - Lisie Kąty - Leśniewo, Ruda, Skarszewy, Rozgarty, Pieńki Królewskie, Nowa Wieś, Sztynwag, Świerkocin, Mały Rudnik, Stary Folwark, Biały Bór, Zakurzewo, Marusza, Wielkie Lniska, Wielki Wełcz, Piaski, Parski, Szynych, Wałdowo Szlacheckie;
- **Miasto i Gmina Łasin** – Goczałki, Huta Strzelce, Jakubkowo, Jankowice, Kozłowo, Nogat, Nowe Błonowo, Nowe Mosty, Plesewo, Przesławice, Stare Błonowo, Szczepanki, Szonowo, Szynwałd, Wybudowanie Łasińskie, Wydrzno, Zawda, Zawdzka Wola;
- **Gmina Świecie nad Osą** – Partęczyny, Lisnowo, Mędrzyce, Karolewo – Szarnoś, Świecie nad Osą, Białobłoty, Bursztynowo, Kitnówko – Nowy Młyn, Linowo, Lisnówko, Rychnowo, Widlice;
- **Gmina Gruta** – Annowo, Boguszewo, Dąbrówka Królewska, Gołębiewko, Gruta, Jasiewo, Kitnowo, Mełno Cukrownia, Mełno ZSD, Nicwałd, Okonin, Orle, Plemięta, Pokrzywno, Salno, Słup, Wiktorowo;
- **Gmina Rogóźno** – Białochowo, Budy, Bukowiec, Gubiny, Kłódka, Rogóźno, Rogóźno Zamek, Skurgwy, Szembruczek, Szembruk, Zarośle;
- **Miasto i Gmina Radzyń Chełmiński** – Cieczewo, Dębieniec, Gawłowice, Gołębiewo, Kneblowo, Mazanki, Nowy Dwór, Radzyń – Wieś, Radzyń – Wybudowanie, Radzyń Chełmiński, Rywałd, Stara Ruda, Szumiłowo, Zakrzewo, Zielnowo.

II.1.4. Historia oraz dziedzictwo i tradycje kulturowe powiatu

Pierwsze ślady egzystencji ludzkiej na terenach obecnego powiatu grudziądzkiego datuje się na ok. VIII tysiąclecie p.n.e. Zostawiły je wędrowne grupy myśliwych i zbieraczy poszukujących pożywienia na terenach dawniej skutych przez lodowiec. Zmiana sposobu życia i zajęcie się hodowlą zwierząt oraz rolnictwem dały początek osadnictwu. Na podstawie wykopalisk archeologicznych określa się, iż pierwsi rolnicy pojawili się tu w okresie neolitu (4500 - 1800 lat p.n.e.) i należeli do kultury amfor kulistych. Najwięcej wykopalisk pochodzi z okresu lateńskiego epoki żelaza (od ok. 400r. p.n.e. do przełomu ery) oraz z okresu wpływów rzymskich (od początku n.e. do 375r.).

W czasach poprzedzających powstanie państwa piastowskiego, to jest w wiekach od VII do XI, na terenach tych żyły ludy prapolskie, które współegzystowały z sąsiednimi ludami pruskimi w sposób pokojowy prowadząc wzajemny handel. Dochodziło również do obustronnego przenikania osadnictwa na tereny przygraniczne.

Płynąca przez tereny powiatu grudziądzkiego rzeka Osa od początku powstania państwa polskiego była rzeką graniczną, oddzielającą władztwo Piastów od kraju Pomezan wchodzących w skład wspólnoty pruskiej. Stała się ona „gorącą granicą”, gdyż minął czas pokoju i niejednokrotnie Prusowie napadali zbrojnie na tereny piastowskie, a Słowianie także nie pozostawali im dłużni. Pozostałościami po tych czasach są grodziska zlokalizowane na lewym, słowiańskim brzegu Osy, jak i na prawym, czyli pruskim. Wzajemne toczony z różnym szczęściem walki trwały do lat trzydziestych XIII wieku, kiedy na Ziemię Chełmińską przybył zakon krzyżacki (1231r.). Krzyżacy podjęli wezwanie papieża Aleksandra III, który na soborze laterańskim (1179r.) zobowiązał wszystkich chrześcijan do udziału w wyprawach krzyżowych. W Europie jedynym takim miejscem były kraje zamieszkiwane przez ludy bałtyjskie. Dla zakonu niemniej ważne jak misja chrystianizacyjna było budowanie własnego państwa zakonnego, co było ewenementem na skalę europejską w tamtych czasach. Biskup Chrystian, który prowadził chrystianizację Prus od ok. 1215 roku w sposób pokojowy, został przez Krzyżaków skutecznie zmarginalizowany. Krzyżacy natomiast wyznawali zasadę, że: „kto nie klęknie przed krzyżem, ten zginie pod mieczem”. Prusowie bronili się dzielnie i czasami zwyciężali. Dowodem tego jest ich zwycięska bitwa z Krzyżakami nad jeziorem Rządź (1243r.), w której walczyli ramię w ramię z wojskami księcia pomorskiego Świętopełka II. W okresach między prowadzonymi walkami Krzyżacy budowali zamki i umocnienia, zakładali miasta i wsie, sprowadzali nowych osadników. Do lat 80-tych XIII wieku (tj. po II powstaniu pruskim) podbita została większość ziem pruskich, a ludność w znacznej większości wycięta w pień. W tym czasie teren obecnego powiatu grudziądzkiego znalazł się wewnątrz państwa krzyżackiego. W krótkim czasie powstały zamki w Radzynie Chełmińskim, Rogóźnie-Zamku, Pokrzywnie, Łasinie, a także w Grudziądzu. Miasta i wsie lokowane w większości na prawie chełmińskim rozwijały się prężnie, gdyż prawo to było korzystne dla nowych kolonistów. Nieprzejednana i wroga polityka Krzyżaków wobec Polski i Litwy doprowadziła wreszcie do szeregu wojen. Pierwsza wojna (lata 1409-1411) zwana wielką wojną z zakonem przyniosła Polakom dwa wspaniałe zwycięstwa. Było to zwycięstwo pod Grunwaldem (15.07.1410r.),

gdzie rozbito główne siły zakonu oraz pod Koronowem (10.10.1410r.), gdzie pokonano spóźnione posiłki idące z głębi Niemiec. Następną wojną to tak zwana „wojna głodowa” (1414-1422), która miała na celu wyniszczenie ekonomiczne terenów zakonnych. Dopiero trzecia wojna zwana trzynastoletnią (1454-1466), rozpoczęta inkorporacją Prus Królewskich tj. przyłączeniem tych terenów do Korony zakończyła się definitywną klęską zakonu krzyżackiego. Na terenach przyłączonych do Polski w miejscu komturii powstały starostwa. Długo trwała odbudowa powojennych zniszczeń.

Wiek XV – XVI i początek XVII wieku przyniosły znaczny rozwój gospodarczy ziem wchodzących w skład dzisiejszego powiatu. Radzyń Chełmiński odgrywał też pewną lokalną rolę polityczną. Na przemian z Kowalewem odbywały się tam do 1630 roku sądy ziemskie i sejmiki ówczesnego województwa chełmińskiego. Wojny szwedzkie, potem wojna północna, na długie lata wyniszczyły gospodarkę tego terenu. W latach 1626 – 1629 Szwedzi spalili Radzyń, a w Rogóźnie wysadzili część zamku. Podupadł wówczas handel, wsie uległy wyludnieniu, a mniejsze miasta jak Radzyń czy Łasin, który spłonął doszczętnie w 1719 r., wegetowały jako osiedla rolniczo-rzemieślnicze.

W wyniku zaboru z 1772 r. Prusy Królewskie stały się własnością Fryderyka II, władcy Prus. 31 stycznia 1773 r. utworzono tzw. Prusy Zachodnie, które dzieliły się na dwie regencje: gdańska i kwidzyńską. W okresie walk napoleońskich na Pomorzu panował chaos administracyjny. Przejściowo utworzono departamenty: bydgoski i kwidzyński, lecz w skład utworzonego w 1807 r. Księstwa Warszawskiego wszedł tylko departament bydgoski z Radzyniem i okolicą, lecz bez Grudziądza i Łasina. W latach 1812 – 1815 w Radzynie stacjonowały wojska rosyjskie. Po Kongresie Wiedeńskim władze pruskie przywróciły na dobre regencję gdańską i kwidzyńską dzieląc je w 1818r. na powiaty. Regencja kwidzyńska liczyła 13 powiatów, wśród których znajdował się także powiat grudziądzki. Od tego też roku Grudziądz stał się stolicą powiatu. W drugiej połowie XIX wieku Grudziądz rozwinął się w duże przemysłowe miasto. Duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego powiatu miało uruchomienie w 1878 r. mostu na Wiśle i budowa linii kolejowych, które połączyły Grudziądz z Jabłonowem i Gardeją, a przez most ze Świeciem i Łaskowicami. W 1920r. siedemnaście powiatów Prus Zachodnich przyznano Polsce i utworzono z nich Województwo Pomorskie. Starostwo Powiatowe w Grudziądzu zajmowało wówczas obszar 780,52 km² i obejmowało 81 gmin wiejskich oraz 69 obszarów dworskich. Pierwszym starostą powiatu grudziądzkiego został Leon Ossowski, a siedziba powiatu mieściła się w wybudowanym w XIX w. gmachu przy ówczesnej ulicy Młyńskiej, w miejscu gdzie obecnie stoi budynek Szkoły Podstawowej nr 13. Zakres pracy starosty w tamtym okresie był znaczny. Kierował on Starostwem i Wydziałem Powiatowym, nadzorował Państwową Kasę Komunalną, Powiatową Kasę Oszczędności, Bank Powiatowy i Powiatową Centralę Elektryczną. Starosta podpisywał również paszporty i przepustki graniczne, prowadził dziennik spraw szyfrowych i przygotowywał program posiedzeń Sejmiku Powiatowego.

Podczas kampanii wrześniowej w 1939 r. na terenie powiatu grudziądzkiego przez trzy dni toczyły się zacięte walki na linii Osy oraz w okolicach Gruty i Mełna. Podczas okupacji

obszar ten wszedł w skład rejencji kwidzyńskiej Okręgu Rzeszy Gdańsk – Prusy Zachodnie. Lata okupacji to najtragiczniejszy okres w historii powiatu. Zaznaczyły go wysiedlenia, wywózka na przymusowe roboty do Niemiec i do obozów koncentracyjnych. Przeprowadzano też fizyczną eksterminację ludności polskiej poprzez egzekucję, które wykonywano m.in. w Łasinie, Słupie, Bursztynowie, Szczepankach, Radzynie Chełmińskim, Wielkich Łniskach i Mokrem. Teren ten został wyzwolony przez Armię Czerwoną w wyniku ofensywy styczniowej w 1945 r.

Z powodu trwania walk o Grudziądz do 6 marca 1945 r., funkcję siedziby nowych komunistycznych władz powiatu pełnił Radzyń Chełmiński. Po 1945 r. powiat grudziądzki włączono do województwa bydgoskiego. W 1951 r. ustalono ostateczne granice powiatów, uszczuplając powiat grudziądzki o Radzyń i okolice, które włączono do powiatu wąbrzeskiego. Od 1954 r. Grudziądz był miastem wydzielonym, a jego obszar powiększono o kilka sąsiednich osiedli z dawnym folwarkiem miejskim Rządź na czele. W wyniku reformy administracyjnej państwa w 1975 r. utworzono województwo toruńskie i zlikwidowano wcześniejsze powiaty. 1 stycznia 1999 r. dokonano kolejnej zmiany administracyjnej w kraju i ponownie wprowadzono instytucję powiatów. Powiat grudziądzki wszedł w skład województwa kujawsko-pomorskiego.

Jedną z największych atrakcji turystycznych powiatu grudziądzkiego są zabytkowe budowle. Najliczniejszą grupę zabytków reprezentują budowle gotyckie, będące spuścizną po państwie zakonnym. Należą do nich zamki obronne i kościoły. Na terenie powiatu zlokalizowane były 4 zamki (Radzyń Chełmiński, Rogóźno, Pokrzywno i Łasin), jednak do dzisiejszych czasów przetrwały tylko trzy pierwsze, które znajdują się w ruinie. Poza ruinami zamków, na terenie powiatu znajduje się 13 gotyckich obiektów sakralnych, w tym 12 kościołów i 1 kaplica. Do osobliwości zaliczyć można kościoły w Grucie i Okoninie. Na terenie powiatu charakterystyczne są również świątynie o prostych formach. Kościoły te są charakterystycznym elementem krajobrazu ze względu na ceglaną lub kamiennie-ceglaną konstrukcję ścian i strome dachy pokryte dachówką. Przykładem tego typu budowli jest kościół p.w. św. Anny w Radzynie Chełmińskim. Na terenie powiatu znajdują się także świątynie drewniane w stylu barokowym w Szembruku i Świątem. Zainteresowaniem cieszy się również barokowy zespół klasztorny Kapucynów w Rywałdzie Królewskim wraz z figurką Matki Boskiej Rywałdzkiej. Na terenie powiatu znajdują się pozostałości po dawnych rezydencjach szlacheckich. Najstarszy dwór pochodzi z XVI w. Poza powyższymi zabytkami, w powiecie zlokalizowane są pałace i dwory z XVIII i XIX w. Najcenniejszym z nich jest zespół pałacowo-parkowy w Mełnie pochodzący z poł. XIX w. oraz zespoły dworsko-parkowe w Wydrznie, Białochowie oraz pałace w Bogdankach, Nowych Jankowicach, Nogacie, Salnie i Linowie. Interesującym zabytkiem jest także budynek czteropiętrowego młyna wodnego w Słupskim Młynie, który obecnie pełni funkcje małej elektrowni wodnej. Ponadto, we wsiach leżących w pobliżu Wisły zlokalizowane są zabytkowe drewniane chaty należące w przeszłości do kolonistów olęderskich. Zabytkowy charakter posiada zespół budowli tworzących pierścienie obronne twierdzy Grudziądz, którego sercem była Cytadela

Grudziądzka. Pierścienie tworzą forty składające się ze schronów i wartowni służące do obrony czynnej oraz biernych schronów piechoty wraz z takimi budowlami jak: schrony dowodzenia, magazyny amunicji, ujęcia wody oraz system dróg łączących cały układ.

II.2. Sfera społeczna

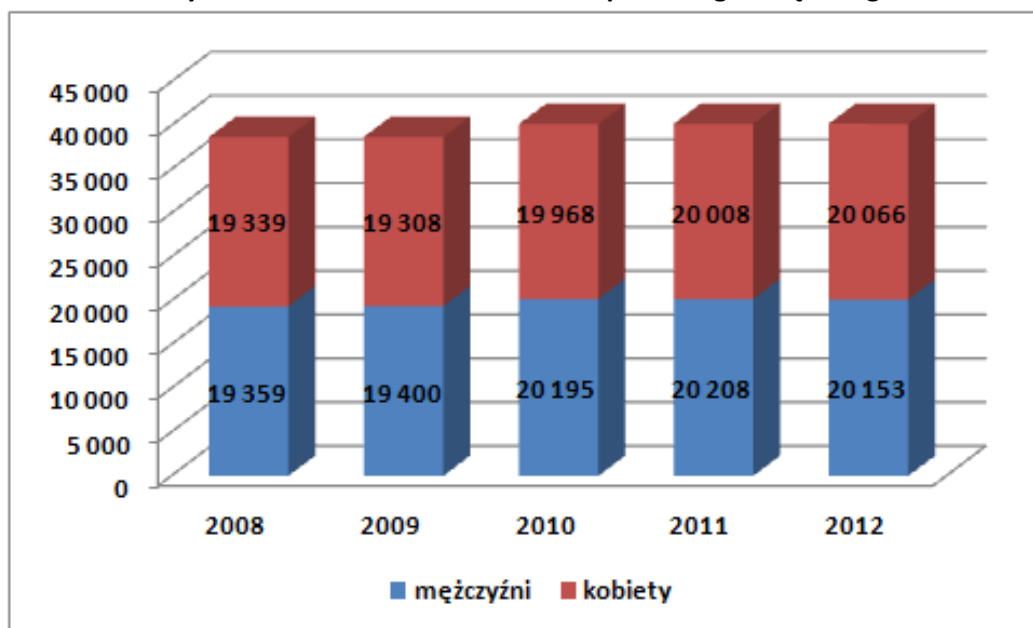
II.2.1. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec roku 2012 powiat grudziądzki zamieszkiwało 40 219 osób, co w odniesieniu do ogólnej liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego stanowiło 1,92%. Wskaźnik gęstości zaludnienia na terenie powiatu wyniósł 55 osób na km², przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 117 os/km².

Dane zaprezentowane na wykresie 1 przedstawiają strukturę liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012. W latach objętych analizą liczba ludności wzrosła o 3,9%, tj. o 1521 osoby. Na wzrost liczby ludności na terenie powiatu wpływał także dodatki przyrost naturalny.

Liczba kobiet i mężczyzn utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielką przewagą liczby mężczyzn. Współczynnik feminizacji w 2012 r. wyniósł 99,6%.

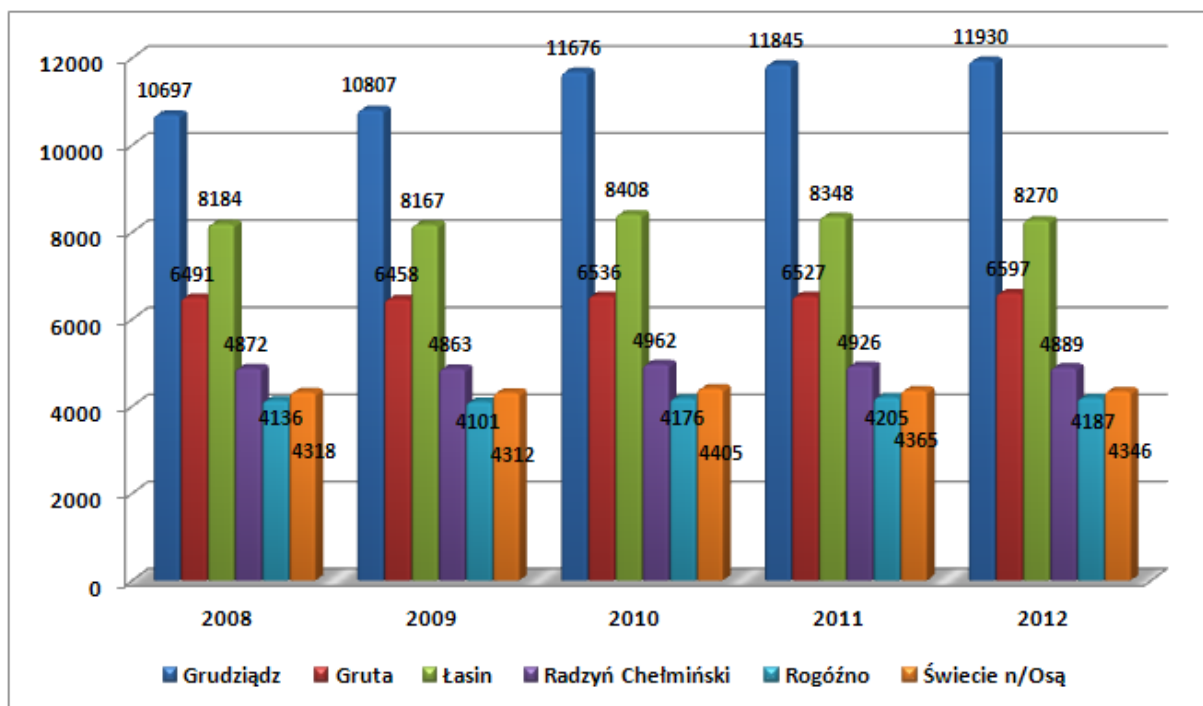
Wykres 1. Liczba ludności na terenie powiatu grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2012 r. najwięcej ludności zamieszkiwało gminę Grudziądz – 11 930 osób, co stanowiło prawie 30% ogólnej liczby mieszkańców powiatu. Ponad 20% ludności powiatu zamieszkiwało na terenie gminy Łasin (8 270 osób), natomiast na obszarze gminy Gruta ludność stanowiła ponad 16% wszystkich mieszkańców. Najmniej osób zamieszkiwało gminę Rogóźno – niewiele ponad 10% ogólnej liczby ludności. Strukturę liczby ludności z podziałem na wszystkie gminy powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012 przedstawia wykres 2.

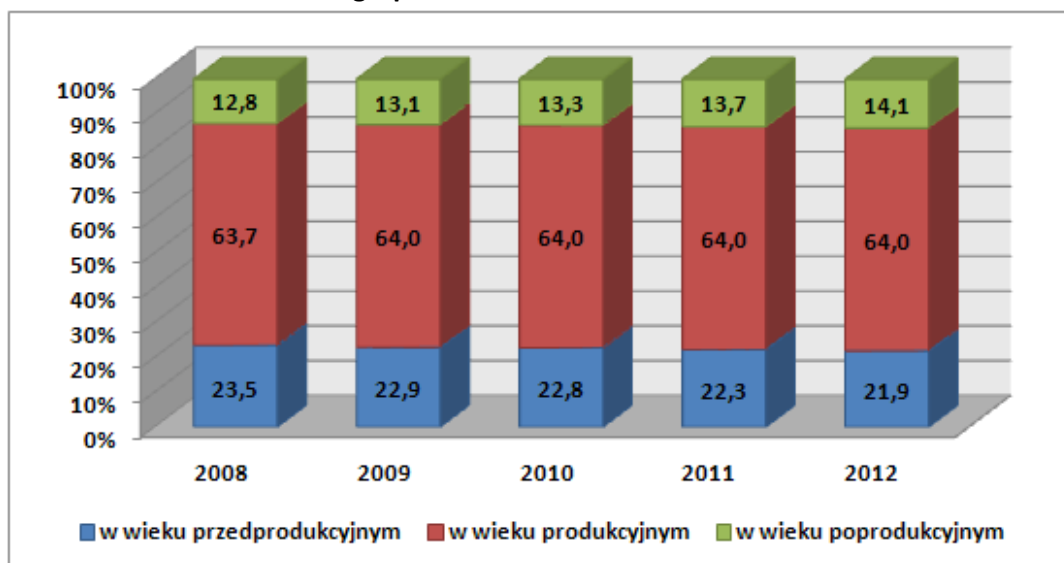
Wykres 2. Liczba ludności w poszczególnych gminach na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W latach 2008-2012 obserwowano systematyczny spadek liczby osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym. W 2008 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 23,5% ogółu mieszkańców, a w roku 2012 już 21,9%. Należy zauważyć, że wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (z 12,8% w 2008 r. do 14,1% w 2012 r.). Liczba osób w wieku produkcyjnym w latach 2008-2012 utrzymywała się na zbliżonym poziomie (64%).

Analiza danych zawartych na wykresie wskazuje, że tendencje demograficzne panujące na terenie powiatu grudziądzkiego zbliżone są do tendencji wojewódzkiej, jak i całego kraju. Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o występowaniu zjawiska starzenia się społeczeństwa. Zjawisko to jest wynikiem wydłużania się długości życia, co w niedalekiej przyszłości może powodować wzrost wydatków na sferę społeczną obejmująca między innymi opiekę zdrowotną, opiekę społeczną, jak również opiekę specjalistyczną. Utrzymywanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym powoduje, że gospodarka niniejszej jednostki samorządu terytorialnego jest coraz bardziej obciążana ludnością w wieku poprodukcyjnym, co wiąże się z koniecznością rozbudowy systemu opieki społecznej oraz opieki zdrowotnej.

Wykres 3. Procentowy udział ludności na terenie powiatu grudziądzkiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Tabela 1. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	powiat	57,1	56,1	56,4	56,4	56,3
	województwo	54,7	54,6	54,7	55,3	56,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	powiat	54,7	57,3	58,3	61,4	64,6
	województwo	76,7	79,8	82,4	86,9	91,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	powiat	20,2	20,4	20,8	21,4	22,1
	województwo	23,7	24,2	24,7	25,7	26,7

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza wskaźnika obciążenia demograficznego wskazuje, że na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012 zwiększył się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym. Powyższa sytuacja świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa. Sytuacja zaobserwowana w powiecie grudziądzkim jest tożsama z sytuacją panującą w województwie kujawsko-pomorskim.

Ruch naturalny

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego na przestrzeni ostatnich pięciu lat przyrost naturalny na terenie powiatu grudziądzkiego we wszystkich latach był dodatni, co oznacza przewagę liczby narodzin nad zgonami. Największy przyrost naturalny odnotowano w 2008 r. – 180 osoby, a najmniejszy w 2010 r. – 100 osób.

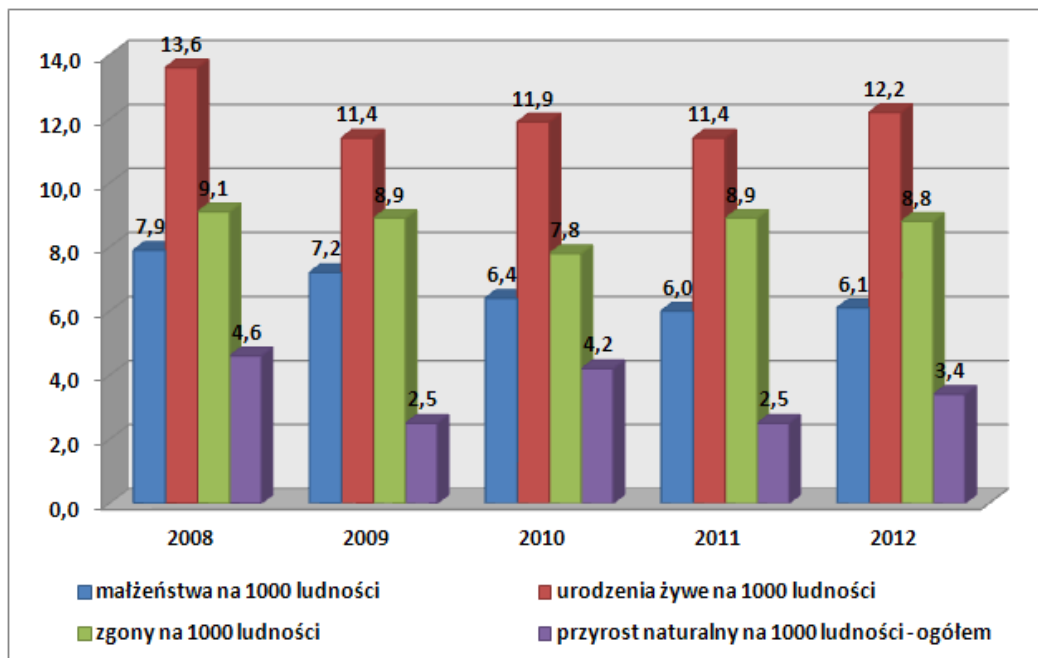
Tabela 2. Ruch naturalny na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe					
Ogółem	538	453	478	458	491
Mężczyźni	298	252	242	220	247
Kobiety	240	201	236	238	244
Zgony ogółem					
Ogółem	358	353	311	357	353
Mężczyźni	200	196	161	194	193
Kobiety	158	157	150	163	160
Przyrost naturalny					
Ogółem	180	100	167	101	138
Mężczyźni	98	56	81	26	54
Kobiety	82	44	86	75	84

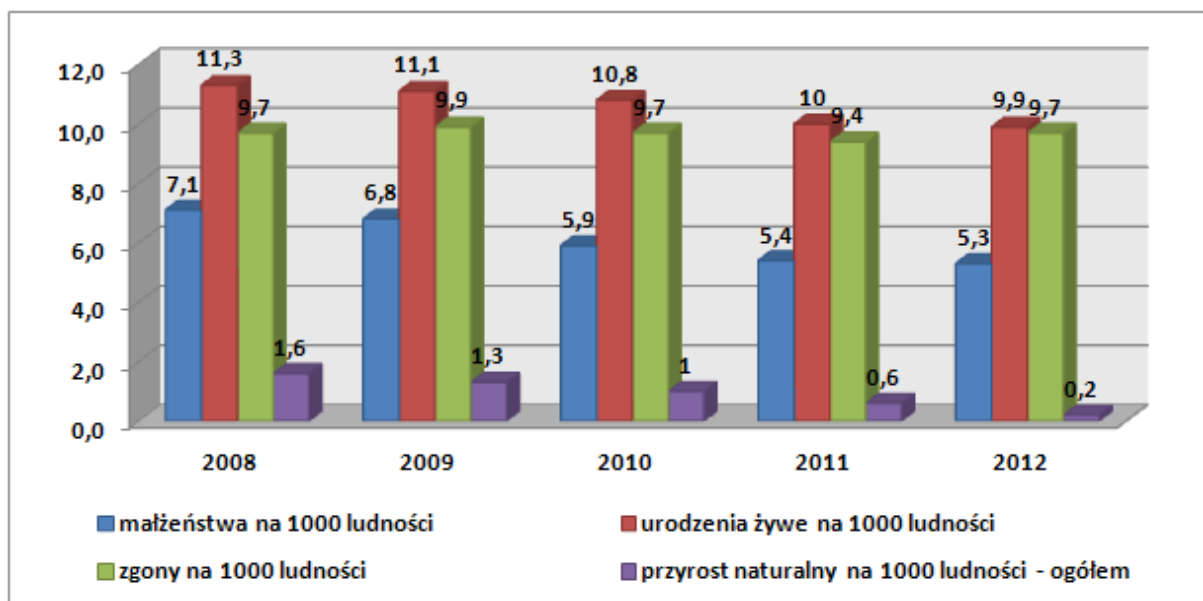
Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych

W latach 2008-2012 przyrost naturalny kształtował się następująco: 180 osób (2008 r.), 100 osób (2009), 167 osób (2010), 101 osób (2011) oraz 138 osób (2012). Liczba zgonów utrzymywała się na zbliżonym poziomie, najwięcej zgonów, tj. 358, odnotowano w 2008 r.

Wykres 4. Przebieg procesów demograficznych w powiecie grudziądzkim w latach 2008-2012

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 5. Przebieg procesów demograficznych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2008-2012

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych

Wskaźniki dotyczące przebiegów procesów demograficznych na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012 kształtowały się korzystniej niż wskaźniki dla całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Migracje

W latach 2008-2012 na terenie powiatu grudziądzkiego saldo migracji we wszystkich latach analizy było ujemne, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z terenu powiatu niż zameldowało. Przyczyną takiej sytuacji może być wysoki poziom bezrobocia oraz brak perspektyw dla młodych ludzi, którzy opuszczają ten obszar, ponieważ nie widzą tu dla siebie przyszłości.

Tabela 3. Ruch migracyjny na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
zameldowania ogółem	osoba	639	727	626	630	602
zameldowania z miast	osoba	378	474	435	463	396
zameldowania ze wsi	osoba	247	239	187	154	200
zameldowania z zagranicy	osoba	14	14	4	13	6
wymeldowania ogółem	osoba	716	763	694	678	738
wymeldowania do miast	osoba	460	511	428	470	487
wymeldowania na wieś	osoba	240	241	253	191	224
wymeldowania za granicę	osoba	16	11	13	17	27
saldo migracji	osoba	-77	-36	-68	-48	-136

Źródło: dane GUS - Bank Danych Lokalnych

Najwięcej osób wymeldowuje się do miast, w następnej kolejności na tereny wiejskie i za granicę. Dane historyczne wskazują, że średniorocznie z obszaru powiatu wymeldowuje się 718 osób, a zameldowuje 645 osób.

Prognoza demograficzna

Zmiany struktury ludności powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012 sygnalizują występowanie negatywnych tendencji związanych z procesem starzenia się społeczeństwa. Pomimo wzrostu liczby ludności o 3,9%, zauważalne są niepokojące zmiany w poszczególnych grupach wiekowych.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (tj. do 17 r.ż.) obniżyła się w ujęciu względnym w najmniejszym stopniu, tj. o 3,2%. Zmiana liczby osób w wieku produkcyjnym (od 18 do 64 r.ż.) wyniosła 4,4%. Natomiast w grupie ludności będącej w wieku poprodukcyjnym (powyżej 64 r.ż.) nastąpił najbardziej znaczący wzrost tej grupy osób – aż o 14,4%.

Wprowadzone zmiany legislacyjne wydłużające wiek aktywności zawodowej wpłyną na złagodzenie przebiegu negatywnych tendencji.

W celu zachowania spójności danych i wniosków pomiędzy okresem wyjściowym a prognozowanym w tabeli zaprezentowano prognozę liczby ludności z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe na terenie powiatu grudziądzkiego do 2024 roku. Opracowując prognozę liczby ludności, wykorzystano prognozę dla podregionu grudziądzkiego, powiatu grudziądzkiego sporządzoną przez GUS.

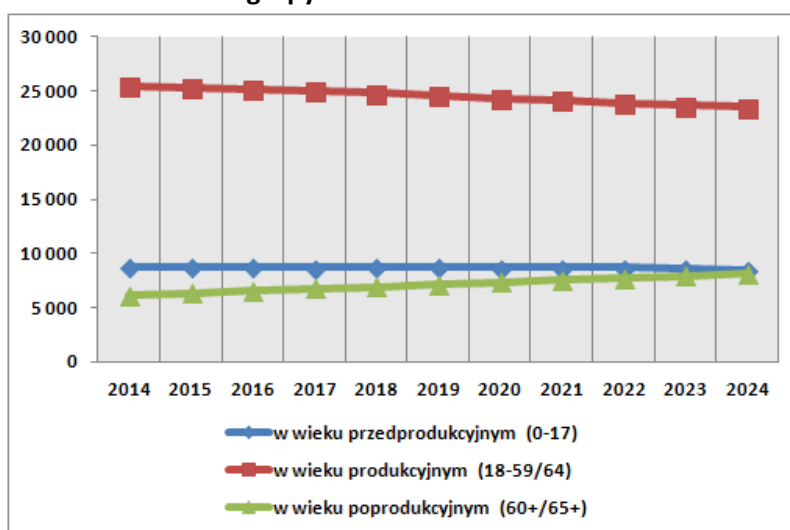
Tabela 4. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego do 2024 r.

Lata	Ogółem	Trend ogółem	Obszar miejski	Trend dla obszaru miejskiego	Obszar wiejski	Trend dla obszaru wiejskiego
2014	40 372	1,00183	5 319	1,00077	35 053	1,00200
2015	40 416	1,00109	5 313	0,99884	35 103	1,00144
2016	40 441	1,00061	5 319	1,00116	35 122	1,00053
2017	40 460	1,00048	5 320	1,00019	35 140	1,00053
2018	40 474	1,00033	5 326	1,00116	35 147	1,00020
2019	40 453	0,99949	5 324	0,99961	35 129	0,99947
2020	40 417	0,99911	5 323	0,99981	35 094	0,99901
2021	40 384	0,99919	5 333	1,00193	35 051	0,99877
2022	40 319	0,99837	5 329	0,99923	34 989	0,99824
2023	40 238	0,99799	5 331	1,00039	34 906	0,99762
2024	40 146	0,99773	5 328	0,99942	34 818	0,99747

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035

Prognozy wskazują na niewielki spadek liczby ludności do 2024 roku – ok. 0,4% w porównaniu z rokiem bazowym (2013). Należy jednak zauważyć, że do 2018 r. prognozowany jest wzrost liczby mieszkańców powiatu grudziądzkiego. Szacuje się, że liczba osób wzrośnie o ok. 0,4%, a w następnych latach będzie systematycznie maleć. Prognozuje się, że liczba mieszkańców terenów miejskich oraz wiejskich będzie ulegała niewielkim wahaniom, przy czym liczba osób z terenów miejskich będzie wykazywała nieznaczną tendencją wzrostową – wzrost o ok. 0,2%. Liczba mieszkańców obszarów wiejskich systematycznie wzrasta do 2018 r., a następnie do 2024 r. zauważalna jest tendencja spadkowa. W całym okresie analizy liczba osób z terenów wiejskich zmniejszy się o ok. 0,5%.

Wykres 6. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035

Tabela 5. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2024 r.

Lata	Ogółem	w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	w wieku produkcyjnym (18-59/64)	w wieku poprodukcyjnym (60+/65+)
2014	40 372	8 771	25 495	6 107
2015	40 416	8 759	25 313	6 344
2016	40 441	8 722	25 175	6 545
2017	40 460	8 689	25 026	6 745
2018	40 474	8 710	24 843	6 921
2019	40 453	8 708	24 593	7 153
2020	40 417	8 697	24 347	7 372
2021	40 384	8 697	24 131	7 556
2022	40 319	8 682	23 901	7 736
2023	40 238	8 618	23 688	7 933
2024	40 146	8 499	23 540	8 107

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035

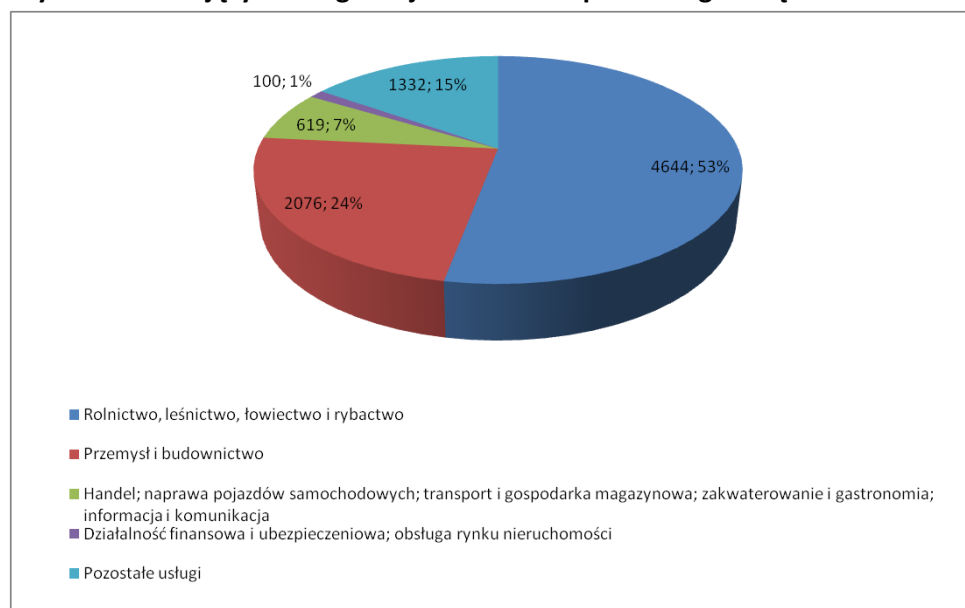
W latach 2014-2024 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszy się o ok. 3,1% (277 osób), a w przypadku mieszkańców w wieku produkcyjnym spadek ten wyniesie ok. 7,7% (1955 osób). Odwrotna sytuacja będzie miała miejsce w przypadku osób będących w wieku poprodukcyjnym, bowiem liczba tych osób wzrośnie aż o 32,8% (2000 osób).

Pomimo ujemnego salda migracji, populacja powiatu grudziądzkiego, wynosząca na koniec 2012 r. 40 219 mieszkańców wzrasta, co jest wynikiem dodatniego przyrostu naturalnego. Prognoza liczby ludności wskazuje na wzrost liczby ludności do 2018 r., a w kolejnych latach na spadek liczby mieszkańców. Szacuje się, że do 2024 r. liczba mieszkańców zmniejszy się zaledwie o 0,2%. Prognozowane zmiany struktury ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Zmiany w strukturze ludności powiatu grudziądzkiego, polegające na wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji, wpisują się w ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa, co będzie miało swoje skutki w obszarze polityki społecznej, zdrowotnej i edukacji. Migracje oraz zmiana struktury lokalnej populacji mogą w przyszłości stać się problemem m.in. dla finansów publicznych samorządów, które stoją w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych.

II.2.2. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Banku Danych Lokalnych GUS liczba osób pracujących na koniec roku 2012 wynosiła w powiecie grudziądzkim 8771 osób, w tym 4749 mężczyzn i 4022 kobiety. Największa liczba osób jest zatrudniona w przedsiębiorstwach zarejestrowanych w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (53%), a stosunkowo mała liczba w przedsiębiorstwach z sekcji przemysł i budownictwo, co jest związane z rolniczym charakterem powiatu grudziądzkiego.

Wykres 7. Pracujący według sekcji PKD 2007 w powiecie grudziądzkim w 2012 r.

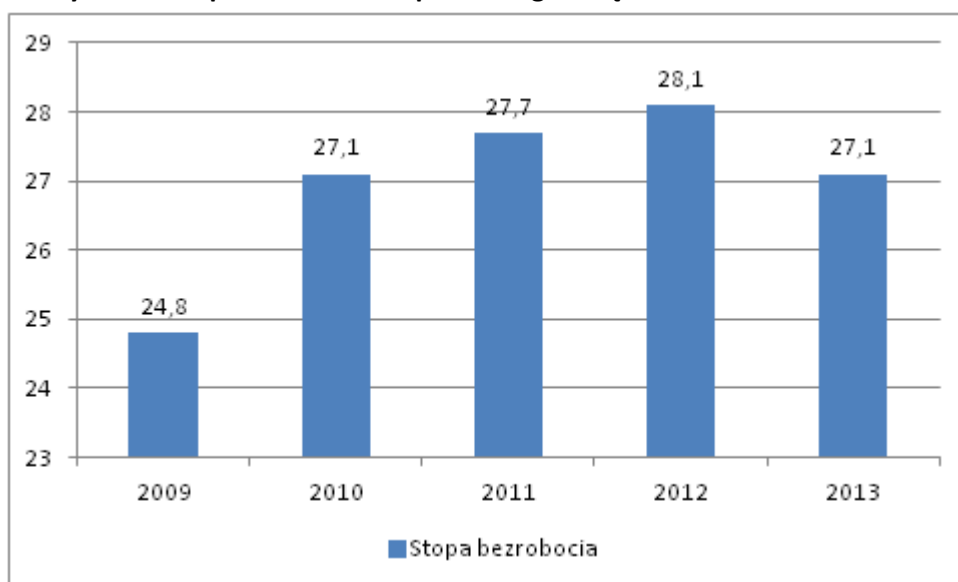
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W dniu 31 grudnia 2013 r. stopa bezrobocia w powiecie grudziądzkim kształtowała się na poziomie 27,1%. W stosunku do województwa kujawsko-pomorskiego wskaźnik stopy bezrobocia jest większy w powiecie grudziądzkim o 9,0%, natomiast w odniesieniu do całego kraju stopa bezrobocia w powiecie jest wyższa o 13,7%. Powiat grudziądzki charakteryzuje się jednym z najwyższych w całym województwie poziomów stopy bezrobocia.

W stosunku do 31 grudnia 2012 r. stopa bezrobocia w powiecie grudziądzkim spadła o 1,0%. Według najnowszych danych, pochodzących z 2014 roku, stopa bezrobocia w powiecie ponownie wykazuje tendencję zwyżkową. W lutym 2014 roku kształtowała się na poziomie 28%.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat najniższy poziom stopy bezrobocia odnotowano w roku 2009, a najwyższy – w roku 2012.

Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie grudziądzkim w latach 2009-2013

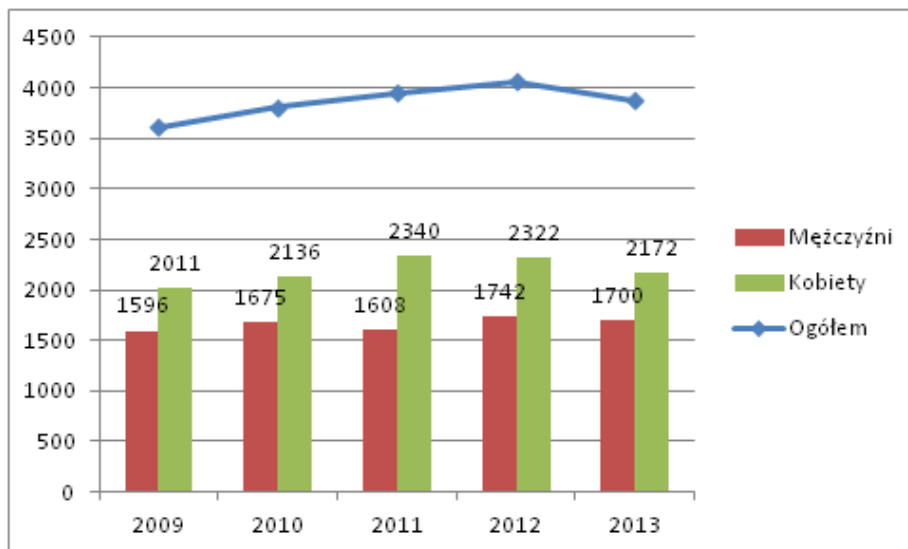

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Na koniec 2013 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wyniosła 3872 osoby. W stosunku do 31 grudnia 2012 roku liczba bezrobotnych w powiecie spadła o 192 osoby tj. o 4,72%, natomiast liczba kobiet spadła o 150, tj. o 6,46%. W przeciągu ostatnich pięciu lat największa liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych została odnotowana w roku 2012, kiedy wyniosła 4064 osoby.

Największa liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkiwała gminę Łasin (953 osoby), następnie gminę Grudziądz – 885 osób. Najmniejszą liczbę osób bezrobotnych odnotowano w gminie Rogóźno (428 osób).

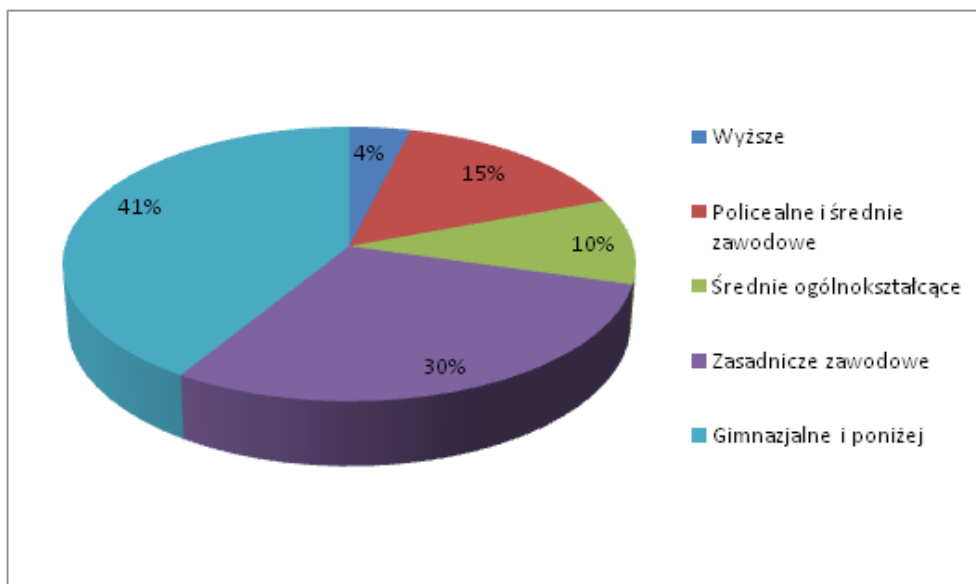
W powiecie przeważającą liczbę osób bezrobotnych stanowią kobiety. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w dniu 31 grudnia 2013 roku wyniósł 56,10% (spadek o 1,04% w stosunku do grudnia ubiegłego roku).

Wykres 9. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2009-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W końcu grudnia 2013 r. wśród bezrobotnych w powiecie grudziądzkim dominowały osoby w wieku do 34 roku życia (26,91%), następnie osoby w wieku 18-24 lata (22,26%). Najmniej osób bezrobotnych odnotowano w grupach wiekowych powyżej 54 lat (10,2%).

Zdecydowaną większość zarejestrowanych osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz wykształceniem zasadniczym zawodowym (łącznie 71%). Najmniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem wyższym, których udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wynosi 3,93%.

Wykres 10. Struktura osób bezrobotnych ze względu na wykształcenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

W powiecie grudziądzkim podejmowane są aktywne działania na rzecz poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy. Na chwilę obecną na terenie powiatu jest realizowanych 10 projektów dofinansowanych ze środków UE w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w tym:

- **Unijna Firmolandia** – projekt zakładający poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej wraz ze wsparciem pomostowym w pierwszym roku prowadzenia działalności dla 30 osób z terenu Grudziądza i powiatu grudziądzkiego,
- **Ja Wam pokażę – Idę do pracy** – projekt przewiduje następujące działania: szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych, staży, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, refundację pracodawcy wyposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy. Projekt jest skierowany do osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu,
- **Przedsiębiorczość szansą na rozwój regionu kujawsko-pomorskiego** – w ramach projektu Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu w latach 2012-2014 stworzył warunki do podjęcia działalności gospodarczej dla 239 osób bezrobotnych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Projekt zakłada szkolenia oraz przyznanie jednorazowej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- **Pomarańczowe wsparcie 50+ na grudziądzkim rynku pracy** – projekt zakładający podniesienie aktywności zawodowej 80 osób bezrobotnych w wieku 50-64 lata zarejestrowanych w PUP Grudziądz poprzez wsparcie ich motywacji, rozwoju zawodowego i umiejętności interpersonalnych,
- **Pełnosprawni w pracy** – projekt zakładający wsparcie w zakresie: pomocy doradcy zawodowego, wsparcia psychologicznego indywidualnego i grupowego, szkolenia zawodowe, staże i roboty publiczne. Projekt jest skierowany do 50 osób niepełnosprawnych, zamieszkałych na terenie miasta Grudziądza lub powiatu grudziądzkiego,
- **Praca dla niepełnosprawnych** – projekt skierowany jest do 40 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu niepełnosprawności, projekt zakładający poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy dla Uczestników Projektu, staże, subsydiowane zatrudnienie połączone z wyposażeniem lub wyposażeniem stanowiska pracy, zatrudnienie wspomagane dla Uczestników Projektu odbywających staż lub subsydiowane zatrudnienie oraz szkolenie zawodowe,
- **Grudziądzka Firmolandia** – w ramach projektu przewidziano środki finansowe na rozwój przedsiębiorczości, wsparcie pomostowe maks. przez okres 12 miesięcy oraz szkolenie podwyższające kwalifikacje niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie działania PUP w Grudziądzu oraz przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem,
- **Firmolandia BIS** – w ramach projektu przewidziano wsparcie finansowe na rozwój przedsiębiorczości, wsparcie pomostowe przez okres nawet do 12 miesięcy, szkolenie z zakresu podstaw prowadzenia własnej działalności gospodarczej, szkolenia

zawodowe. Projekt jest skierowany do 30 mieszkańców Grudziądza i powiatu grudziądzkiego,

- **Szkolenia i staż szansą na angaż** – projekt przewiduje poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy, staż oraz szkolenia zawodowe. Projekt jest skierowany do 80 osób bezrobotnych z powiatu grudziądzkiego, do 30. roku życia,
- **Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy – pilotaż** – projekt zakłada utworzenie skoordynowanego systemu współpracy instytucjonalnej wobec rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z tytułu bezrobocia lub pozostawania w trwałym pokoleniowym bezrobociu i niemożności wyjścia z systemu świadczeń pomocy społecznej, a także testowe wypracowanie nowych instrumentów rodzinnej aktywizacji i integracji społecznej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że bezrobocie w powiecie grudziądzkim stanowi jeden z najbardziej newralgicznych problemów o charakterze społeczno-gospodarczym. Gospodarka powiatu grudziądzkiego, jak również sąsiadującego Grudziądza, nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej liczby miejsc pracy dla mieszkańców powiatu. Należy zwrócić uwagę na fakt, że Grudziądz kilka lat temu został objęty szeroką restrukturyzacją zatrudnienia, co również negatywnie przełożyło się na powiatowy rynek pracy. Niemniej problemy występują również wewnątrz powiatu grudziądzkiego, który cały czas jest dotknięty tzw. biedą po-PGR-owską.

Problemy osób bezrobotnych odbijają się na gospodarce powiatu. Im więcej osób pozostaje nieaktywnych zawodowo, nie pracuje i nie zarabia, tym mniejszy jest popyt na towary i usługi. Sytuacja bezrobocia nie jest korzystna dla gospodarki także z tego powodu, iż wymusza nakłady z budżetu na utrzymanie osób niepracujących oraz na pomoc w znalezieniu zatrudnienia przez Urząd Pracy. Spadają dochody społeczeństwa, ogranicza się tym samym popyt, a poza tym nie w pełni są wykorzystywane zasoby ludzkie powiatu. Bezrobocie niesie za sobą jednak również bardzo poważne skutki społeczne, które także negatywnie rzutują na gospodarkę takie, jak: patologie, przestępczość, uzależnienia, bieda.

II.2.3. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Pomoc społeczna

Na terenie powiatu grudziądzkiego działania w zakresie pomocy społecznej realizują następujące placówki:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzynie Chełmińskim,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grucie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogóźnie.

W strukturach **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu** znajduje się Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym dyżur pełnią: adwokat, psycholog i pracownik socjalny.

Ponadto, na terenie powiatu funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Białochowie** i **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wydrznie**. Istnieje możliwość łączenia zadań placówki typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego. W każdej z powyższych placówek znajduje się po 30 miejsc.

Na terenie powiatu działają również dwa warsztaty terapii zajęciowej: **WTZ w Łasinie** oraz **WTZ w Grucie**. Warsztaty umożliwiają osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Łasinie organizuje terapię zajęciową dla 49 osób niepełnosprawnych. Placówka ta prowadzona jest przez Fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”. Natomiast Warsztat Terapii Zajęciowej w Grucie prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Uśmiech”. Stowarzyszenie zapewni terapię zajęciową dla 20 osób niepełnosprawnych.

Od 2012 r. w powiecie grudziądzkim istnieje **spółdzielnia socjalna „Perspektywa” w Łasinie**, która została założona przez Gminę Gruta, Miasto i Gminę Łasin oraz fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Osób Niepełnosprawnych”.

Na podstawie porozumienia zawartego między Gminą Miasto Grudziądz i Powiatem Grudziądzkim działa **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**, który rozpatruje wnioski o wydanie orzeczeń ustalających niepełnosprawność oraz wnioski o wydanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Powiat Grudziądzki współfinansuje na podstawie porozumienia z Gminą Miasto Grudziądz prowadzenie **Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grudziądzu**. Poradnia swoimi działaniami obejmuje dzieci i młodzież zamieszkałą na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań placówki należy m.in.:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym:
 - wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
 - organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Na terenie powiatu nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej, co utrudnia efektywną pracę z osobami znajdującymi się w stanie kryzysu i wymagającym zapewnienia miejsca w ośrodku wsparcia.

W tabeli 6 został zawarty wykaz instytucji i podmiotów działających w sferze pomocy społecznej na terenie powiatu grudziądzkiego.

Tabela 6. Instytucje i podmioty działające w sferze społecznej na terenie powiatu grudziądzkiego

L. p.	Gmina	Nazwa instytucji / podmiotu		
1.	Miasto i Gmina Łasin	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie		
2.		Zespół Interdyscyplinarny przy M-GOPS w Łasinie		
3.		Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasinie		
4.		Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łasinie		
5.		Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i ich Rodzin przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Łasinie		
6.		Świetlice Środowiskowe działające przy:	Zespole Szkół Publicznych w Łasinie	
7.			Szkole Podstawowej w Zawdzie	
8.			Szkole Podstawowej w Szonowie	
9.			Gimnazjum w Jankowicach	
10.		Klub Integracji Społecznej przy M-GOPS w Łasinie		
11.		Grupa AA „Pierwszy krok” w Łasinie		
12.	Miasto i Gmina Radzyń Chełmiński	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzynie Chełmińskim		
13.		Zespół Interdyscyplinarny przy M-GOPS w Radzynie Chełmińskim		
14.		Miejsko-Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miasta i Gminy w Radzynie Chełmińskim		
15.		Punkt Interwencyjno-Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim		
16.	Grudziądz	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu		
17.		Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Grudziądzu		
18.		Świetlica Socjoterapeutyczna przy Przedszkolu Publicznym w Wałdowie Szlacheckim		
19.		Świetlica Socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Dusocinie		
20.		Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy UG w Grudziądzu		
21.		Punkt konsultacyjny (dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, dla ofiar przemocy w rodzinie)		
22.	Gruta	Gminny Ośrodek Pomocy w Społecznej w Grucie		
23.		Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy GOPS w Grucie		
24.		Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Grucie		
25.		Klub AA „Ocalenie” przy Kościele Parafialnym w Grucie – grupa nieformalna		
26.	Świecie nad Osą	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą		
27.		Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Świeciu nad Osą		
28.		Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu nad Osą		
29.		Klub Integracji Społecznej w Świeciu nad Osą		
30.		Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świeciu nad Osą		
31.		Klub AA w Świeciu nad Osą		
32.		Punk Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Świeciu nad Osą		

L. p.	Gmina	Nazwa instytucji / podmiotu
33.	Rogóżno	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogóźnie
34.		Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Rogóźnie
35.		Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rogóźnie
36.		Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i ich rodzin w Rogóźnie

Źródło: Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grudziądzkim na lata 2014-2020

W kolejnej tabeli przedstawiono powody, dla których przyznawano świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej zlokalizowanych na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2010-2012.

Tabela 7. Powody, dla których przyznawano świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2010-2012

L. p.	Wyszczególnienie	Liczba rodzin objętych pomocą			Dynamika 2012/2010
		2010	2011	2012	
1.	Ubóstwo	1864	1908	1898	101,8%
2.	Sieroctwo	0	1	1	-
3.	Bezdomność	14	18	17	121,4%
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	316	342	352	111,4%
5.	Bezrobocie	1749	1765	1815	103,8%
6.	Niepełnosprawność	364	360	374	102,7%
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	453	443	482	106,4%
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	400	215	226	56,5%
9.	Przemoc w rodzinie	16	18	56	350,0%
10.	Alkoholizm	86	95	102	118,6%
11.	Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	24	29	24	100,0%
12.	Zdarzenie losowe	14	18	21	150,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grudziądzkim na lata 2014-2020

W latach 2010-2012 na terenie powiatu grudziądzkiego najwięcej było rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa oraz bezrobocia. Znacząco zwiększyła się liczba osób objętych pomocą z powodu przemocy w rodzinie (z 16 osób w 2010 r. do 56 osób w 2012 r.).

Ochrona zdrowia

Zgodnie z danymi GUS (stan na koniec 2011 r.) na terenie powiatu zlokalizowanych było 11 przychodni publicznych. W tym samym roku udzielono 126 053 porad. W placówkach ochrony zdrowia na terenie powiatu grudziądzkiego pracowało 43 lekarzy, 9 lekarzy dentyków, 71 pielęgniarek, 7 położnych.

Na terenie powiatu usługi świadczą następujące placówki ochrony zdrowia:

- w gminie Gruta – 2 przychodnie,
- w gminie Grudziądz – 3 przychodnie,
- w gminie Rogóźno – 1 przychodnia
- w gminie Radzyń Chełmiński – 1 przychodnia,
- w gminie Świecie nad Osą – 2 przychodnie.

Ponadto, na terenie powiatu, w Łasinie, funkcjonują 2 ośrodki zdrowia w tym: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie. SP ZOZ Łasin oferuje usługi medyczne z zakresu leczenia zamkniętego i otwartego. W skład lecznicy wchodzi następujące placówki: oddział wewnętrzny, chirurgii ogólnej, zakład długoterminowy o profilu opiekuńczo – pielęgnacyjno – leczniczym, poradnie specjalistyczne: ginekologiczno – położnicza, chirurgiczna, okulistyczna, rehabilitacji wraz z pracownią kinezyterapii, fizykoterapii, hydroterapii, poradnie podstawowej opieki zdrowotnej, centrum diagnostyki podstawowej.

W zakładzie świadczone są usługi medyczne w zakresie leczenia zamkniętego, w tym: leczenie schorzeń z dziedziny chorób wewnętrznych z uwzględnieniem chorób układu krążenia, układu oddechowego, krwiotwórczego, układu ruchu, leczenia cukrzycy, wykonywane są zabiegi operacyjne schorzeń jamy brzusznej, żołądka, dwunastnicy, przepuklin, kamicy żółciowej, żylaków, tarczycy, leczone są schorzenia przewodu pokarmowego, niedokrwienie miażdżycowe kończyn dolnych, stopę cukrzycową, zakrzepowe zapalenie żył. Kontynuowane jest leczenie po pobycie na oddziałach ostrych polegające na stałej opiece lekarskiej i pielęgniarstwie, chorób przewlekłych po udarach mózgu, niewydolności krążeniowej demencji starczej w stanie apalicznym. Wykonywane są również ambulatoryjne porady i zabiegi w specjalistycznej i podstawowej opiece zdrowotnej, jak również podstawowe badania diagnostyczne.

Na terenie powiatu grudziądzkiego działają również stacje i podstacje pogotowia ratunkowego zlokalizowane w Grudziądzu, Łasinie, Radzynie Chełmińskim.

Mieszkańcy powiatu grudziądzkiego korzystają z bardziej specjalistycznych placówek zdrowotnych, które znajdują się w Grudziądzu, Bydgoszczy i Toruniu.

Działalność placówek ochrony zdrowia wspomagają apteki oraz punkty apteczne zaopatrujące mieszkańców w leki i środki medyczne. Na terenie powiatu grudziądzkiego w 2012 roku usytuowanych było 6 aptek ogólnodostępnych i 3 punkty apteczne. Na jedną aptekę ogólnodostępną na terenie powiatu grudziądzkiego przypadały 6703 osoby. Wskaźnik ten jest prawie dwukrotnie wyższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego, która w 2012 wynosił 3596 osób na jedną aptekę ogólnodostępną.

II.2.4. Wykształcenie mieszkańców, edukacja i wychowanie

Wykształcenie

Dane dotyczące poziomu wykształcenia ludności najpełniej obrazują spisy powszechne. Ostatni spis powszechny ludności został przeprowadzony w 2011 r. W spisie wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalono najwyższy poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dzienniej, wieczorowej, czy w systemie zaocznym. Podstawą zaliczenia osoby do danego poziomu wykształcenia były posiadane świadectwo lub dyplom ukończenia szkoły. Na przestrzeni lat 2002-2011 na terenie powiatu grudziądzkiego zaobserwowano wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców.

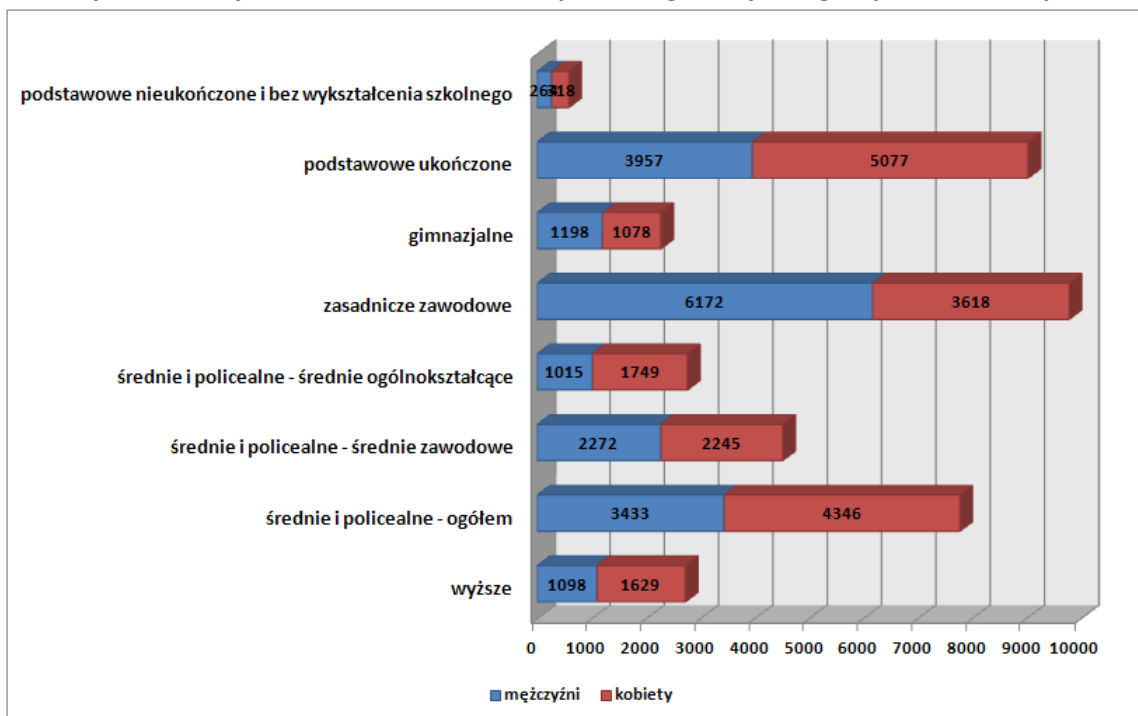
W 2011 r. liczba osób legitymujących się wykształceniem wyższym wynosiła 2727, tj. ponad 2,5 raza więcej w porównaniu z 2002 r., a ich udział w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej wyniósł 9%. Odsetek osób z wykształceniem średnim i policealnym według NSP 2011 kształtował się na poziomie 24%. Zmniejszyła się liczba osób z wykształceniem podstawowym oraz bez wykształcenia szkolnego.

Tabela 8. Wykształcenie mieszkańców na terenie powiatu grudziądzkiego

Wykształcenie	Jednostka miary	2002	2011
Wyższe	osoba	1032	2727
średnie i policealne – ogółem	osoba	541	7779
średnie i policealne - średnie zawodowe	osoba	5261	4517
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	osoba	1415	2764
zasadnicze zawodowe	osoba	3846	9790
Gimnazjalne	osoba	9859	2276
podstawowe ukończone	osoba	13353	9033
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	osoba	1118	583

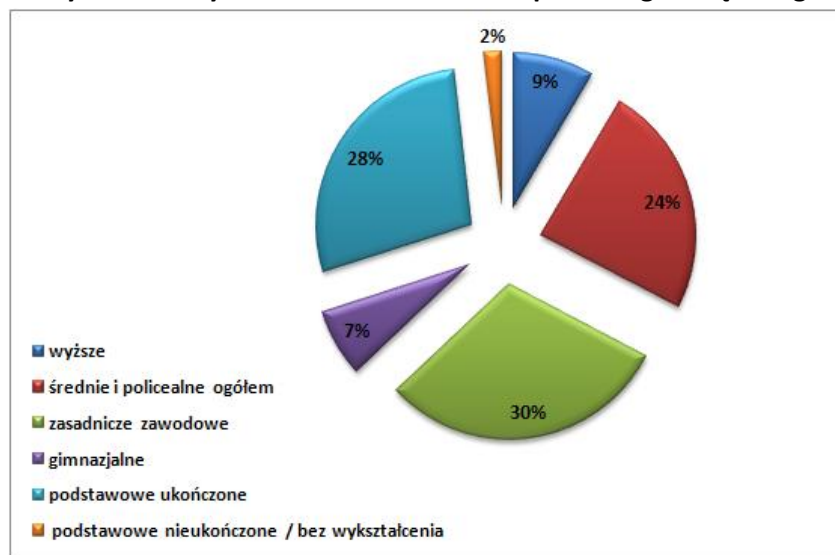
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Narodowy Spis Powszechny: 2002, 2011

Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. W 2011 roku kobiety częściej niż mężczyźni legitymowały się wykształceniem wyższym. Wyniki badań pokazują, że kobiety znacznie częściej posiadały wykształcenie średnie i policealne niż mężczyźni. Mężczyźni częściej niż kobiety mieli ukończoną zasadniczą szkołę zawodową. Zbliżony odsetek kobiet i mężczyzn legitymował się wykształceniem gimnazjalnym. Natomiast więcej kobiet niż mężczyzn posiadało wykształcenie podstawowe.

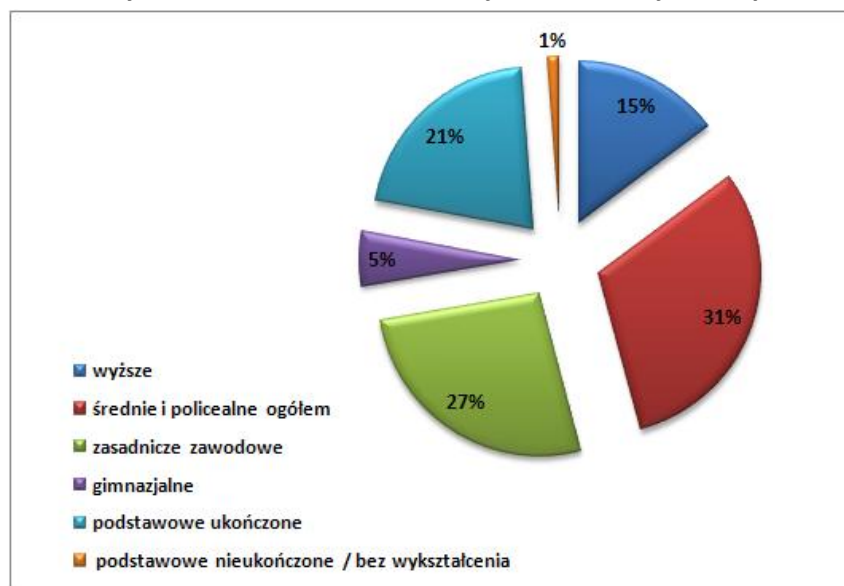
Wykres 11. Wykształcenie mieszkańców powiatu grudziądzkiego z podziałem na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Narodowy Spis Powszechny 2011

Na wykresach 12 i 13 zostały zaprezentowane dane dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu grudziądzkiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego (dane z 2011 r.). Zgodnie z danymi przedstawionymi na wykresach, poziom wykształcenia ludności powiatu nie odbiegał znacząco od poziomu wykształcenia mieszkańców województwa.

Wykres 12. Wykształcenie mieszkańców powiatu grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Narodowy Spis Powszechny 2011

Wykres 13. Wykształcenie mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Narodowy Spis Powszechny 2011

W powiecie grudziądzkim największą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ok. 30% wszystkich mieszkańców), osoby posiadające wykształcenie podstawowe (ok. 28% mieszkańców) oraz osoby z wykształceniem średnim i policealnym (ok. 24%). Osoby legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią ok. 9% mieszkańców powiatu grudziądzkiego objętych badaniem. Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego jedynie 2% osób nie posiada wykształcenia.

Edukacja i wychowanie

Na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonują jednostki oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. Na system oświaty składa się: 27 szkół podstawowych, 10 gimnazjów będących jednostkami organizacyjnymi poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu oraz 6 szkół ponadgimnazjalnych wchodzących w skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie i 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze prowadzone przez samorząd powiatu grudziądzkiego.

Samorządy gminne na terenie powiatu grudziądzkiego prowadzą przedszkola, szkoły podstawowe oraz szkoły gimnazjalne. Samorząd powiatu grudziądzkiego jest organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie, ul. Odrodzenia Polski 3, 86-300 Łasin. W skład powyższej placówki oświatowej wchodzi:

- liceum ogólnokształcące dla młodzieży,
- liceum ogólnokształcące dla dorosłych,
- technikum,
- technikum uzupełniające,
- zasadnicza szkoła zawodowa,
- szkoła policealna.

Opieka żłobkowa i wychowanie przedszkolne

Na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonuje 1 żłobek, 7 przedszkoli oraz 23 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych. Sześć przedszkoli prowadzonych jest przez samorządy gminne, natomiast Przedszkole Niepubliczne „Krasnal” prowadzone jest przez Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola. W roku szkolnym 2012/2013 wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 959 dzieci, tj. o 45 więcej niż w roku szkolnym 2011/2013. Na terenach wiejskich wychowaniem przedszkolnym objętych było 681 dzieci, a na obszarach miejskich 278 dzieci. W grupie wiekowej 3-6 lat wychowaniu przedszkolnemu podlegało 47,5% dzieci (w roku szkolnym 2011/2012 – 46,3%), w tym w miastach 126,9%, a na obszarach wiejskich 37,9%. Wykaz przedszkoli na terenie powiatu grudziądzkiego prezentuje tabela 9.

Tabela 9. Przedszkola na terenie powiatu grudziądzkiego

L. p.	Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
1.	Gruta	Nicwałd	Żłobek „Bąbelek”
2.	Grudziądz	Mały Rudnik	Gminne Przedszkole w Małym Rudniku
3.	Grudziądz	Nowa Wieś	Przedszkole Niepubliczne „Krasnal”
4.	Gruta	Mełno	Przedszkole Samorządowe w Mełnie
5.	Łasin	Łasin	Przedszkole Miejskie „Kubuś Puchatek”
6.	Radzyń Chełmiński	Radzyń Chełmiński	Przedszkole Samorządowe
7.	Rogóźno	Rogóźno	Przedszkole Publiczne
8.	Świecie n/Osą	Świecie n/Osą	Przedszkole Gminne

Źródło: Centrum Informacji Oświatowej – stan na 30 września 2013 r., dane Powiatu Grudziądzkiego

Szkoły podstawowe

Na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonuje 27 szkół podstawowych. W związku z panującym od kilkunastu lat niżem demograficznym systematycznie maleje liczba uczniów w placówkach oświatowych. W roku szkolnym 2008/2009 w szkołach podstawowych uczyło się 2757 osób, a już w roku szkolnym 2012/2013 liczba uczniów wynosiła 2511. Jak pokazują dane GUS, w latach 2008-2012 liczba uczniów szkół podstawowych na terenie powiatu grudziądzkiego spadła o 246 osób, tj. o prawie 10%.

Tabela 10. Szkoły podstawowe na terenie powiatu grudziądzkiego

L.p.	Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
1.	Grudziądz	Ruda	Zespół Szkół w Rudzie im. Jana Pawła II
2.		Nowa Wieś	Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi im. Marii Konopnickiej
3.		Dusocin	Szkoła Podstawowa w Dusocinie im. prof. Ludwika Rydygiera
4.		Mokre	Zespół Szkół w Mokrem im. Ks. Jana Twardowskiego
5.		Piaski	Zespół Szkół w Piaskach im. „Szarych Szeregów”
6.		Sosnówka	Szkoła Podstawowa Sosnówka
7.		Wałdowo Szlacheckie	Zespół Szkół w Wałdowie Szlacheckim im. Stanisława Broniewskiego „Orszy”
8.		Węgrowo	Szkoła Podstawowa Węgrowo

L.p.	Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
9.	Gruta	Dąbrówka Królewska	Szkoła Podstawowa w Dąbrówce Królewskiej im. Por. Antoniego Chomicza ps. „STABRAWA”
10.		Plemięta	Szkoła Podstawowa w Plemiętach im. 16. Pułku Artylerii Lekkiej
11.		Nicwałd	Szkoła Podstawowa w Nicwałdzie
12.		Boguszewo	Szkoła Podstawowa w Boguszewie im. Jana Pawła II
13.		Gruta	Szkoła Podstawowa mieszcząca się w Zespole Szkół w Grucie
14.		Słup	Szkoła Podstawowa w Słupie im. Ks. Jana Lesińskiego
15.	Łasin	Łasin	Szkoła Podstawowa w Łasinie im. Bojowników o Wolność i Demokrację mieszcząca się w Zespole Szkół Publicznych w Łasinie
16.		Szonowo Szlacheckie	Szkoła Podstawowa w Szonowie
17.		Wydrzno	Szkoła Podstawowa w Wydrznie
18.		Zawda	Szkoła Podstawowa w Zawdzie
19.	Radzyń Chełmiński	Radzyń Chełmiński	Szkoła Podstawowa im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Radzynie Chełmińskim mieszcząca się w Zespole Szkół w Radzynie Chełmińskim
20.	Rogóźno	Białochowo	Szkoła Podstawowa w Białochowie
21.		Rogóźno	Szkoła Podstawowa w Rogoźnie
22.		Szembruczek	Szkoła Podstawowa w Szembruczku
23.	Świecie nad Osą	Linowo	Szkoła Podstawowa im. Józefa Wybickiego w Linowie
24.		Świecie nad Osą	Zespół Szkół i Placówek Nr 1 w Świeciu nad Osą
25.		Bursztynowo	Szkoła Podstawowa w Bursztynowie
26.		Lisnowo	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Lisnowie

Źródło: Centrum Informacji Oświatowej – stan na 30 września 2013 r.

Gimnazja

Na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonuje 10 gimnazjów. W roku szkolnym 2008/2009 w gimnazjach uczyło się 1605 uczniów, a w roku szkolnym 2012/2013 liczba uczniów wyniosła 1303, co oznacza spadek rzędu 19%.

Tabela 11. Szkoły gimnazjalne w powiecie grudziądzkim

L.p.	Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
1.	Grudziądz	Ruda	Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół w Rudzie im. Jana Pawła II
2.		Mokre	Gimnazjum nr 1 mieszczące się w Zespole Szkół w Mokrem im. Ks. Jana Twardowskiego
3.		Wałdowo Szlacheckie	Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół w Wałdowie Szlacheckim im. Stanisława Broniewskiego „Orszy”
4.		Piaski	Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół w Piaskach im. „Szarych Szeregów”
5.	Gruta	Gruta	Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół w Grucie

L.p.	Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
6.	Łasin	Łasin	Gimnazjum nr 1 mieszczące się w Zespole Szkół Publicznych w Łasinie
7.		Jankowice	Gimnazjum nr 2 w Jankowicach
8.	Radzyń Chełmiński	Radzyń Chełmiński	Gimnazjum im. Jana Pawła II mieszczące się w Zespole Szkół Publicznych w Radzynie Chełmińskim
9.	Rogóźno	Rogóźno	Publiczne Gimnazjum im. Żołnierzy AK w Rogoźnie
10.	Świecie nad Osą	Świecie nad Osą	Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół i Placówek nr 1 w Świeciu nad Osą

Źródło: Centrum Informacji Oświatowej – stan na 30 września 2013 r.

Szkoły ponadgimnazjalne

Na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonuje 6 szkół ponadgimnazjalnych, które wchodzą w skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie.

Tabela 12. Szkolnictwo ponadgimnazjalne na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie		jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
Zasadnicza szkoła zawodowa	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
	oddziały	-	6	6	5	5	5
	uczniowie	osoba	159	127	127	100	99
	mężczyźni	osoba	101	89	88	55	50
	kobiety	osoba	58	38	39	45	49
Liceum ogólnokształcące dla młodzieży	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
	oddziały	-	6	6	6	4	3
	uczniowie	osoba	114	93	89	91	65
	mężczyźni	osoba	32	16	18	18	21
	kobiety	osoba	82	77	71	73	44
Uzupełniające liceum ogólnokształcące dla dorosłych	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
	oddziały	-	2	2	1	1	1
	uczniowie	osoba	32	43	15	22	17
	mężczyźni	osoba	10	9	6	13	11
	kobiety	osoba	22	34	9	9	6
Szkoła policealna dla dorosłych	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
	oddziały	-	4	3	2	2	2
	uczniowie	osoba	60	44	45	37	39
	mężczyźni	osoba	35	25	13	11	16
	kobiety	osoba	25	19	32	26	23
Technikum dla	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1

Wyszczególnienie		jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
młodzieży	oddziały	-	2	3	3	3	3
	uczniowie	osoba	44	66	62	61	57
	mężczyźni	osoba	33	50	48	44	33
	kobiety	osoba	11	16	14	17	24
Uzupełniające technikum dla dorosłych	ogółem	obiekt	1	1	1	1	1
	oddziały	-	3	3	3	3	3
	uczniowie	osoba	67	49	65	57	61
	mężczyźni	osoba	37	26	36	32	34
	kobiety	osoba	30	23	29	25	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W roku szkolnym 2012/2013 do zasadniczej szkoły zawodowej uczęszczało mniej osób niż w roku szkolnym 2008/2009. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba uczniów szkoły zawodowej zmniejszyła się o 60 osób (spadek o 38%). W ostatnim roku szkolnym kobiety stanowiły 49,5% wszystkich osób uczęszczających do szkoły zawodowej. Obserwuje się spadek zainteresowania nauką w liceach ogólnokształcących, które nie dają żadnych uprawnień do wykonywania konkretnego zawodu. Znacząco zmniejszyła się liczba młodzieży uczęszczającej do liceum ogólnokształcącego – w okresie objętym analizą odnotowano spadek rzędu 57%. Należy zauważyć, że liceum ogólnokształcące dla młodzieży chętniej wybierały kobiety. Dane zawarte w tabeli wskazują również na znaczny spadek zainteresowania uzupełniającym liceum ogólnokształcącym dla dorosłych (spadek o 47%) oraz szkołą policealną dla dorosłych (spadek o 35%). W ostatnich latach obserwuje się zainteresowanie szkołami umożliwiającymi naukę zawodu. Liczba uczniów tych szkół utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Zjawisko to związane jest z utrzymującym się popytem na pracowników posiadających kwalifikacje w konkretnym zawodzie, zarówno na krajowym, jak i zagranicznym rynku pracy. W latach 2008-2012 zwiększyła się liczba osób uczęszczających do technikum dla młodzieży (wzrost o prawie 30%), a liczba osób zainteresowanych nauką w uzupełniającym technikum dla dorosłych pozostawała na zbliżonym poziomie.

II.2.5. Sport i rekreacja

Przez teren powiatu przebiegają liczne szlaki turystyczne. Wśród szlaków pieszych na terenie powiatu znajduje się 5 szlaków pieszych i 3 szlaki rowerowe.

Szlaki piesze:

- KP-6-c czerwony o dł. 30,4 km: Grudziądz – Nowa Wieś – Zakurzewo – Góry Łosiowe – Wełcz- Zarośle – Jamy – Gardeja,
- KP-4040-n niebieski o dł. 28,1 km: Grudziądz – Mniszek – Sztynwag – Gogolin – Zalesie – Wielkie Łunawy – Małe Łunawy – Leśniczówka Wabcz – Klamry,

- KP-4041-c czerwony zwany „Szlakiem Towarzystwa Jaszczurczego” o dł. 45 km: Grudziądz – Rudnik – Piaski – Turznice – Dębieniec – Zielnowo – Rozentel – Radzyń Chełmiński – Stanisławki – Nowa Wieś Królewska – Przydwórz – Ryńsk,
- KP-4070-z zielony o dł. 32,3 km: Ostrowite – Rywałdzik – Płowęż – Buk Pomorski – Świecie n/Osą – jez. Mełno – Zakrzewo – Fijewo – Radzyń Chełmiński,
- KP-4043-n niebieski o dł. 23 km: Świecie n/Osą – Mędryce – Lisnowo – Świecie n/Osą.

Szlaki rowerowe:

- Międzynarodowy Szlak Rowerowy R1 (Lizbona – Królewiec): Chełmno – Łunawy – Grudziądz – Wielki Wełcz,
- Rowerowy szlak niebieski: Olek (Toruń) – Piwnice – Wytrębówce – Ostaszewo – Zelgno – Dźwierzno – Zajączkowo – Ryńsk – Przydwórz – Wronie – Radzyń Chełmiński – Dębieniec – Turznice – Piaski – Rudnik; w Rudniku szlak łączy się z trasą R1,
- Rowerowy szlak żółty: Łąkorz – Grudziądz przez Rywałdzik – Świecie n/Osą – Radzyń Chełmiński.

Na terenie powiatu grudziądzkiego organizowane są liczne turnieje i rozgrywki sportowe oraz promowany jest zdrowy styl życia. W powiecie działają uczniowskie i ludowe kluby sportowe. Promocją sportu zajmują się m.in. gminne ośrodki kultury współpracujące z organizatorami sportu, ludowymi zespołami sportowymi, klubami sportowymi oraz Wojewódzkim Związkiem Piłki Nożnej i Kujawsko-Pomorskim Szkolnym Związkiem Sportowym. Na terenie powiatu grudziądzkiego od 14 lat organizowane jest przez Starostwo Powiatowe – międzygminne współzawodnictwo sportowe szkół podstawowych i gimnazjalnych. Współzawodnictwem tym objęte są na szczeblu powiatu następujące imprezy sportowe: Indywidualne i Sztafetowe Biegi Przełajowe, „Szóstki” piłkarskie, Mini piłka ręczna, Piłka ręczna, Mini siatkówka, Siatkówka, Koszykówka, tenis stołowy – drużynowy, Halowe Mistrzostwa Gmin Powiatu w Lekkiej Atletyce, Trójbój i Czwórbój Lekkoatletyczny, Zespołowy i Indywidualny Turniej Wiedzy pn. „Co wiem o sporcie?”, Indywidualne i Zespołowe Lekkoatletyczne Mistrzostwa Powiatu – szkoły gimnazjalne. Szkolne imprezy sportowe szczebla powiatowego poprzedzone są zawodami eliminacyjnymi w gminach. Najlepsi z imprez powiatowych startują w zawodach organizowanych przez K – P Szkolny Związek Sportowy.

Poza tym osoby starsze i nie będące członkami klubów sportowych, mają możliwości uczestniczenia w imprezach sportowych dla nich organizowanych np. przez LZS.

Na terenie powiatu grudziądzkiego organizowane są również imprezy sportowe jak: rajdy rowerowe, biegi przełajowe, turnieje: siatkarskie, tenisa stołowego i piłki nożnej, mistrzostwa gmin w halowej piłce nożnej, mistrzostwa gmin w bilardzie, wyścigi kolarskie, mistrzostwa powiatu w tenisie stołowym, konkursy zręcznościowe powożenia zaprzęgami parakonnymi, turnieje rycerskie i brydża sportowego oraz zawody wędkarskie. W powiecie działa również Aeroklub Nadwiślański – Lotnisko Lisie Kąty. Aeroklub nawiązuje do bogatych tradycji lotnictwa w Grudziądzu. W aeroklubie działają sekcje: samolotowa, szybowcowa, modelarska i balonowa.

II.2.6. Kultura

Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 12 placówek bibliotecznych. Poziom czytelnictwa w powiecie grudziądzkim w bibliotekach publicznych w latach 2008-2012 uległ zmniejszeniu. W porównaniu z rokiem bazowym liczba zarejestrowanych użytkowników wypożyczających książki zmniejszyła się z 4949 osób do 4430 osób w 2012 r., co oznacza spadek o 11%. W porównaniu do roku 2008 odnotowano także spadek liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 6%. W 2008 r. liczba wypożyczeń książek na zewnątrz wynosiła 95 678, a w 2012 r. – 90 548. Najwyższy wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika odnotowano w 2012 r., kiedy kształtował się on na poziomie 20,4. Wskaźnik ten jest zbliżony do średniej województwa wynoszącej 19,3.

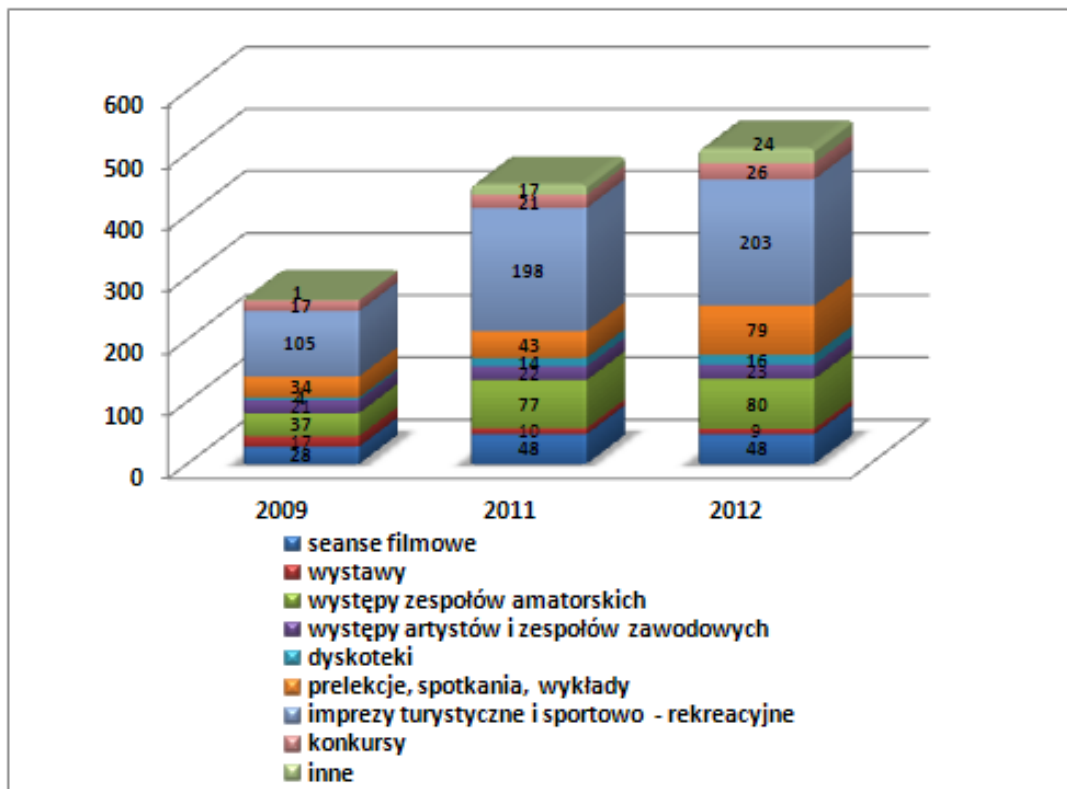
Tabela 13. Biblioteki - wskaźniki

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2764	2765	2869	2873	2873
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3434,9	3427,9	3198,6	3204,7	3153,2
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	128	127	124	117	110
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	19,3	19,2	19,4	19,9	20,4

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Ośrodki kultury, kluby oraz świetlice należą do instytucji, które prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Placówki te mają charakter środowiskowy, co oznacza, że usytuowane są w każdej gminie. Instytucje integrują różne przedsięwzięcia kulturalne oraz przygotowują oferty kulturalne skierowane do różnych grup wiekowych. Powyższe działania przyczyniają się do kreowania postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym lokalnej wspólnoty samorządowej. Placówki poprzez swoją działalność zapewniają przede wszystkim dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu.

W 2012 r. na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonowało 5 instytucji kultury, należących do sektora publicznego. W tym okresie zorganizowano ogółem 508 imprez, tj. o 58 imprez więcej niż w roku poprzednim oraz o 244 więcej niż w roku 2009.

Wykres 14. Imprezy organizowane na terenie powiatu grudziądzkiego w roku 2009, 2011 i 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W imprezach zorganizowanych w 2012 r. udział wzięło 41 994 uczestników. Najczęściej organizowane były imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (40%), następnie występy zespołów amatorskich (16%) oraz prelekcje, spotkania i wykłady (15%). Do najliczniejszych pod względem liczby osób uczestniczących na 1 imprezę zaliczyć można występy artystów i zespołów zawodowych (335 osób).

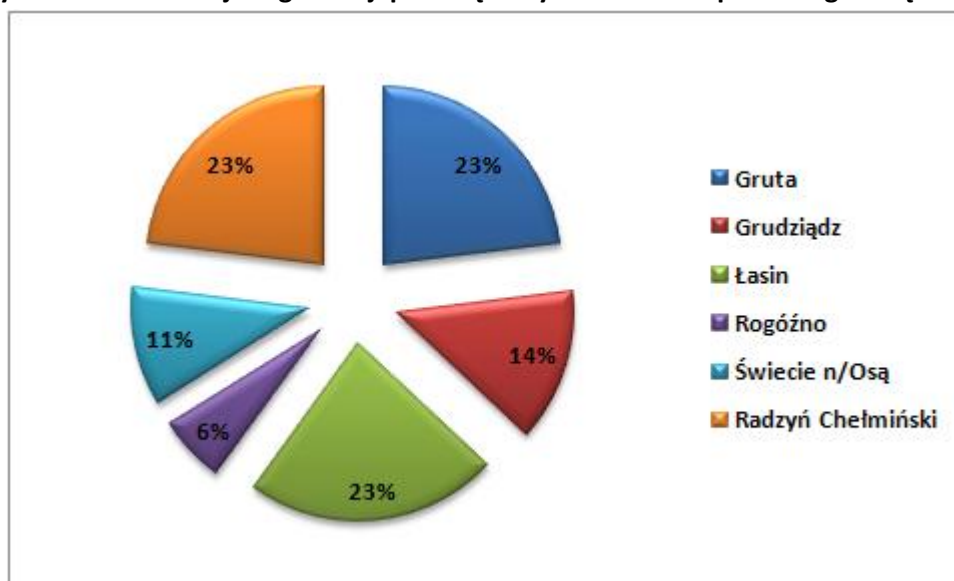
W 2012 roku w ośrodkach kultury działało 15 zespołów artystycznych, zrzeszających 203 członków. Wśród zespołów artystycznych występowały zespoły wokalne i chóry (6), muzyczno-instrumentalne (5), teatralne (3) oraz jeden zespół taneczny. Najliczniejsze okazały się zespoły wokalne i chóry – łącznie 96 członków, następnie zespoły teatralne z 59 członkami. W zespołach muzyczno-instrumentalnych były łącznie 33 osoby, a w zespole tanecznym 15 osób.

II.2.7. Aktywność społeczna

Na terenie powiatu grudziądzkiego swoje siedziby posiada 65 organizacji pozarządowych, tj.: fundacja, aeroklub, ludowe kluby sportowe, uczniowskie kluby sportowe, stowarzyszenia, zrzeszenia i towarzystwa, bractwa. Działalność organizacji jest zróżnicowana. Część z nich działa aktywnie, ale istnieją też takie, których działalność jest niewielka i ogranicza się do jednego lub kilku pojedynczych działań w roku.

Na terenie powiatu najwięcej organizacji pozarządowych ma swoje siedziby na terenie gmin: Gruta, Łasin oraz Radzyń Chełmiński (po 23%), a najmniej na terenie gminy Rogóźno – 4% wszystkich organizacji pozarządowych funkcjonujących w powiecie.

Wykres 15. Lokalizacja organizacji pozarządowych na terenie powiatu grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Corocznie Rada Powiatu Grudziądzkiego uchwała program współpracy powiatu grudziądzkiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, który określa między innymi zakres zadań przewidzianych do realizacji przez podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. Szczegółowy wykaz organizacji pozarządowej na terenie powiatu grudziądzkiego prezentuje tabela 14.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu grudziądzkiego

L.p.	Nazwa organizacji pozarządowej	Gmina
1.	LKS „Horyzont” Mełno	Gruta
2.	UKS „Omega” Gruta	
3.	Stowarzyszenie Kobiet Gminy Gruta „Działajmy Razem” w Mełnie	
4.	Stowarzyszenie „Uśmiech” Gruta	
5.	Stowarzyszenie „Pro – Publico – Bono”	
6.	Gminny Ludowy Klub Sportowy w Grucie	
7.	Stowarzyszenie „Przyjaciele Bogusze”	
8.	Ludowy Klub Sportowy „Horyzont” Mełno	
9.	Stowarzyszenie Zwykłe Działkowców – Dzierżawców „Rekreacja” w Mełnie	
10.	Stowarzyszenie „Koło Gospodyń Wiejskich Nicwałd”	
11.	Stowarzyszenie Aktywna Wieś w Słupie	
12.	Stowarzyszenie Aktywnych Sympatyków Pokrzywna	
13.	Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi „Salno”	
14.	Stowarzyszenie Pod Gródkiem w Plemiętach	
15.	Ludowy Klub Sportowy „Węgrowianka” Węgrowo	Grudziądz
16.	UKS „Orion”, Gmina Grudziądz	

L.p.	Nazwa organizacji pozarządowej	Gmina
17.	Stowarzyszenie Razem SMR	
19.	Bractwo Kurkowe „Ziemia Grudziądzka”	
20.	Stowarzyszenie Ogrodników w Grudziądzu	
21.	„Stowarzyszenie Q Przyszłości” Wałdowo Szlacheckie	
22.	Stowarzyszenie Miłośników Przyrody Ziemi Grudziądzkiej w Węgrowie	
23.	Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola w Nowej Wieś	
24.	Aeroklub Nadwiślański	
25.	Stowarzyszenie Przyjaciół Łasińskiego Jagiellończyka w Łasinie	Łasin
26.	Stowarzyszenie Światło dla wsi Szczepanki	
27.	Stowarzyszenie Ludności Poch. Niemieckiego Ziemi Łasińskiej w Łasinie	
28.	Ludowy Klub Sportowy „Piast” Łasin	
29.	Kujawsko – Pomorskie Towarzystwo Proeuropejskie w Łasinie	
30.	Stowarzyszenie charytatywne „Dobro i Przyjaźń” na rzecz pomocy Polakom na kresach w Łasinie	
31.	Stowarzyszenie Marketingowe Rolników Indywidualnych Szynwałd	
32.	Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Łasinie	
33.	Stowarzyszenie Wspomagania Wsi Nogat	
34.	Fundacja „Ochrony Zdrowia i Rehabilitacji Niepełnosprawnych” w Łasinie	
35.	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Jankowice „Jedność”	
36.	Stowarzyszenie Wspomagania Wsi Szonowo	
37.	Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Sołectwa Jakubkowo	
38.	Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Gminy Rogoźno	Rogoźno
39.	Gminny Ludowy Klub Sportowy „Rogóźno”	
40.	Stowarzyszenie „Osa” mieszkańców wsi Klódka	
41.	Stowarzyszenie Kulturalno – Oświatowe „Promień” na Rzecz Rozwoju Wsi Szembruk	
42.	Stowarzyszenie „Dzieło Parafii” w Radzynie Chełmińskim	Radzyń Chełmiński
43.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Integracji i Rozwoju w Dębnie	
44.	Stowarzyszenie na rzecz dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych w Radzynie Chełmińskim	
45.	Bractwo Rycerskie Komturii Radzyńskiej	
46.	Stowarzyszenie Aktywna Wieś w Zielnowie	
47.	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński	
48.	Stowarzyszenie Gminnego Koła Gospodyń Wiejskich w Radzynie Chełmińskim	
49.	Stowarzyszenie Kobiet Gminy i Miasta Radzyń Chełmiński	
50.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Integracji i Rozwoju	
51.	Ludowy Gminny Klub Sportowy „Radzynianka”	
52.	Bractwo Rycerskie Zamku Radzyńskiego	
53.	Ludowy Zespół Sportowy „Żryw” Szumiłowo	
54.	Stowarzyszenie Kobiet Gminy i Miasta Radzyń Chełmiński	
55.	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Wsi w Linowie	Świecie n/Osą
56.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Świecie nad Osą – OSA	
57.	UKS „Szaniec” Świecie nad Osą	

L.p.	Nazwa organizacji pozarządowej	Gmina
58.	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi w Linowie	
69.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Odnowa” w Świeciu nad Osą	

Źródło: Starostwo Powiatowe w Grudziądzu

Biorąc pod uwagę obszar działalności organizacji, można je podzielić tematycznie na: sportowe, kulturalne, edukacyjne, pomocy społecznej, turystyczne i pozostałe.

II.2.8. Bezpieczeństwo publiczne

Jednostką dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców powiatu grudziądzkiego oraz utrzymanie porządku publicznego jest Komenda Miejska Policji w Grudziądzu.

Na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013 zmniejszyła się ogólna liczba stwierdzonych przestępstw. W 2013 roku liczba przestępstw wyniosła 432, co w porównaniu z rokiem 2011 oznacza spadek rzędu 16%. Na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego w latach 2011-2013 dominowały przestępstwa kryminalne oraz prowadzenie pojazdów przez nietrzeźwych kierowców. W przypadku przestępstw kryminalnych w analizowanym okresie ich liczba ulegała wahaniom, jednak w porównaniu z rokiem 2011 odnotowano spadek o 11%. Znacząco zmniejszyła się liczba kierowców, którzy prowadzili pojazdy pod wpływem alkoholu. W tej kategorii liczba stwierdzonych przestępstw zmniejszyła się o 55%. Szczegółowe dane dotyczące przestępczości oraz poziomu wykrywalności przestępstw na terenie powiatu prezentuje tabela.

Tabela 15. Przestępczość na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013

Kategoria przestępstwa	Przestępstwa stwierdzone			Wskaźnik wykrywalności (%)		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Ogółem	516	531	432	77,5	78,1	58,3
Kryminalne	236	243	211	52,5	55,5	28,9
Gospodarcze	7	24	4	71,4	79,2	75,0
Rozboje	3	2	-	100,0	100,0	-
Zgwałcenia	2	1	1	50,0	100,0	100,0
Uszczerbek na zdrowiu	6	13	8	100,0	100,0	75,0
Bójki i pobicia	3	1	8	100,0	100,0	75,0
Kradzieże	89	94	84	37,0	36,2	21,4
Kradzieże samochodów	1	3	10	100,0	33,3	20,0
Kradzieże z włamaniem	67	41	59	41,7	41,5	11,8
Uszkodzenie rzeczy	15	31	27	46,6	35,5	25,9
Nietrzeźwi kierujący	229	198	125	99,5	100,0	100,0
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	2	2	14	100,0	100,0	100,0
Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu	-	1	1	-	-	-

Źródło: Sprawozdanie o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania KMP w Grudziądzu oraz skuteczności działania Policji w 2013 r.

Na terenie powiatu funkcjonują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej posiadające sprzęt do ratownictwa drogowego i technicznego, sprzęt do ratownictwa wodnego. OSP mogą podejmować zadanie obejmujące ratownictwo wysokościowe oraz udzielać przedmedycznej pomocy poszkodowanym i ofiarom wypadków.

II.3. Sfera gospodarcza

II.3.1. Podmioty gospodarcze powiatu grudziądzkiego

Na koniec 2013 roku liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu grudziądzkiego wynosiła 2701. Od roku 2009 odnotowano wzrost o 281 podmiotów. Ze względu na strukturę własnościową najliczniej reprezentowany jest sektor prywatny – 2571 podmiotów gospodarczych, liczba podmiotów gospodarczych z sektora publicznego wynosi 130. W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, stanowiące 82% podmiotów z sektora prywatnego. Poniżej przedstawiono rodzaje podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujące na terenie powiatu grudziądzkiego.

Tabela 16. Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej w powiecie grudziądzkim w roku 2013

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba [szt.]
1.	Sektor publiczny ogółem, w tym:	130
1.1.	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	71
1.2.	Spółki prawa handlowego	2
2.	Sektor prywatny ogółem, w tym:	2571
2.1.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2115
2.2.	Spółki handlowe	152
2.3.	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	13
2.4.	Spółdzielnie	21
2.5.	Fundacje	3
2.6.	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	85

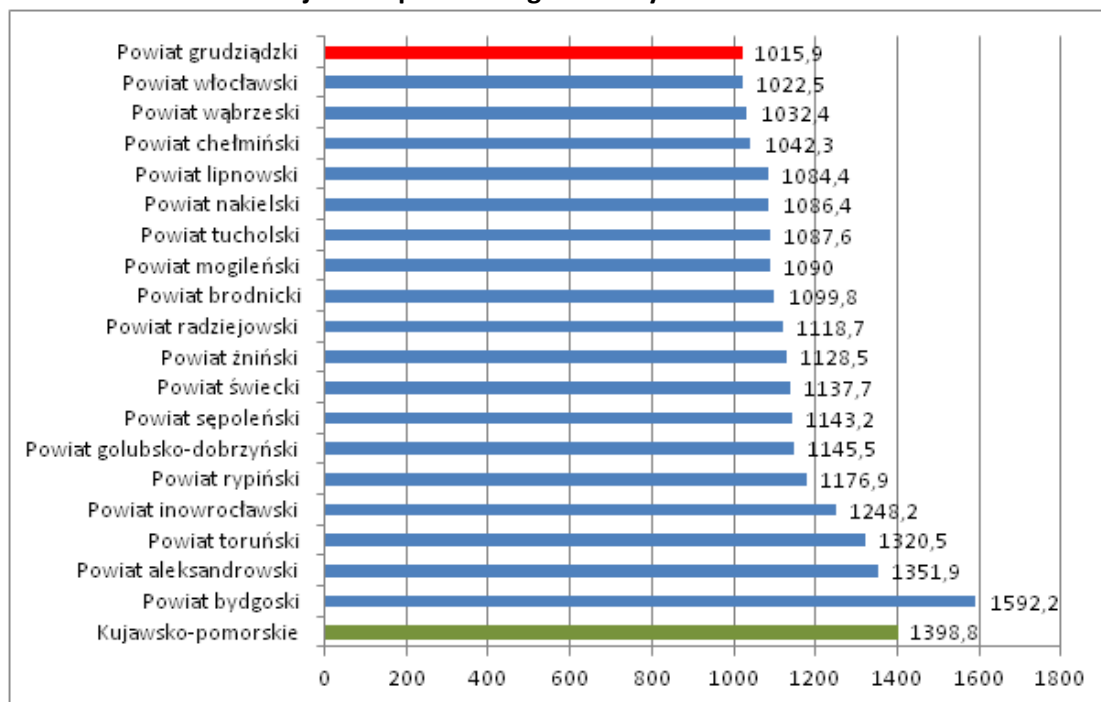
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Pod względem wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa, których liczba w powiecie wynosi 2582 (95,6% ogółu podmiotów), kolejną grupą są małe przedsiębiorstwa – 104 (3,8%) oraz średnie przedsiębiorstwa (0,6%). Na terenie powiatu nie jest zlokalizowany żaden podmiot gospodarczy mający status dużego przedsiębiorstwa.

Mieszkańcy powiatu wykazują się niską aktywnością gospodarczą, co znajduje swoje odzwierciedlenie we wskaźniku nasycenia przedsiębiorczością. Liczba podmiotów przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła na koniec roku 2012 – 1015,9. Wartości wskaźnika dot. liczby podmiotów przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym wskazują, że najwyższą aktywność gospodarczą wykazują mieszkańcy gminy Grudziądz (1367,7), a najniższą – mieszkańcy gminy Gruta (758,6).

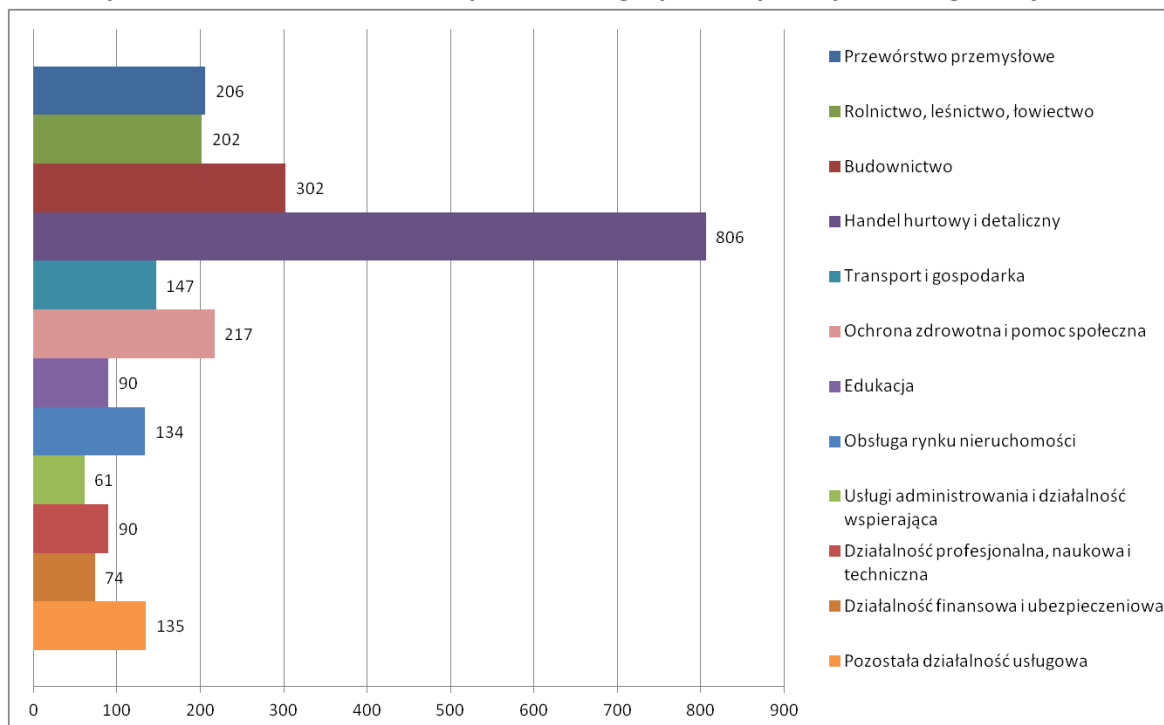
Ze względu na wartość ww. wskaźnika powiat plasuje się na ostatnim, 19. miejscu wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego.

Wykres 16. Wskaźnik nasycenia przedsiębiorczością w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wśród przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie powiatu grudziądzkiego dominują podmioty gospodarcze zarejestrowane w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe. Strukturę branżową podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie powiatu grudziądzkiego przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 17. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w powiecie grudziądzkim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Oprócz ww. najliczniej reprezentowanych branż na terenie powiatu prowadzą działalność przedsiębiorstwa w następujących branżach:

- administracja publiczna i obrona narodowa – 41 podmiotów,
- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – 36 podmiotów,
- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami – 31 podmiotów,
- informacja i komunikacja – 16 podmiotów,
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz – 13 podmiotów,
- dostawa wody, gospodarowanie ściekami – 10 podmiotów.

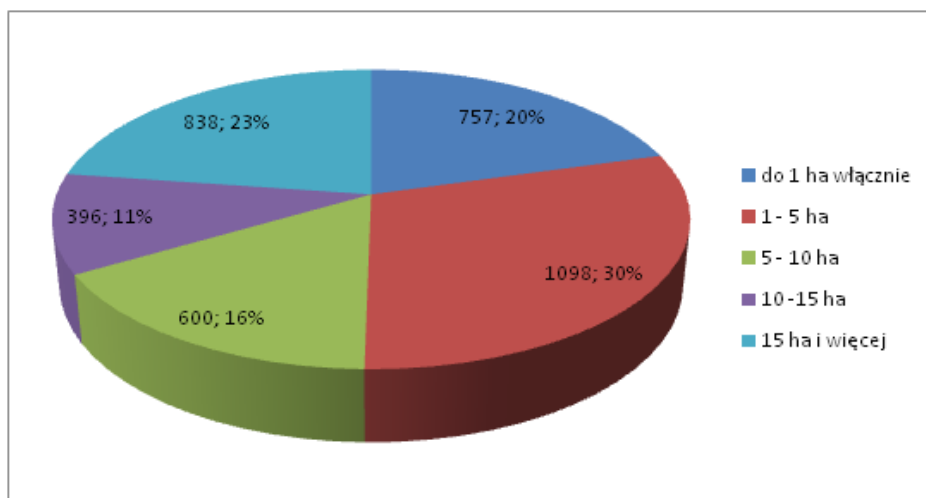
II.3.2. Rolnictwo

W strukturze branżowej gospodarki powiatu dominuje rolnictwo. Użytki rolne zajmują ¼ powierzchni powiatu, a według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2010, na terenie powiatu było zlokalizowanych 3689 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 58 829,73 ha. Największa liczba gospodarstw jest zlokalizowana na terenie gminy Grudziądz – 985 gospodarstw, następnie w gminie Łasin – 667, w gminie Gruta – 657 gospodarstw. Najmniejsza liczba gospodarstw jest zlokalizowana na terenie gminy Świecie nad Osą.

Średnia powierzchnia gospodarstw w powiecie wynosiła 15,95 ha, podczas gdy dla województwa wartość tego wskaźnika w tym samym roku analizy wynosiła 14,18 ha. Ze względu na średnią powierzchnię gospodarstw rolnych powiat grudziądzki plasował się na 7. miejscu wśród 19 powiatów ziemskich województwa.

Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni od 1 do 5 ha (30% ogółu gospodarstw zlokalizowanych w powiecie). Warto zwrócić uwagę na stosunkowo wysoki udział gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha, które stanowią 23% ogółu gospodarstw. Korzystna struktura powierzchniowa gospodarstw wskazuje na duży potencjał gospodarczy powiatu pod względem efektywności rolnictwa i możliwości jego rozwoju. Najmniej korzystna sytuacja w zakresie struktury powierzchniowej gospodarstw występuje w gminie Grudziądz, gdzie średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 8,06 ha. Najkorzystniej przedstawiała się struktura powierzchniowa gospodarstw zlokalizowanych na terenie Miasta i Gminy Łasin oraz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński, gdzie średnia powierzchnia gospodarstwa wynosiła odpowiednio 24,31 ha oraz 22,39 ha.

Wykres 18. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w powiecie grudziądzkim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wysoka kultura agrarna obszarów o tradycjach rolniczych oraz żyzne gleby i korzystne warunki klimatyczne doliny Wisły decydują o tym, że prowadzona jest intensywna produkcja rolna, zwłaszcza zbóż i roślin przemysłowych (gminy: Radzyń Chełmiński, Łasin, Gruta, Świecie nad Osą). Powiat grudziądzki odgrywa znaczącą rolę w produkcji roślinnej województwa kujawsko-pomorskiego, jest liderem w produkcji rzepaku.

Należy podkreślić, że powiat grudziądzki posiada duże możliwości rozwoju systemów energetycznych opartych na biomasie, związanych z działalnością rolniczą. Coraz bardziej popularna staje się uprawa wieloletnich roślin energetycznych. W powiecie grudziądzkim, w gminie Gruta, jest zlokalizowana jedna z największych plantacji miskanta olbrzymiego, o powierzchni 340 ha. Na terenie powiatu, w Grucie jest również zlokalizowana jedna z trzech w regionie biogazowni rolniczych, wytwarzająca energię elektryczną z biogazu rolniczego w koogeneracji. Zainstalowana moc układu koogeneracyjnego to 1,6 MW energii elektrycznej. W procesie fermentacji termofilnej substratami są kiszonka z kukurydzy i wywar gorzelniany.

Znaczny udział w produkcji rolnej ma hodowla zwierząt (głównie gminy Radzyń Chełmiński i Gruta), a na obszarze gminy Grudziądz, Radzyń Chełmiński, Gruta i częściowo

Rogóżno – gospodarka agrarna o charakterze podmiejskim. Znaczny udział w produkcji rolnej mają również sadownictwo i warzywnictwo.

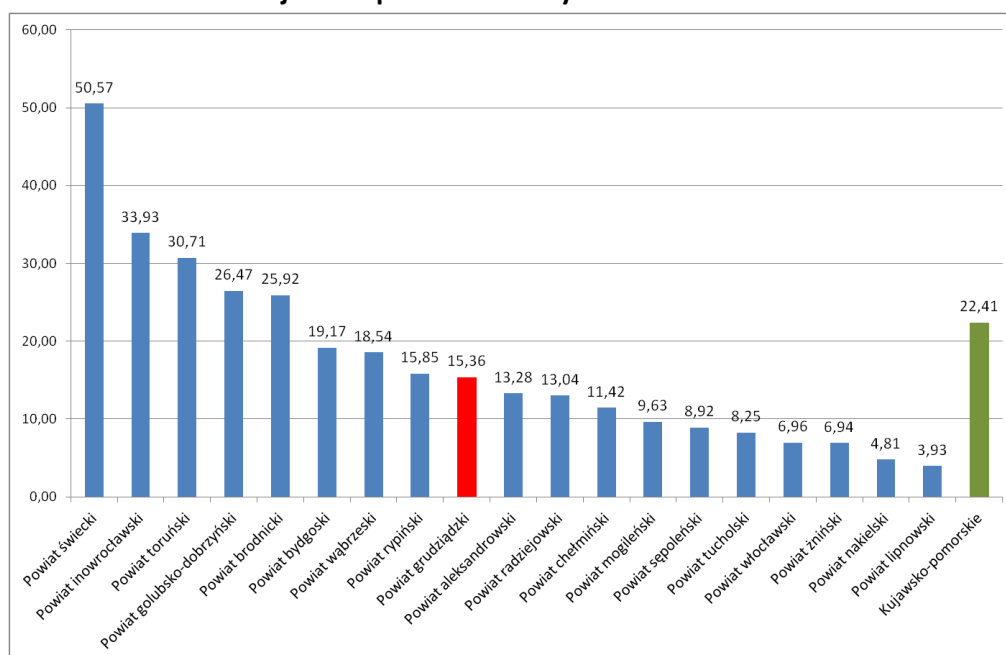
II.3.3. Przemysł

Na koniec 2012 roku na terenie powiatu grudziądzkiego funkcjonowały 202 podmioty gospodarcze zarejestrowane w sekcji przetwórstwo przemysłowe, co oznaczało spadek o 6 przedsiębiorstw w porównaniu do roku 2011. W okresie ostatnich pięciu lat liczba przedsiębiorstw przemysłowych w powiecie utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie.

W zakres podstawowych branż przemysłowych funkcjonujących na terenie powiatu grudziądzkiego wchodzi: produkcja opakowań foliowych i blaszanych, stolarki okiennej i drzwiowej, wyposażenia wnętrz i mebli, urządzeń klimatyzacyjnych, maszyn dla produkcji spożywczej, przewodów wysokociśnieniowych, przetworów rolno-spożywczych i produkcja odlewów żeliwnych oraz śwec. Do najważniejszych przedsiębiorstw przemysłowych funkcjonujących w powiecie należą: RAFPOL Opakowania foliowe Lucyna i Zbigniew Rafińscy, Wytwórnia Opakowań Blaszanych „BECZKOPOL” Sp. z o.o., Młyny Szczepanki Sp. z o.o., BAKUN P.H.P.U. (producent krzeseł obrotowych), P.H.U. Tartech (tartak), KREBER Maszyny Budowlane Sp. z o.o., Karomet Odlewnictwo Metali Kolorowych, MUELLER Fabryka Śwec S.A.

Od roku 2009 obserwuje się na terenie powiatu grudziądzkiego wzrost produkcji sprzedanej przemysłu. Na koniec 2012 roku osiągnęła ona poziom 617,4 mln złotych, co oznacza wzrost w porównaniu do roku 2009 o 257,3 mln zł. Mimo że wyżej przedstawione dane statystyczne wskazują, że przemysł stanowi znaczącą gałąź gospodarki powiatu grudziądzkiego i cały czas rozwija się, należy stwierdzić, że na terenie powiatu cały czas obserwuje się niski udział branży przemysłowej. W powiecie jest zlokalizowana najmniejsza liczba przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem przemysłowym wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa. Pod względem wielkości produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiat grudziądzki na tle innych powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego plasował się na 9. pozycji (dane za 2012 r.).

Wykres 19. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie kujawsko-pomorskim w tys. zł w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Bezpośrednie sąsiedztwo dużego ośrodka przemysłowego, jakim jest miasto Grudziądz, stwarza szanse rozwoju inwestycji na terenie powiatu grudziądzkiego, zwłaszcza że posiada on dogodne warunki komunikacyjne w postaci autostrady A1, dróg krajowych nr 16 i 55, sieci dróg wojewódzkich oraz silnie rozwiniętej infrastruktury komunalnej. Obserwowany szczególnie w ostatnich latach na terenie powiatu grudziądzkiego rozwój przemysłu jest bezpośrednio związany z wyraźną poprawą stanu powiatowej infrastruktury drogowej.

II.3.4. Turystyka

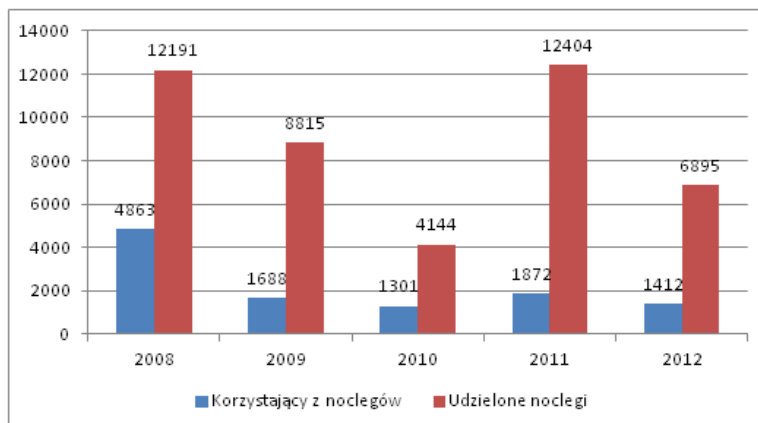
Bogactwo przyrodnicze powiatu grudziądzkiego oraz dziedzictwo kulturowe powiatu wyrażające się w dużej liczbie zabytkowych budowli świadczą o dużym potencjale rozwojowym sektora turystycznego gospodarki powiatu grudziądzkiego.

Baza turystyczna powiatu grudziądzkiego w zakresie turystycznych obiektów noclegowych obejmuje dwa ośrodki wypoczynkowe: ośrodek wypoczynkowy „Delfin” w Białym Borze oraz Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy „Casus” w Łasinie. Pozostała baza noclegowa jest jeszcze stosunkowo słabo rozwinięta. W powiecie funkcjonują: motel – restauracja „Jaszczur” w Radzynie Chełmińskim, zajazd i motel „Bumerang” we wsi Szczepanki (gmina Łasin) oraz Hotel „Mariusz” we wsi Mariusza (gmina Grudziądz). Zgodnie z danymi GUS, na terenie powiatu jest zlokalizowanych 315 miejsc noclegowych (dane na 2012 rok).

W kontekście uwarunkowań rozwoju sektora turystycznego powiatu, należy zwrócić uwagę na stosunkowo niską aktywność mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności agroturystycznej. Na terenie powiatu są zlokalizowane 4 gospodarstwa agroturystyczne w miejscowościach: Słup, Rogóźno Zamek, Rogóźno i Białą Bór.

Liczba osób korzystających z noclegów w ww. obiektach oraz liczba udzielonych noclegów podlegała w ostatnich latach znaczącym wahaniom. Największy spadek liczby udzielonych noclegów odnotowano w roku 2012, kiedy spadła ona o ponad 5 tysięcy w porównaniu do roku 2011. Największą liczbę udzielonych noclegów odnotowano w 2012 roku w gminie Grudziądz – 4443 noclegi.

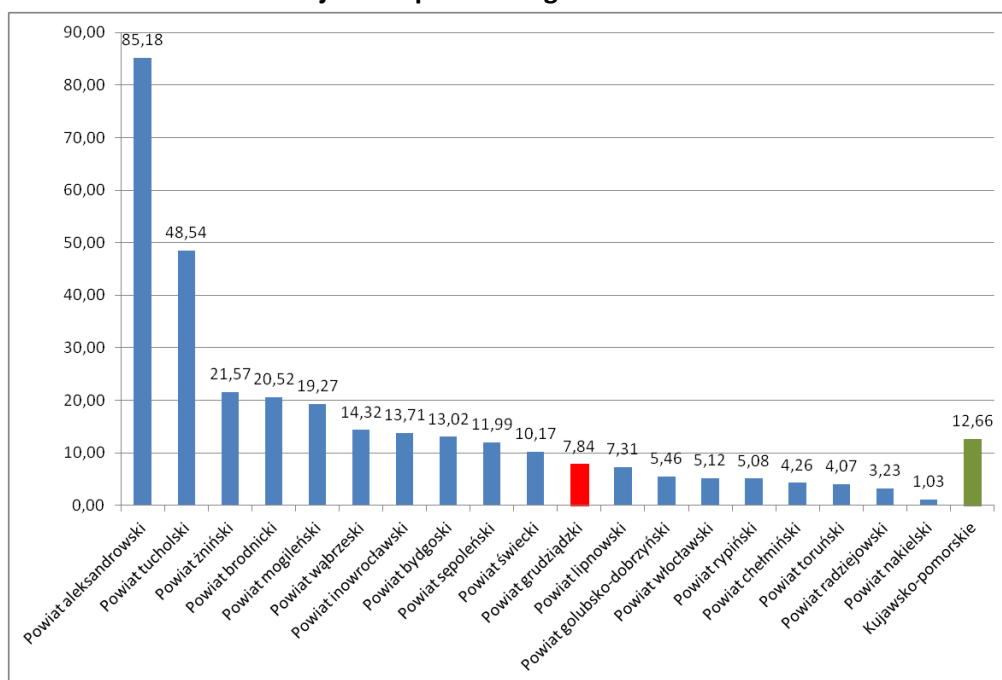
Wykres 20. Turystyka w powiecie grudziądzkim w latach 2008-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Powiat grudziądzki charakteryzuje się średnią dostępnością bazy noclegowej na 1000 ludności na tle województwa i poszczególnych powiatów ziemskich. Zgodnie z danymi GUS, w 2012 r. wartość tego wskaźnika dla województwa wynosiła 12,66, z kolei dla powiatu grudziądzkiego – 7,84. W porównaniu do innych powiatów ziemskich województwa wartość tego wskaźnika należy określić jako przeciętną. Może to skutkować niekorzystnymi tendencjami w natężeniu ruchu turystycznego na terenie powiatu.

Wykres 21. Miejsca noclegowe na 1000 ludności w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W powiecie odnotowuje się stosunkowo niskie natężenie ruchu turystycznego mierzone liczbą udzielonych noclegów na 1000 ludności oraz liczbą korzystających z noclegów na 1000 ludności. W przypadku liczby udzielonych noclegów powiat charakteryzuje się jedną z najniższych wartości wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa, a w przypadku liczby korzystających z noclegów – najniższą na obszarze województwa.

Tabela 17. Udzielone noclegi i korzystający z noclegów na terenie powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012

Wyszczególnienie	Udzielone noclegi na 1000 ludności [szt.]	Korzystający z noclegów na 1000 ludności [os.]
Kujawsko-pomorskie	1499,42	401,12
Powiat bydgoski	751,58	348,45
Powiat toruński	331,86	231,37
Powiat brodnicki	897,53	339,54
Powiat chełmiński	276,90	136,57
Powiat golubsko-dobrzyński	421,52	301,25
Powiat grudziądzki	171,59	35,14
Powiat sępoleński	626,81	200,67
Powiat świecki	704,67	362,93
Powiat tucholski	1947,23	603,93
Powiat wąbrzeski	220,56	77,07
Powiat aleksandrowski	22642,96	2136,70
Powiat inowrocławski	3119,42	370,96
Powiat lipnowski	207,27	87,51
Powiat mogileński	600,89	177,92
Powiat nakielski	63,89	50,74
Powiat radziejowski	145,67	37,58
Powiat rypiński	174,70	58,98
Powiat włocławski	1160,02	106,74
Powiat żniński	974,20	377,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Mając na uwadze powyższe dane, należy stwierdzić, że sektor turystyczny nie odgrywa znaczącej roli w rozwoju gospodarczym powiatu. Mimo że powiat dysponuje bogatymi zasobami naturalnymi i kulturalnymi, to wyraźnym ograniczeniem jest niewystarczająco rozwinięta baza noclegowa, która w dużym stopniu przekłada się na niekorzystne dla powiatu preferencje turystów.

Niemniej należy podkreślić, że w przyszłości szansą dla rozwoju turystyki w powiecie mogą stać się złoża solankowe odkryte w miejscowościach Marusza i Węgrowo. Posiadają one znakomite właściwości lecznicze i geotermalne, a ich pełne wykorzystanie może skutkować zwiększeniem natężenia ruchu turystycznego w powiecie i rozwojem turystyki

medycznej i uzdrowiskowej, która została uznana przez władze województwa za jedną z kluczowych dziedzin dla rozwoju gospodarczego regionu.

II.4. Sfera przestrzenno-środowiskowa

II.4.1. Zagospodarowanie przestrzenne

Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej zostały określone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Podstawą działań powyższych organów w zakresie kształtowania zasad polityki przestrzennej powinien być ład przestrzenny i zrównoważony rozwój.

Podstawą planowania przestrzennego w jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego będący podstawą wydawania decyzji administracyjnych. Plan nie może naruszać ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Powiat grudziądzki charakteryzuje się dużym rozproszeniem zabudowy, szczególnie na obszarach wiejskich. Jednocześnie należy podkreślić, że obszar powiatu jest objęty planami zagospodarowania przestrzennego jedynie w niewielkim stopniu.

Powyższe w znaczącym stopniu utrudnia realizację inwestycji liniowych na terenie powiatu. Stanowi również dużą barierę inwestycyjną.

II.4.2. Zasoby naturalne i środowisko przyrodnicze

Na terenie powiatu grudziądzkiego występują zasoby surowców mineralnych. W Systemie Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS znajduje się łącznie 13 złóż usytuowanych na terenie gmin: Grudziądz, Łasin oraz Rogóźno. Na terenie powiatu występują wody termalne, złoża piasków budowlanych oraz złoża mieszanek żwirowo-piaskowych.

Tabela 18. Surowce mineralne na terenie powiatu grudziądzkiego

L.p.	Gmina	Nazwa złoża	Nazwa kopalin	Stan zagospodarowania	Powierzchnia złoża (ha)
1.	Grudziądz	Brankówka I	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych	złoże rozpoznane szczegółowo	0,50
2.	Grudziądz	Marusza	wody termalne	-	-
3.	Grudziądz	Ruda I	złoża piasków budowlanych	złoże zagospodarowane	1,75
4.	Grudziądz	Ruda II	j.w.	j.w.	1,74
5.	Grudziądz	Ruda III	j.w.	złoże rozpoznane szczegółowo	1,79
6.	Grudziądz	Ruda IV	j.w.	j.w.	1,80
7.	Grudziądz	Stary Folwark I	j.w.	złoże eksploatowane okresowo	1,57
8.	Grudziądz	Sztynwag	j.w.	złoże rozpoznane szczegółowo	6,50

L.p.	Gmina	Nazwa złoża	Nazwa kopalin	Stan zagospodarowania	Powierzchnia złoża (ha)
9.	Grudziądz	Sztynwag 1	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	eksploatacja złoża zaniechana	0,69
10.	Grudziądz	Sztynwag 10	złoża piasków budowlanych	złożo eksploatowane okresowo	1,13
11.	Łasin	Nowe Mosty I	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych	złożo rozpoznane szczegółowo	1,01
12.	Łasin	Szczepanki I	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych	złożo eksploatowane okresowo	1,12
13.	Rogóźno	Kłódka Wieś – Łysakowo	złoża piasków budowlanych	złożo rozpoznane szczegółowo	1,01

Źródło: System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

Powiat grudziądzki jest powiatem o profilu typowo rolniczym. W 2012 r. powierzchnia gruntów leśnych wynosiła 10 696,9 ha. Wskaźnik lesistości na terenie powiatu był niższy niż dla województwa (14,4% przy średniej dla województwa wynoszącej 23,4%). Obszar powiatu cechuje się bogactwem flory i fauny oraz walorami krajobrazowymi. Część z nich została objęta ochroną prawną. Na terenie powiatu występują prawie wszystkie formy ochrony przyrody, za wyjątkiem parków narodowych.

Obszary Natura 2000

Na terenie powiatu występują 3 obszary Natura 2000:

- „Cytadela Grudziądz” – w obiekcie stwierdzono ok. 2500 nietoperzy, należących do 7 gatunków. W obszarze znajduje się zimowisko dwóch gatunków nietoperzy (mopek i nocek duży). Powierzchnia ogólna obszaru wynosi 222,8 ha, w tym niewielka część znajduje się na terenie powiatu grudziądzkiego;
- „Dolina Dolnej Wisły” – powierzchnia obszaru wynosi 33 559 ha, z czego 795,5 ha znajduje się na terenie powiatu grudziądzkiego. Obszar utworzony został w celu populacji dziko występujących ptaków. Teren stanowi ostoję dla zimujących i migrujących ptaków. Na terenie tym liczna jest też fauna innych zwierząt kręgowych oraz bogata jest także flora roślin naczyniowych;
- „Dolina Osy” – obszar zajmuje powierzchnię 2183,7 ha i w całości położony jest na terenie powiatu grudziądzkiego. Głównym przedmiotem ochrony są naturalne siedliska leśne.

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu:

- OChK Doliny Osy i Gardęgi obejmujący dolinę rzeki Osy, Lutryny i Gardęgi wraz z przyległymi pasami wysoczyzn morenowych. Występujące na tym terenie duże deniwelacje terenu w strefie zboczowej chronionych rzek nadają mu szczególnej atrakcyjności,

- OChK Strefy Krawędziowej Doliny Wisły zajmujący znaczną część gm. Grudziądz oraz fragment gminy Rogóźno, Gruta i Radzyń Chełmiński. Ochroną został objęty bardzo urozmaicony, o dużych deniwelacjach obszar, w tym dwa kompleksy leśne: otaczający jezioro Rudnik i teren przy granicy z województwem pomorskim. Ponadto strefa rozcinana jest przez liczne ciekі uchodzące do Wisły.

Rezerваты przyrody

W powiecie grudziądzkim znajdują się 3 rezerваты przyrody o łącznej powierzchni 843,25 ha, w tym na terenie:

- gmin: Rogóźno, Gruta, Świecie n/Osą i Łasin – rezerwat krajobrazowy „Dolina Osy” o pow. 665,12 ha, teren objęty ochroną rezerwatową charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą (meandrująca rzeka Osa, zbocza doliny, głębokie wcięcia erozyjne, liczne źródliska);
- gminy Rogóźno – rezerwat leśny „Jamy” o pow. 106,20 ha, rezerwat znajduje się na wysoczyźnie morenowej Pojezierza Ławskiego, charakteryzującej się dużą różnorodnością utworów geologicznych i gleb. Rezerwat zabezpiecza i chroni przede wszystkim fragmenty buczyny pomorskiej oraz zbiorowiska grądowe;
- gminy Rogóźno – rezerwat leśny „Rogóźno Zamek” o pow. 71,93 ha, rezerwat położony jest w pobliżu ruin zamku krzyżackiego, gdzie zachował się fragment lasu liściastego porastający rozległy jar, wyżłobiony w wysoczyźnie morenowej przez wody rzeki Gardęgi.

Parki krajobrazowe

Na terenie powiatu jedną z form ochrony przyrody jest Chełmiński Park Krajobrazowy. Park ten wraz z Nadwiślańskim Parkiem Krajobrazowym znajdującym się na przeciwległym brzegu Wisły tworzy Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Park obejmuje obszar 22 336 ha, z czego tylko część usytuowana jest na terenie powiatu grudziądzkiego. Na terenie Parku występuje m.in. rybitwa biało czelna i rzeczna, trzcinówka, troć wędrowną i wiele innych rzadkich lub ginących gatunków roślin naczyniowych oraz ponad 1000 gatunków chrząszczy.

Pomniki przyrody

Na terenie powiatu występuje ponad 120 pomników przyrody w postaci pojedynczych drzew i skupisk drzew o szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Najwięcej pomników przyrody zlokalizowanych jest na terenie gm.: Grudziądz, Gruta i Rogóźno. Ponadto, na terenie powiatu znajdują się liczne obiekty przyrody nieożywionej w postaci głazów narzutowych, źródeł artezyjskich, niszy źródłkowych oraz wychodni zlepieńców plejstoceniowych.

Stanowiska dokumentacyjne

Stanowisko dokumentacyjne „Białochowo” jest jedyną tego typu formą ochrony przyrody na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Stanowisko obejmuje powierzchnię 93,52 ha i położone jest na pograniczu gmin Rogóźno i Grudziądz. Obiekt charakteryzuje się unikatowym fragmentem wysoczyzny morenowej wraz ze strefą zbocową Kotliny Grudziądzkiej z licznymi niszami źródłkowymi, wąwozami i chronioną w formie pomnika przyrody wychodnią zlepieńców plejstocenijskich. Na terenie tym znajduje się ścieżka przyrodniczo-leśna Białochowo.

Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu znajduje się kilkadziesiąt użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 218,87 ha, mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowiska. Użytkami ekologicznymi na terenie powiatu są przede wszystkim bagna (56% wszystkich użytków ekologicznych) oraz łąki śródleśne (20%). Zarastające jeziora zajmują 13% ogólnej powierzchni użytków ekologicznych, murawy kserotermiczne zajmują niewiele ponad 5%, oczka wodne niespełna 5%, a zadrzewienia ok. 0,5%. Wszystkie użytki ekologiczne użytkowane są na terenach administrowanych przez Lasy Państwowe.

Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne. Na terenie powiatu znajduje się zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Słupski Gródek nad Osą” będący jedyną tego typu formą ochrony przyrody na terenie powiatu grudziądzkiego. Jest to obiekt o powierzchni 4,78 ha. Przedmiotem ochrony zespołu przyrodniczo – krajobrazowego jest krawędź wysoczyzny z licznymi jarami oraz wczesnośredniowieczne grodzisko porośnięte ponad stuletnim lasem.

II.4.3. Infrastruktura techniczna i transport

Układ komunikacyjny i drogowy

Sieć dróg powiatowych na terenie powiatu grudziądzkiego administrowana jest przez Powiatowy Zarząd Dróg w Grudziądzu. Przez powiat przebiegają następujące drogi:

- autostrada A1,
- drogi krajowe nr 16 i 55,
- drogi wojewódzkie nr 533, 534, 535, 538 i 543,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez teren powiatu przebiega odpowiednio:

- 7,049 km autostrad,
- 42,574 km dróg krajowych,

- 70,746 km dróg wojewódzkich,
- 392,175 km dróg powiatowych,
- 811,026 km dróg gminnych.

Ponadto, na drogach powiatowych znajduje się 19 obiektów mostowych, 8 przepustów (≥ 150 cm) oraz 7 przejazdów kolejowych.

Obszar powiatu ma zapewniony dostęp do autostrady A1 poprzez węzły: Nowe Marzy i Grudziądz. W układzie podstawowym obsługującym gminy powiatu grudziądzkiego znajdują się drogi powiatowe, natomiast drogi gminne wpisują się w układ uzupełniający i pełnią funkcje dojazdowe do jednostek osadniczych i poszczególnych nieruchomości. Z analizy układu komunikacyjnego wynika dogodnie położenie powiatu na trasie tranzytu z Niemiec do Obwodu Kaliningradzkiego oraz do państw nadbałtyckich.

Drogi powiatowe stanowią ważny łącznik pomiędzy poszczególnymi gminami, mają także istotne znaczenie przy obsłudze terenów zlokalizowanych w granicach powiatu. Powiatowy Zarząd Dróg w Grudziądzu jako jednostka organizacyjna Powiatu Grudziądzkiego w swoim administrowaniu posiada 77 dróg powiatowych o łącznej długości 392,175 km.

Tabela 19. Drogi powiatowe na terenie powiatu grudziądzkiego

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi
1.	1350C	Gr. woj. - Wielki Wełcz – Białochowo
2.	1351C	Zakurzewo – Mokre
3.	1352C	Parski – Grudziądz
4.	1353C	Białochowo – Szembruczek
5.	1354C	Dusocin – Zarośle
6.	1355C	Zarośle – Gubiny
7.	1356C	Dusocin – Skurgwy
8.	1357C	Mokre – Kłódka
9.	1358C	Białochowo - Lisie Kąty
10.	1359C	Skurgwy - Rogóźno Stacja kolejowa
11.	1360C	Kłódka – Rogóźno
12.	1361C	Rogóźno – Szembruk
13.	1362C	Sobótka – Rogóźno Zamek
14.	1363C	Kłódka - Dąbrówka Królewska
15.	1364C	Gubiny – Rogóźno
16.	1365C	Gardeja - gr. woj. – Łasin
17.	1366C	Szembruk - Szembruk stacja kolejowa
18.	1367C	Nogat – Wydrzno
19.	1368C	Szembruczek - Nowe Mosty
20.	1369C	Bukowiec -Stare Błonowo
21.	1370C	Wydrzno – Gordanowo
22.	1371C	Szynwałd - Stare Błonowo

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi
23.	1372C	Szynwałd - Łasin
24.	1373C	Szynwałd – Jankowice
25.	1374C	Strzelce – Jankowice
26.	1375C	Jankowice – Święte
27.	1376C	Jankowice – Plesewo
28.	1377C	Pleszewo - Święte - gr. woj.
29.	1378C	Grudziądz – Gać
30.	1379C	Węgrowo – Marusza
31.	1380C	Grudziądz – Nicwałd
32.	1381C	Grudziądz - Grabowiec – Nicwałd
33.	1382C	Nicwałd - Dąbrówka Królewska
34.	1383C	Dąbrówka Królewska – Gruta
35.	1384C	Pokrzywno - Orle – Słup
36.	1385C	Rogóźno Zamek – Gruta
37.	1386C	Nowe Mosty – Szczepanki
38.	1387C	Nowe Mosty – Bogdanki
39.	1388C	Łasin - Mędzyrce – Lisnowo
40.	1389C	Bogdanki - Szonowo – Plesewo
41.	1390C	Bogdanki – Lisnowo
42.	1391C	Lisnowo - Partęczyny - Wielka Tymawa
43.	1392C	Słup – Mędzyrce
44.	1393C	Grudziądz – Szynych
45.	1394C	Sztynwag – Ruda
46.	1395C	Biały Bór - Wałdowo Szlacheckie – Ruda
47.	1396C	Wałdowo Szlacheckie – Turznice
48.	1397C	Grudziądz - Turznice – Dębieniec
49.	1398C	Grudziądz - Kobylanka – Piaski
50.	1399C	Marusza - Skarszewy – Turznice
51.	1400C	Stary Folwark – Okonin
52.	1401C	Okonin – Dębieniec
53.	1402C	Mełno - Boguszewo – Linowo
54.	1403C	Gruta – Mełno
55.	1404C	Słup – Linowo
56.	1405C	Słup - Świecie n/Osą
57.	1406C	Mędzyrce - Świecie n/Osą
58.	1407C	Rywałd - Świecie n/Osą – Lisnowo
59.	1408C	Rywałd – Bursztynowo – Jabłonowo Pomorskie
60.	1409C	Rychnowo – Bursztynowo

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi
61.	1410C	Świecie n/Osą – Kitnówko
62.	1411C	Bursztynowo – Blizno
63.	1412C	Boguszewo - Linowo stacja kolejowa
64.	1413C	Boguszewo – Czeczewo
65.	1414C	Boguszewo – Kitnowo
66.	1415C	Zakrzewo - Szumiłowo – Fijewo
67.	1416C	Zielnowo – Fijewo
68.	1417C	Plemięta - Nowy Dwór
69.	1418C	Zielnowo – Gawłowice
70.	1419C	Zielnowo – Gziki
71.	1420C	Radzyń Chełmiński – Wąbrzeźno – Stanisławki - Wąbrzeźno
72.	1421C	Mgowo – Gawłowice
73.	1422C	Mazanki - droga nr 534
74.	1423C	Gołębiewo – Łopatki
75.	1424C	Rywałd - Książki - Dębowa Łąka
76.	1621C	Chełmno – Mniszek
77.	1622C	Chełmno – Sztynwag

Źródło: Starostwo Powiatowe w Grudziądzu

Tabela 20. Udział ilościowy i procentowy dróg powiatowych na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na gminy

Gmina	Długość dróg powiatowych [km]	Rodzaj nawierzchni					% długość dróg
		bitumiczna	bruk	tłuczeń	gruntowa naturalna	gruntowa ulepszona	
Grudziądz	92,083	80,527	6,414	1,023	4,119	-	23,48
Gruta	64,274	57,092	2,234	-	2,188	2,760	16,39
Łasin	74,927	64,874	8,394	1,659	-	-	19,10
Radzyń Chełmiński	38,929	29,734	5,312	0,872	1,923	1,088	9,93
Rogóźno	65,102	56,445	2,496	6,161	-	-	16,60
Świecie n/Osą	56,860	56,187	0,673	-	-	-	14,50
Razem	392,175	344,859	25,523	9,715	8,230	3,848	100,00

Źródło: Starostwo Powiatowe w Grudziądzu

Stan sieci dróg powiatowych jest zróżnicowany. Przeprowadzony w 2011 r. przegląd dróg powiatowych wskazywał, że większość dróg nie spełnia stawianych im wymagań. W stanie bardzo dobrym znajdowało się 22,3% wszystkich dróg powiatowych, w stanie dobrym – 36,5%, w stanie ostrzegawczym – 25,2%, w stanie złym – 11,3%, a w stanie bardzo złym 4,7% wszystkich dróg powiatowych.

Poza drogami powiatowymi, PZD zabezpiecza również 19 obiektów mostowych i wiaduktów o łącznej długości 202,10 m.

Infrastruktura kolejowa

Przez teren powiatu przebiegają dwie linie kolejowe o znaczeniu krajowym:

- nr 207 relacji Toruń Wschodni – Wałdowo Szlacheckie – Grudziądz – Rogóźno Pomorskie – Malbork,
- nr 208 relacji Działdowo – Brodnica – Jabłonowo Pomorskie – Bursztynowo – Mełno – Nicwałd – Grudziądz – Laskowice Pomorskie – Chojnice.

Komunikacja autobusowa

Komunikacja autobusowa wykonywana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grudziądzu Sp. z o. o. Przedsiębiorstwo świadczy usługi przewozowe na terenach powiatów: grudziądzkiego, świeckiego i wąbrzeskiego, jak również zapewnia połączenia z Bydgoszczą, Toruniem i Włocławkiem. Spółka realizuje także regularne kursy do Warszawy, Poznania i Gdańska. Przewozy pasażerskie realizowane są także przez prywatnych przewoźników.

Gospodarka wodno-ściekowa

Wszystkie jednostki osadnicze na terenie powiatu grudziądzkiego wyposażone są w sieć wodociągową. Długość czynnej sieci wodociągowej w powiecie w 2012 r. wyniosła 1057,7 km, a z samej sieci wodociągowej korzystało 32 296 mieszkańców. Liczba podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wyniosła 6952. W 2012 r. gospodarstwom domowym dostarczono 1247,5 dam³ wody, przy czym zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło 31,0 m³. Najdłuższą siecią wodociągową charakteryzowały się gminy: Grudziądz (297,0 km), Gruta (191,1 km), Łasin (179,5 km). Osoby nieposiadające dostępu do sieci wodociągowej korzystają ze studni przydomowych.

Tabela 21. Sieć wodociągowa na terenie powiatu grudziądzkiego - stan na 31.12.2012 r.

Wyszczególnienie	Gmina Grudziądz	Gmina Gruta	Gmina Łasin	Gmina Radzyń Chełmiński	Gmina Rogóźno	Gmina Świecie n/Osą	Powiat grudziądzki
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	297,0	191,1	179,5	147,8	152,9	89,4	1057,7
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	2578	1170	1096	742	768	598	6952
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	249,8	245,2	298,0	175,2	146,5	132,8	1247,5

Wyszczególnienie	Gmina Grudziądz	Gmina Gruta	Gmina Łasin	Gmina Radzyń Chełmiński	Gmina Rogóźno	Gmina Świecie n/Osą	Powiat grudziądzki
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoby)	7992	5893	7212	4512	3514	3173	32 296
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m ³)	21,0	37,5	35,8	35,8	34,9	30,5	31,0

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2012 r. na terenie powiatu długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 168,2 km. Do sieci kanalizacyjnej przyłączonych było 1648 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W tym samym roku odprowadzono łącznie 478 dam³ ścieków. Większość osób mających dostęp do sieci kanalizacyjnej stanowią mieszkańcy gminy Łasin (3802 osoby). Infrastruktura kanalizacyjna wymaga rozbudowy.

Tabela 22. Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu grudziądzkiego - stan na 31.12.2012 r.

Wyszczególnienie	Gmina Grudziądz	Gmina Gruta	Gmina Łasin	Gmina Radzyń Chełmiński	Gmina Rogóźno	Gmina Świecie n/Osą	Powiat grudziądzki
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	24,8	17,4	27,7	17,8	38,2	42,6	168,2
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	325	214	331	261	184	333	1648
Ścieki odprowadzone (dam ³)	75	92	127	58	45	81	478
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoby)	2188	1987	3802	1793	1334	2086	13 190

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie powiatu grudziądzkiego zlokalizowanych jest 8 oczyszczalni ścieków. Odbiornikami ścieków na terenie powiatu są rzeki: Łasinka, Lutryna i Struga Radzyńska.

Tabela 23. Oczyszczalnie komunalne funkcjonujące na terenie powiatu grudziądzkiego

Wyszczególnienie	Rodzaj oczyszczalni	Lokalizacja	Odbiornik	Max. przepustowość (m ³ /rok)	Ilość ścieków w 2013 r. (m ³)	Rodzaj oczyszczonych ścieków
Miejska oczyszczalnia ścieków w Łasinie	mechaniczno-biologiczna	Łasin	rz. Łasinka	365 000	127	sanitarno-bytowe, przemysłowe
Miejsko-gminna oczyszczalnia w Radzynie Chełmińskim	j/w	Kneblowo	rów melioracyjny	175 200	59	komunalne
Oczyszczalnia Ścieków w Rogóźnie	j/w	Rogóžno	rów melioracyjny	89 206	46	bytowo-gospodarcze
Oczyszczalnia ścieków w Świeciu n/Osą	mechaniczno-biologiczna i chemiczna	Świecie n/Osą	rz. Lutryna	164 250	82	komunalne
Oczyszczalnia ścieków w Dąbrówce Królewskiej	biologiczna	Dąbrówka Królewska	rurociąg melioracyjny	28 090	7	Bytowe
Oczyszczalnia ścieków w Grucie	mechaniczno-biologiczna	Gruta	rów melioracyjny	365 000	92	bytowo-gospodarcze
Oczyszczalnia ścieków w Gołębiewku	biologiczna	Gołębiewko	rz. Struga Radzyńska	10 950	9	bytowo-gospodarcze
Oczyszczalnia ścieków w Nowym Młynie	mechaniczno-biologiczna	Kitnówko	rz. Lutryna	8 030	2	bytowo-gospodarcze

Źródło: Starostwo Powiatowe w Grudziądzu

Gospodarka odpadami

Źródłem wytwarzania odpadów komunalnych są: gospodarstwa domowe, obiekty infrastruktury takie jak: handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, szkolnictwo, zakłady produkcyjne w części socjalnej, targowiska itp.

Tabela 24. Zmieszane odpady komunalne na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	t	4134,72	3274,28	4598,84	4887,09	5810,59
z gospodarstw domowych	t	3291,15	2609,10	3662,50	3775,69	4940,61
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	bd	5822	6132	6357	6242
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	85,3	67,2	91,4	93,9	123,0

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2012 r. na terenie powiatu grudziądzkiego wytworzono 5 810,59 ton zmieszanych odpadów komunalnych, w tym odpady z gospodarstw domowych stanowiły 85% wszystkich zmieszanych odpadów komunalnych. W porównaniu z rokiem bazowym ilość odpadów zwiększyła się o ok. 40%.

Gminy powiatu grudziądzkiego przynależą do tucholsko-grudziądzkiego regionu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie kujawsko-pomorskim.

Zaopatrzenie w ciepło

Zgodnie z danymi GUS w 2012 r. na terenie powiatu istniało 7,2 km sieci ciepłej przesyłowej, natomiast długość sieci ciepłej przyłączy do budynków i innych obiektów wynosiła 8,6 km. Sieć ciepłownicza zlokalizowana jest na terenie miasta Łasin. Energię ciepłą zapewnia Centralna Kotłownia Gospodarki Komunalnej. Tereny wiejskie powiatu grudziądzkiego zasilane są energią ciepłą pochodzącą z indywidualnych źródeł ciepła i lokalnych kotłowni zasilanych głównie gazem ziemnym, olejem opałowym i węglem.

Zaopatrzenie w gaz

Powiat grudziądzki zgazyfikowany tylko w ograniczonym zakresie. Część mieszkańców pokrywa swoje zapotrzebowanie na ciepło z sieci gazowniczej, natomiast zdecydowana większość korzysta z gazu bezprzewodowego.

Gaz dla poszczególnych odbiorców dostarczany jest za pośrednictwem sieci średniego i niskiego ciśnienia. Zgodnie z danymi GUS w 2012 r. długość sieci gazowej wynosiła prawie 120 km. W porównaniu z rokiem 2008 długość sieci gazowej zwiększyła się o 7,5%. System składa się z sieci rozdzielczych o długości 43 km i przesyłowych o długości 77 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w porównaniu z rokiem 2008 zwiększyła się o 29 i w 2012 r. wyniosła 617, dzięki czemu z sieci gazowej korzystało 4276 osób. W 2012 r. zużycie gazu wyniosło 676,4 tys. m³, w tym 75% przeznaczonych było na cele grzewcze.

Tabela 25. Sieć gazowa na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
długość czynnej sieci ogółem	M	111658	114527	115725	116459	119985
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	588	548	568	588	617
zużycie gazu	tys.m ³	567,20	638,80	665,90	654,80	676,4
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m ³	392,1	419,5	489,4	482,9	508,0
ludność korzystająca z sieci gazowej	Osoba	3478	3843	4099	4125	4276

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Odnawialne źródła energii

Na terenie powiatu grudziądzkiego istnieją sprzyjające warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym przede wszystkim pracujących w oparciu o energię wiatrową i produkujących energię korzystając z siły wiatru. Powiat położony jest w korzystnej strefie pod względem energii wiatru. W związku z powyższym na terenie powiatu zlokalizowane są elektrownie wiatrowe oraz rośnie zainteresowanie inwestowaniem w siłownie wiatrowe. Powiat Grudziądzki charakteryzuje się jedną z największych mocy zainstalowanej energii – 92,5 MW. Wyższą wartością charakteryzuje się jedynie powiat inowrocławski – 133,64 MW. Warunki wietrzne na terenie tych powiatów sprzyjają rozwojowi energetyki wiatrowej.

Ponadto, na terenie powiatu znajduje się jedna z dwóch zlokalizowanych w regionie wieloletnich plantacji energetycznych miskanta olbrzymiego o powierzchni 340 ha.

W powiecie istnieją również duże możliwości rozwoju systemów energetycznych opartych na biomasie, związanych z działalnością rolniczą oraz energii geotermalnej. Wody termalne na terenie powiatu udokumentowano w gminie Grudziądz w Maruszy. Wody termalne w Maruszy wykorzystuje się do celów leczniczych i rekreacyjnych.

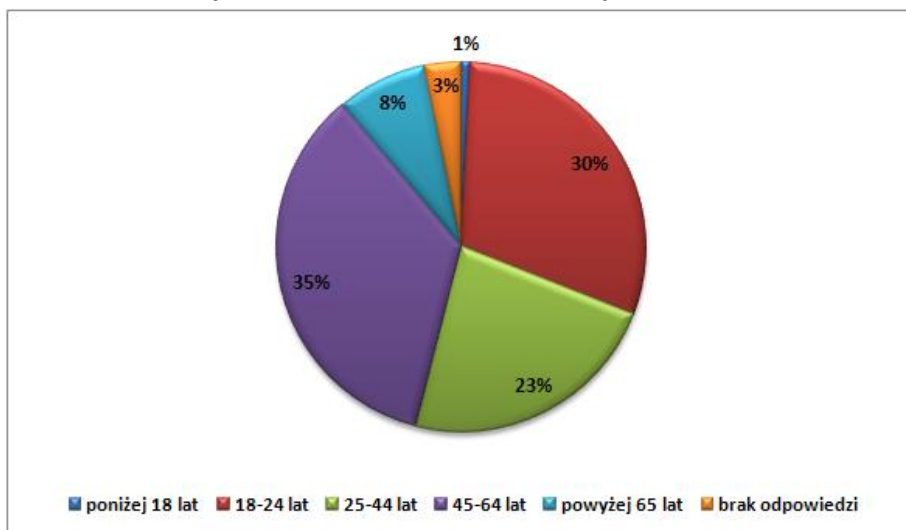
III. ANALIZA ANKIET

W celu stworzenia pełnego obrazu sytuacji w powiecie grudziądzkim potrzebne są informacje uzyskane bezpośrednio od mieszkańców powiatu. W związku z powyższym przeprowadzono konsultacje wśród lokalnej społeczności. W ramach podsumowania rozdziału przedstawiono także wzór kwestionariusza ankietowego wykorzystanego podczas konsultacji.

W badaniu wzięło udział 126 osób, w tym kobiety stanowiły 51%, mężczyźni 47%. Pozostałe 2% ankietowanych nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

Zdecydowaną większość badanych stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, czyli osoby pomiędzy 18 a 65 rokiem życia. Wśród tej grupy ankietowanych, 35% stanowiły osoby pomiędzy 45 a 65 rokiem życia, 30% to osoby od 18 do 24 lat, a pozostałe 23% to osoby pomiędzy 25 a 44 rokiem życia. Osoby powyżej 65 rokiem życia stanowiły 8% wszystkich ankietowanych. Warto mieć na uwadze strukturę wiekową ankietowanych, bowiem ułatwi to analizę i ocenę potrzeb mieszkańców, z nastawieniem właśnie na osoby znajdujące się w wieku produkcyjnym. Strukturę wiekową respondentów prezentuje wykres 22.

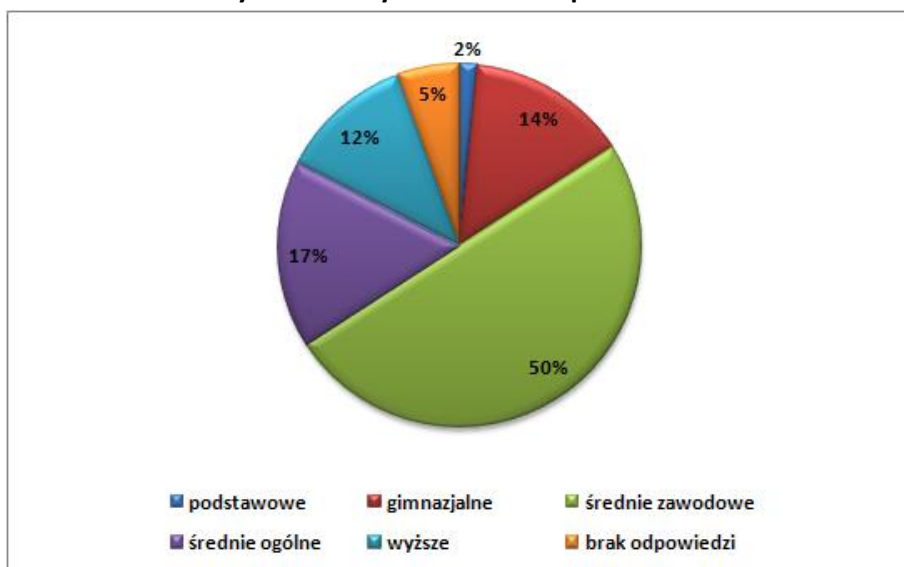
Wykres 22. Struktura wiekowa respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród ankietowanych najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim zawodowym. Takie wykształcenie zadeklarowało 50% wszystkich badanych. Co szósty ankietowany deklarował wykształcenie średnie ogólne. Osoby w wykształceniu wyższym stanowiły 12% respondentów. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym (2%). Wykształcenie ankietowanych prezentuje wykres 23.

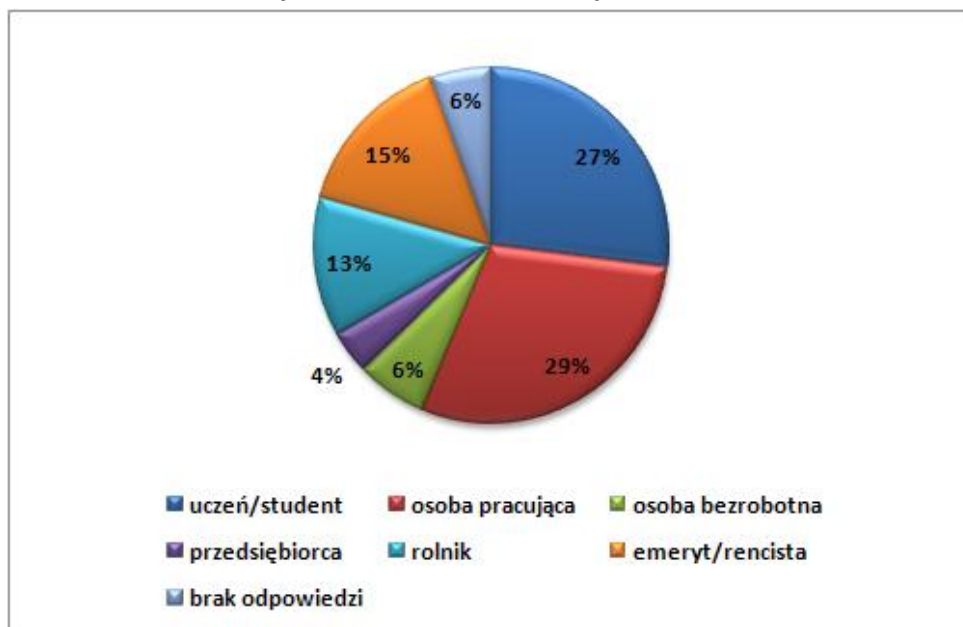
Wykres 23. Wykształcenie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Prawie 1/3 ankietowanych stanowiły osoby pracujące, natomiast osoby posiadające status ucznia bądź studenta stanowiły 27% wszystkich badanych. Emeryci i renciści stanowili 15% ankietowanych, a 13% to rolnicy. Najmniej liczną grupę reprezentowały osoby bezrobotne (6%) oraz przedsiębiorcy – jedynie 4% ankietowanych. Wyniki badań prezentuje wykres 24.

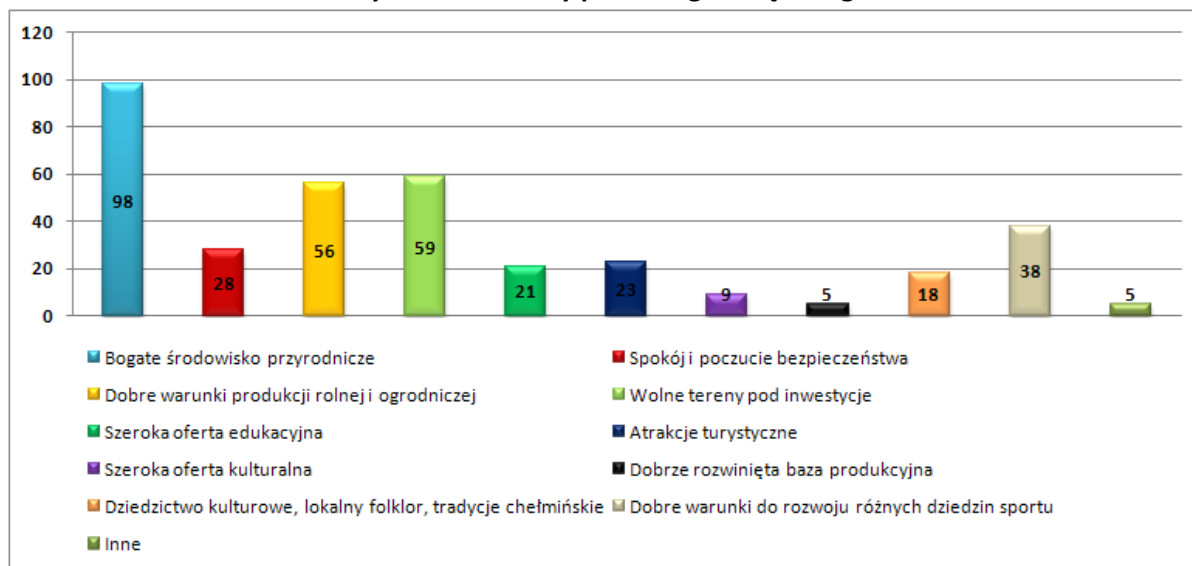
Wykres 24. Zatrudnienie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Pierwsze pytanie, jakie otrzymali ankietowani, dotyczyło największych walorów, które dostrzegają w swoim regionie. Ankietowani mogli wybrać trzy z dziesięciu wymienionych odpowiedzi.

Wykres 25. Walory powiatu grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

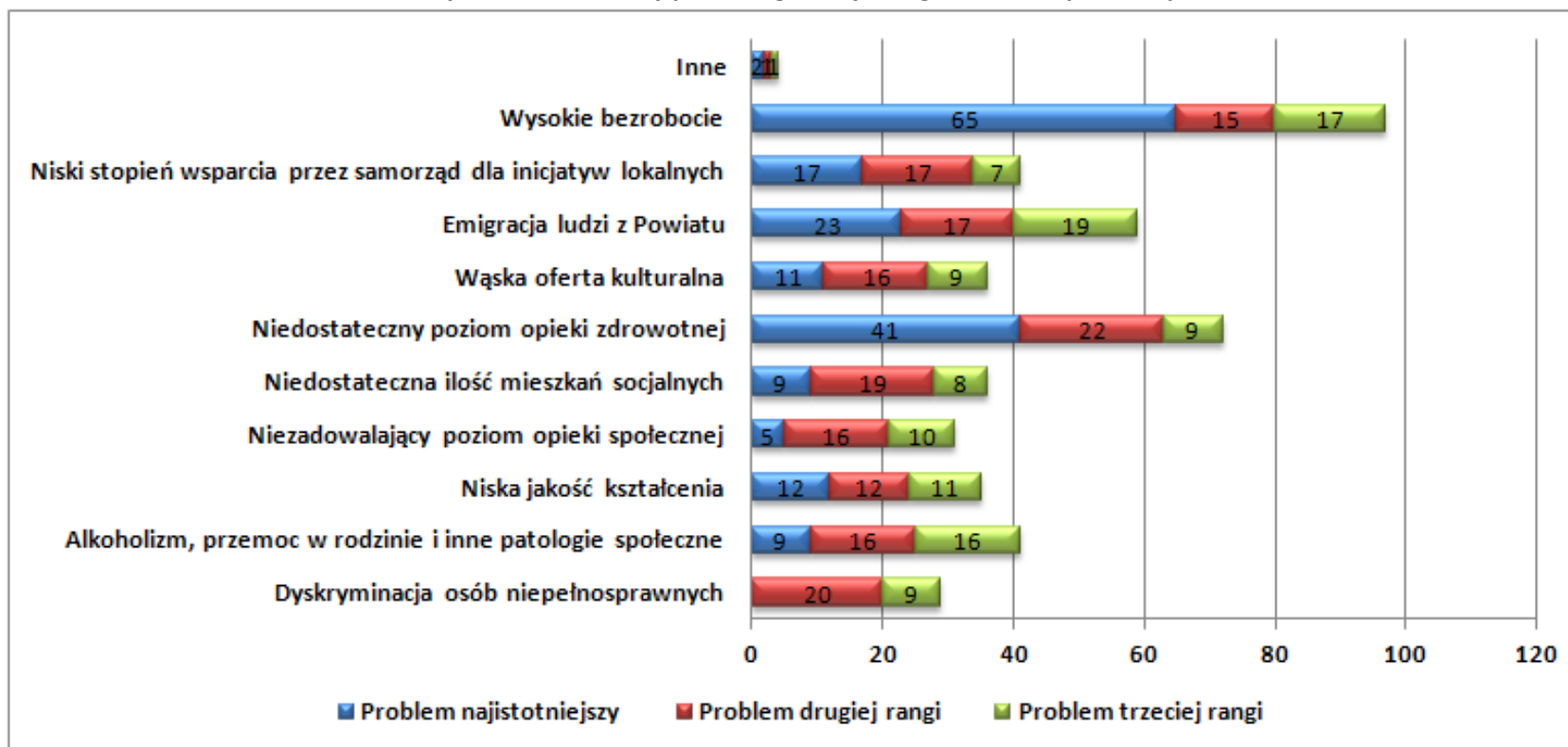
Za największe walory powiatu grudziądzkiego ankietowani uznali bogate środowisko przyrodnicze (27% wszystkich odpowiedzi). Na drugim miejscu znalazły się wolne tereny pod inwestycje (ponad 16%) oraz dobre warunki do produkcji rolnej (ponad 15%). Powyżej 10% badanych wskazało także dobre warunki do rozwoju różnych dziedzin sportu. Pozostałe odpowiedzi stanowiły od 1 do 8% wszystkich odpowiedzi. Wyniki badań zostały zaprezentowane na wykresie 25.

W dalszej części ankiety poproszono mieszkańców powiatu grudziądzkiego o wytypowanie trzech najistotniejszych problemów w czterech sferach (społeczna, gospodarcza, przestrzenna i środowiskowa oraz infrastrukturalna) oraz nadanie im rangi w skali od 1 do 3, gdzie 1 oznacza problem najpoważniejszy.

W sferze społecznej najwięcej respondentów nadało największą rangę problemom związanym z wysokim bezrobociem i niedostatecznym poziomem opieki zdrowotnej. Wymienione problemy wzbudziły największe zainteresowanie wśród ankietowanych. Część badanych przypisała w/w problemom mniejsze rangi, jednak problemy związane z bezrobociem i niewystarczającym poziomem opieki zdrowotnej zdecydowanie dominują wśród wszystkich wskazanych problemów sfery społecznej, występujących na terenie powiatu grudziądzkiego. Problem wysokiego bezrobocia wskazało łącznie 97 osób, a za pozycją „niedostateczny poziom opieki zdrowotnej” opowiedziało się 72 ankietowanych. Badani wskazywali również na szereg innych problemów, takich jak: emigracja mieszkańców z terenu powiatu (12% wszystkich odpowiedzi), na kolejnym miejscu znalazły się jednocześnie dwa problemy: „alkoholizm, przemoc w rodzinie i inne patologie” oraz „niski stopień wsparcia przez samorząd dla inicjatyw lokalnych” (8,5% wszystkich odpowiedzi).

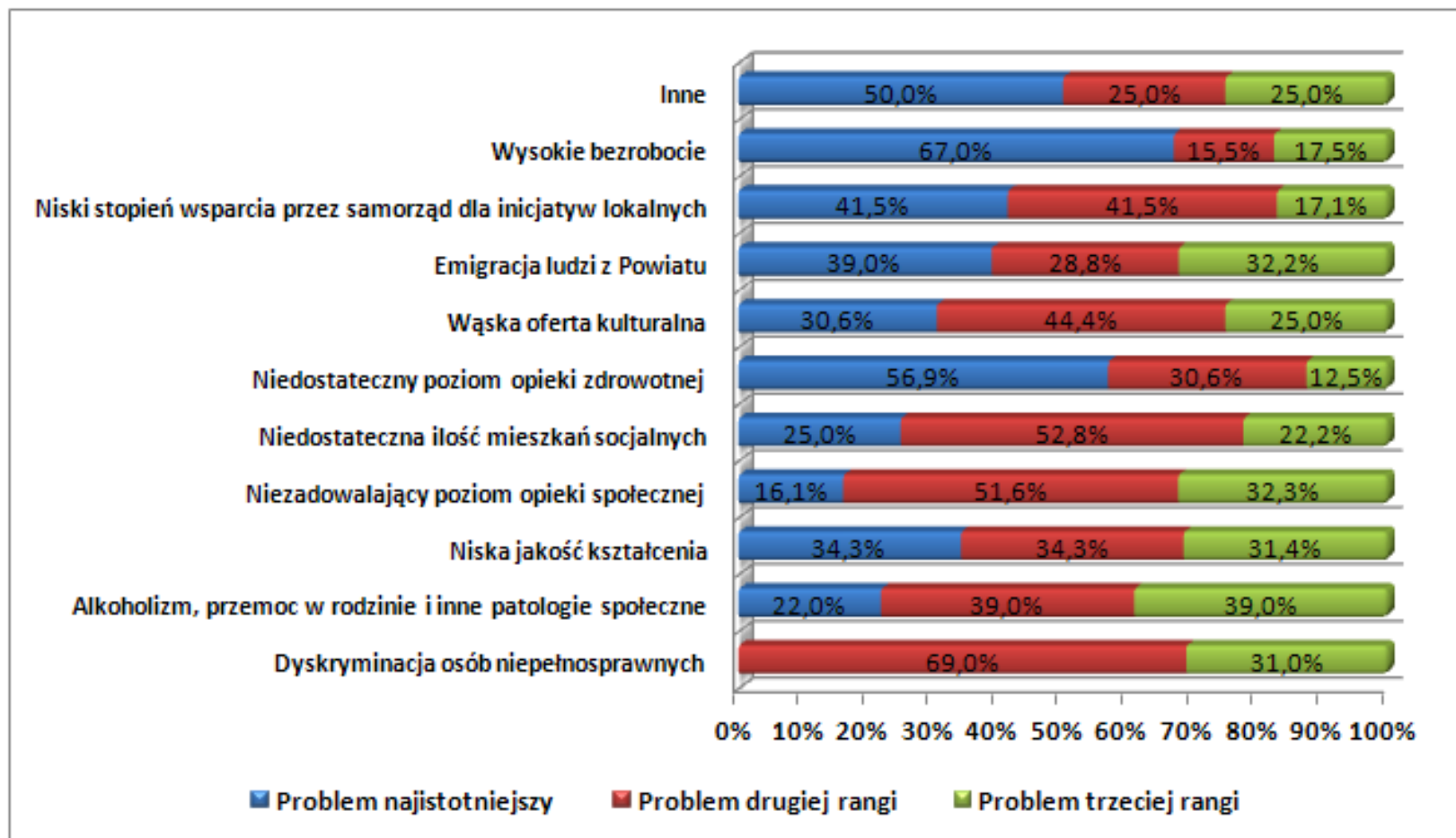
Wyniki badań dotyczące problemów sfery społecznej prezentują wykresy 26-27.

Wykres 26. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 27. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

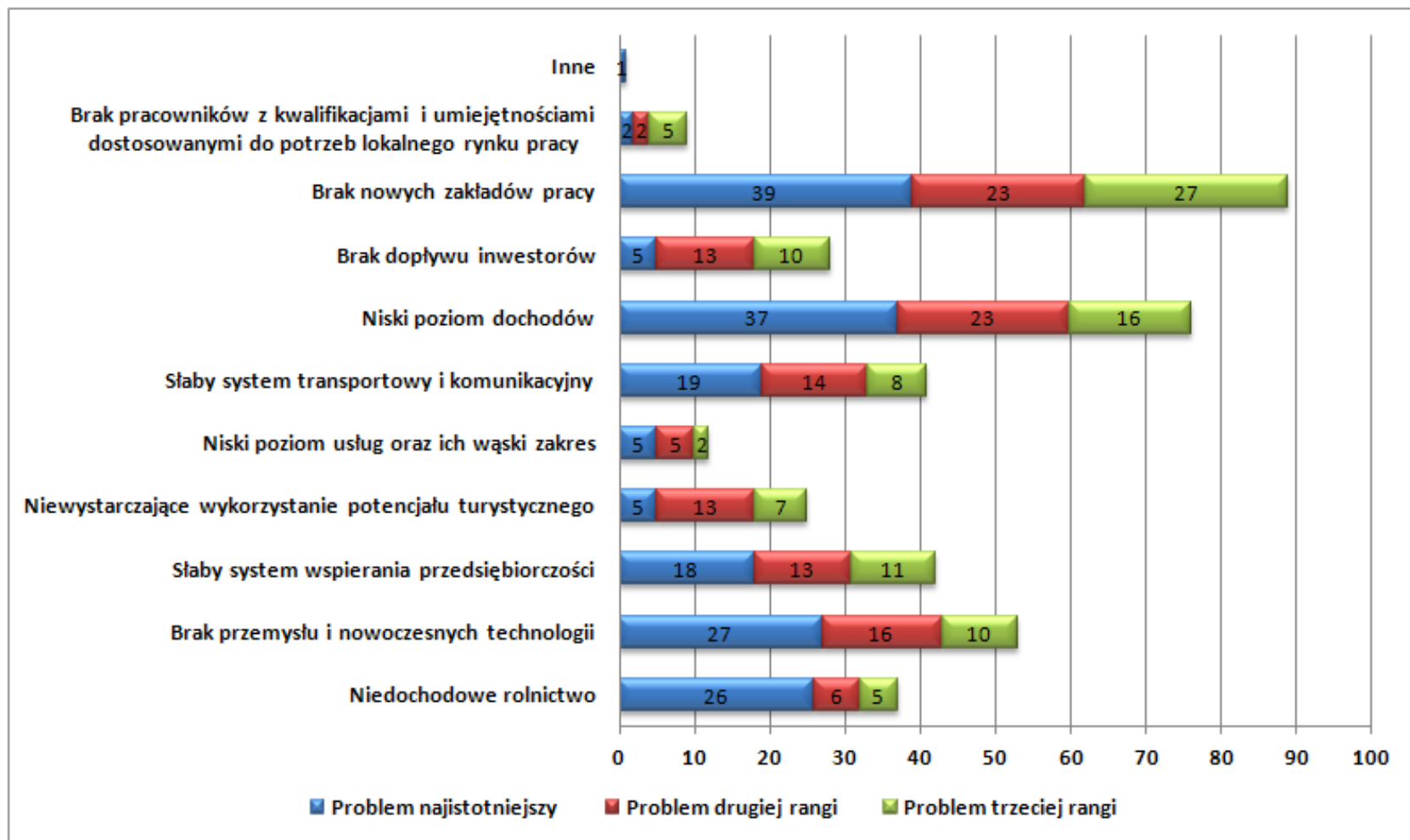
W następnej części ankiety poproszono mieszkańców o wskazanie ich zdaniem najpoważniejszych problemów w sferze gospodarczej. Jako problem najistotniejszy respondenci wskazywali brak nowych zakładów pracy, co bezpośrednio wiąże się z problemem bezrobocia, oraz niski poziom dochodów. W następnej kolejności problemami najistotniejszymi dla badanych okazał się brak przemysłu i nowoczesnych technologii, a także niedochodowe rolnictwo.

Wśród „innych” problemów wskazano brak targowisk na terenie powiatu grudziądzkiego.

Podsumowując, należy uznać, że obszarem największego zainteresowania ankietowanych mieszkańców powiatu grudziądzkiego w sferze gospodarczej jest poprawa warunków na rynku pracy.

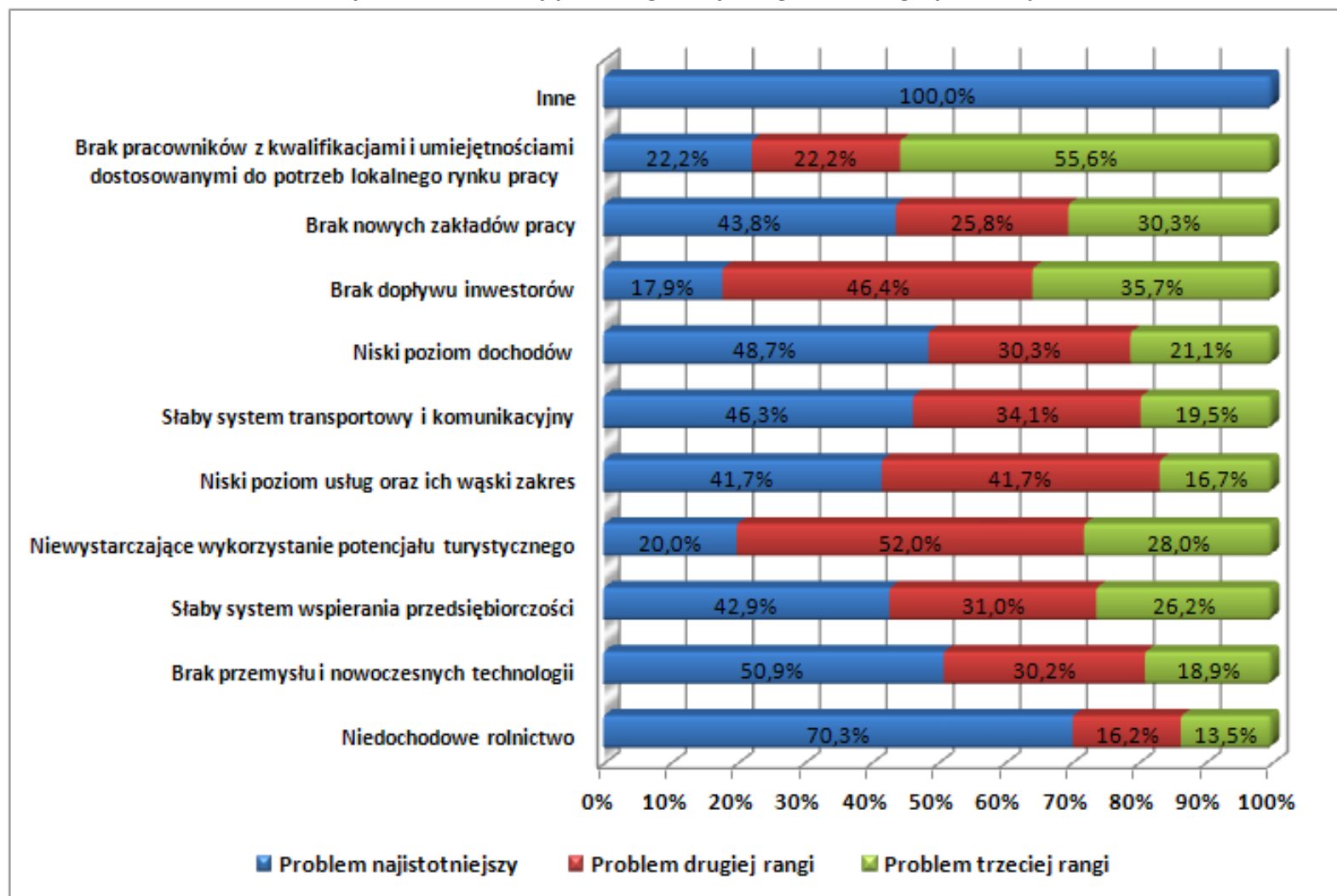
Wyniki badań dotyczące problemów w sferze gospodarczej prezentują wykresy 28-29.

Wykres 28. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 29. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W zakresie sfery przestrzennej i środowiskowej za najistotniejszy problem uznano trudności z utrzymaniem czystości lasów. Takiej odpowiedzi udzieliło 70 ankietowanych, przy czym 54% z nich uznało trudności z utrzymaniem czystości lasów za problem najpoważniejszy, 30% osób z tej grupy za problem drugiej rangi, a pozostałych 16% badanych za problem trzeciej rangi.

Kolejnymi problemami, na jakie wskazywali ankietowani, były: niezadowalająca czystość wód na terenie powiatu (38% wszystkich odpowiedzi) oraz nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa (37%). Respondenci wskazywali również na niewystarczający poziom wykorzystania energii z odnawialnych źródeł (35%).

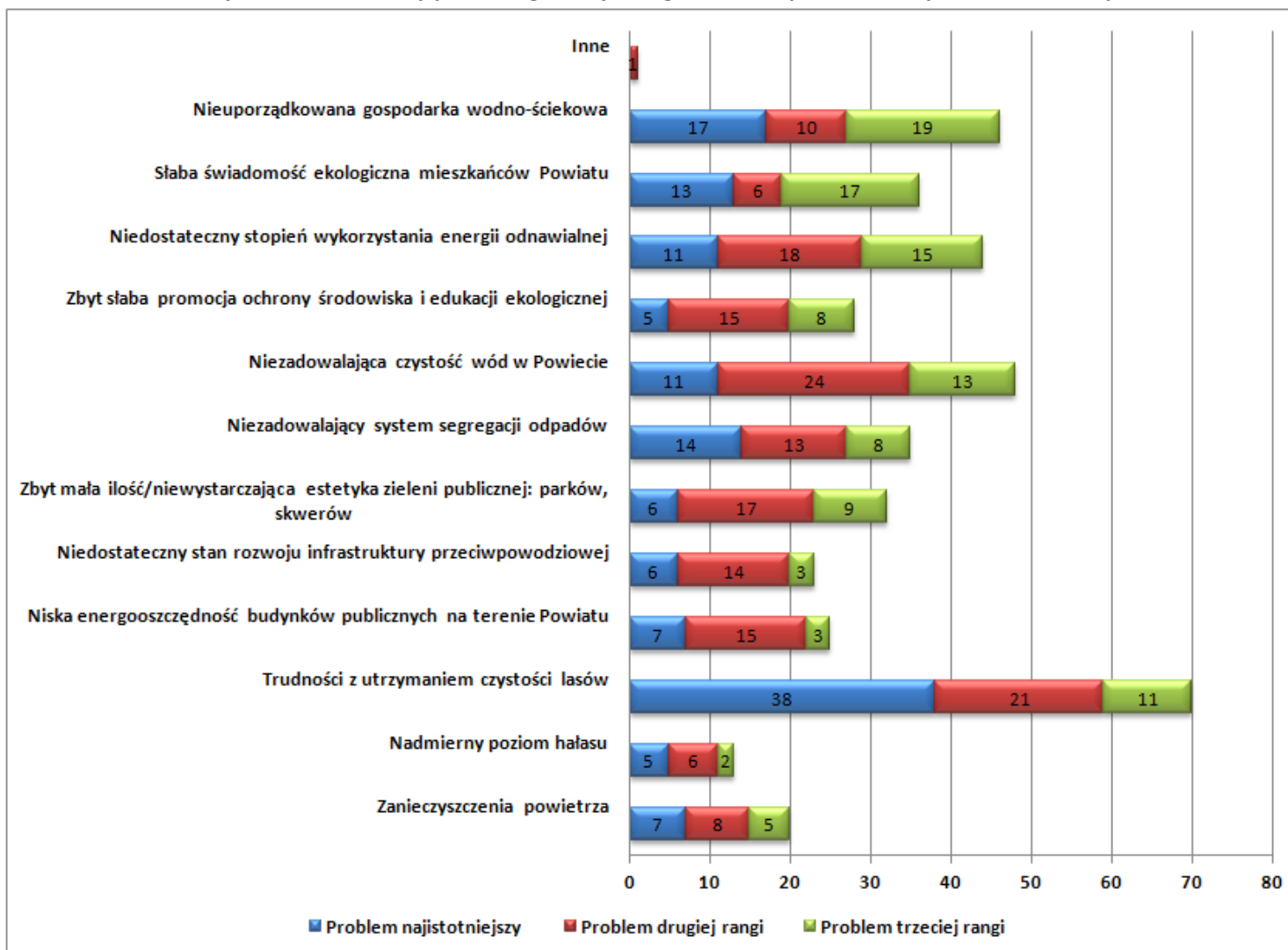
Wśród najistotniejszych problemów według ankietowanych, poza trudnościami z utrzymaniem czystości lasów, znalazły się odpowiednio: nieuporządkowana gospodarka wodno-kanalizacyjna, niezadowalający system segregacji odpadów oraz słaba świadomość ekologiczna mieszkańców powiatu grudziądzkiego.

Ankietowani, jako problemy drugiej rangi, wskazywali najczęściej: niezadowalającą czystość wód w powiecie oraz niedostateczny stopień wykorzystania OZE.

W kategorii „innych” problemów mieszkańcy wskazywali spalanie tworzyw sztucznych w piecach.

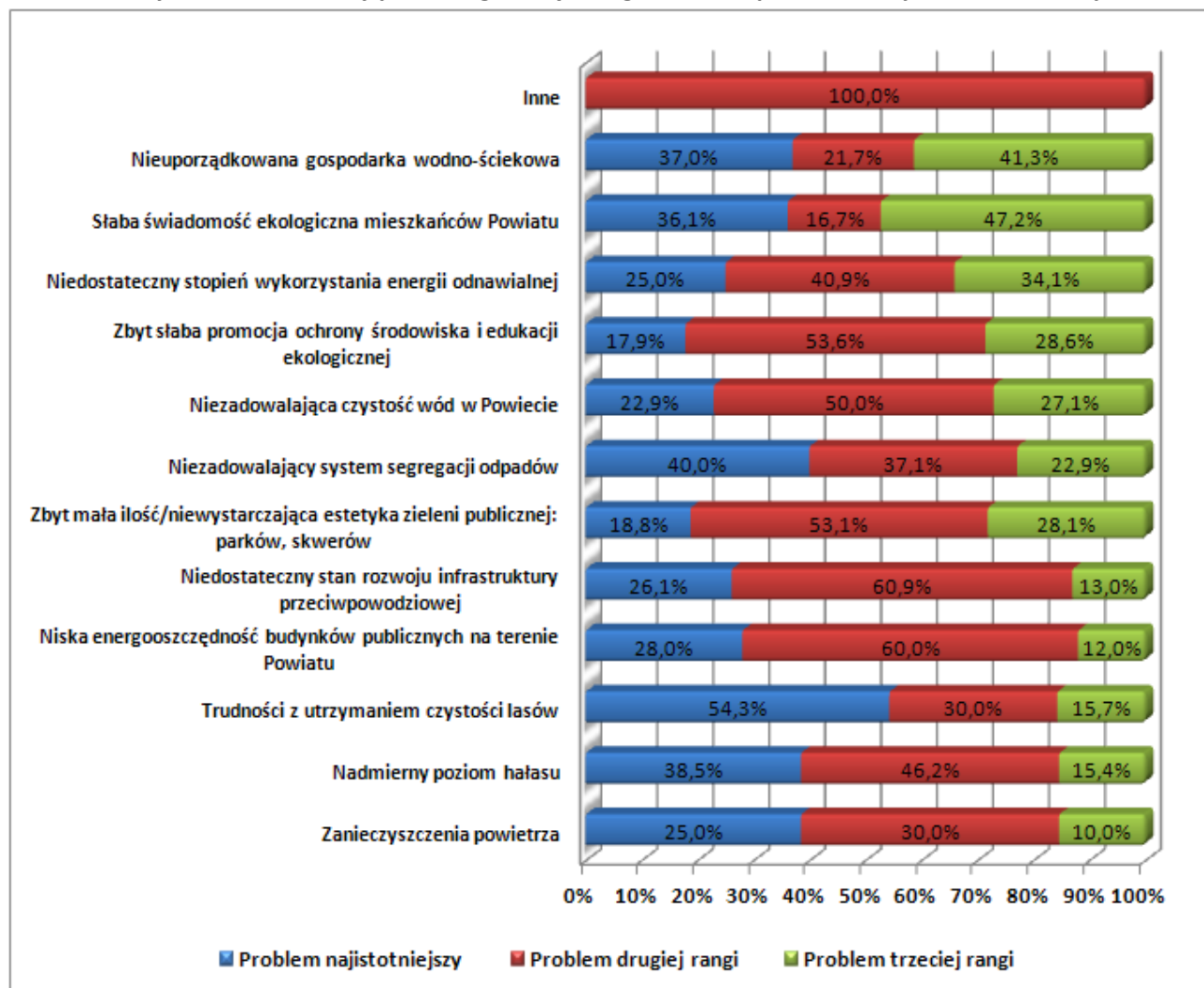
Wyniki ankiet prezentują wykresy 30-31.

Wykres 30. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze przestrzennej i środowiskowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 31. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze przestrzennej i środowiskowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Kolejną analizowaną sferą była infrastruktura. Strukturę odpowiedzi w tym pytaniu zdominował zły stan dróg w powiecie. Odpowiedź tę wskazało 89% wszystkich ankietowanych (112 osób), przy czym 96 respondentów wskazało problem z infrastrukturą drogową jako problem najpoważniejszy, 11 ankietowanych uznało to za problem drugiej rangi, a 5 osób za problem trzeciej rangi.

Problem niedostatecznej jakości infrastruktury drogowej przejawia się najczęściej w badaniach społeczności lokalnych, co spowodowane jest zwykle niewystarczającymi środkami przeznaczanymi na rozbudowę infrastruktury oraz uwarunkowaniami geograficznymi i ekonomicznymi (w pierwszej kolejności remontuje się i buduje autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie).

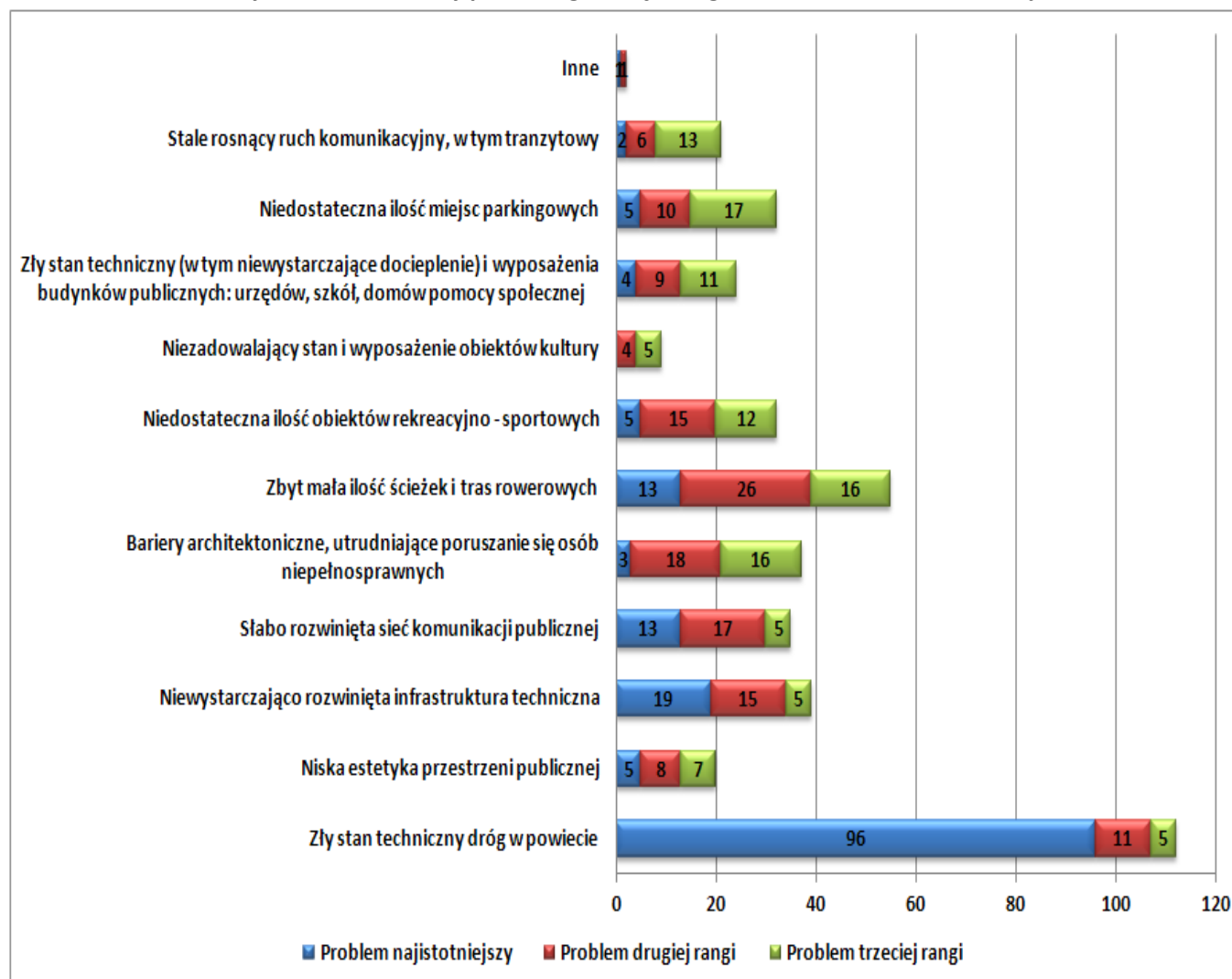
Kolejnym istotnym problemem, wskazywanym przez ankietowanych, okazała się zbyt mała liczba ścieżek i tras rowerowych (13 osób wskazało to jako problem najistotniejszy, 26 osoby jako problem drugiej rangi, 16 osób jako problem trzeciej rangi). Mieszkańcy, w większości znający potencjał rekreacyjny okolicy, zdają sobie sprawę z niedoskonałości infrastruktury turystycznej.

Ankietowani wskazywali także na problemy związane z niewystarczającym poziomem rozwoju infrastruktury technicznej, a także z występującymi barierami architektonicznymi, utrudniającymi poruszanie się osób niepełnosprawnych, jak również problemy związane ze słabo rozwiniętą siecią komunikacji publicznej.

Wśród „innych” problemów mieszkańcy wskazali: zaniedbane pobocza utrudniające bezpieczną jazdę oraz słabo rozwiniętą sieć szerokopasmowego Internetu.

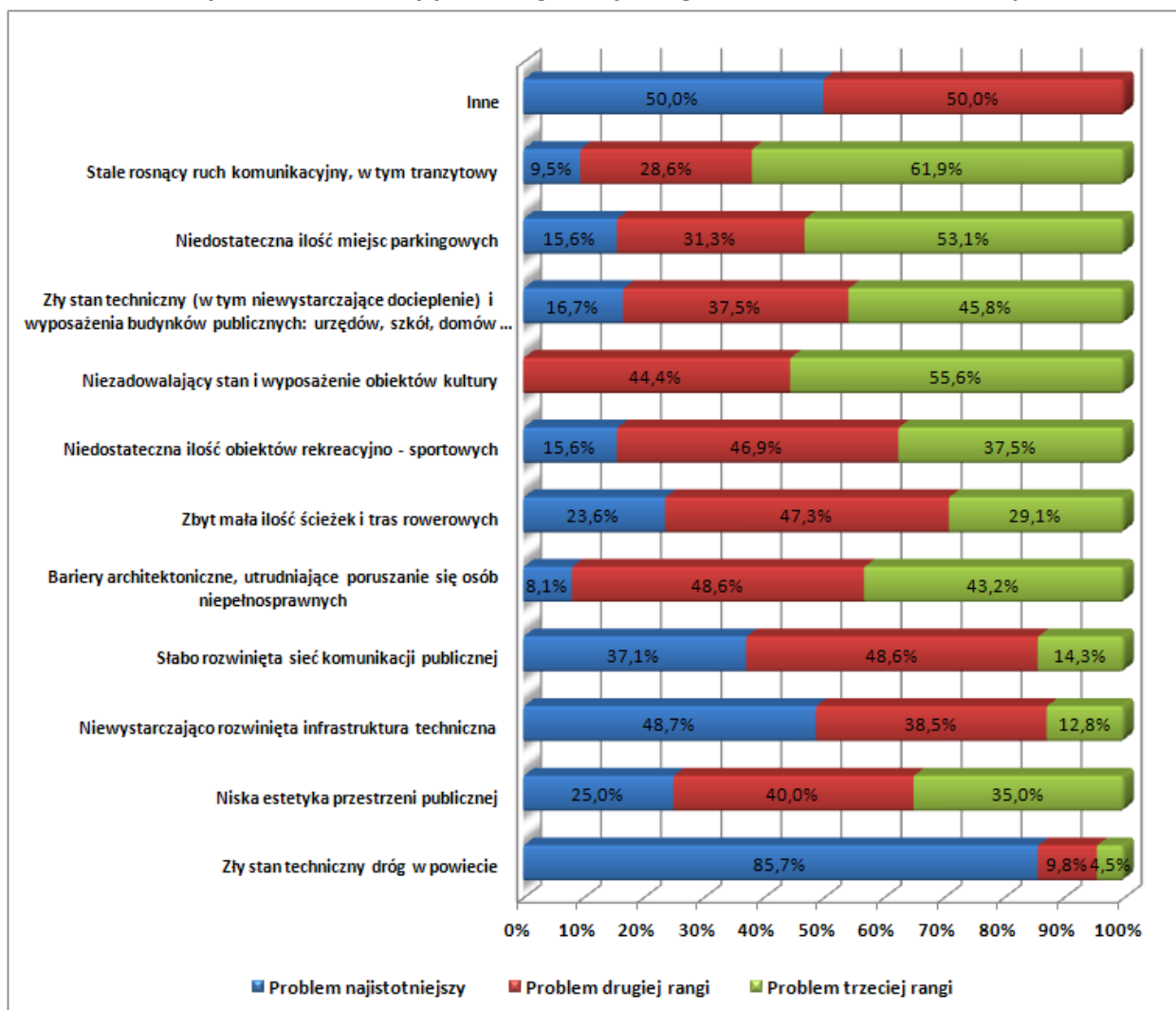
Wyniki ankiet prezentują wykresy 32-33.

Wykres 32. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze infrastrukturalnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

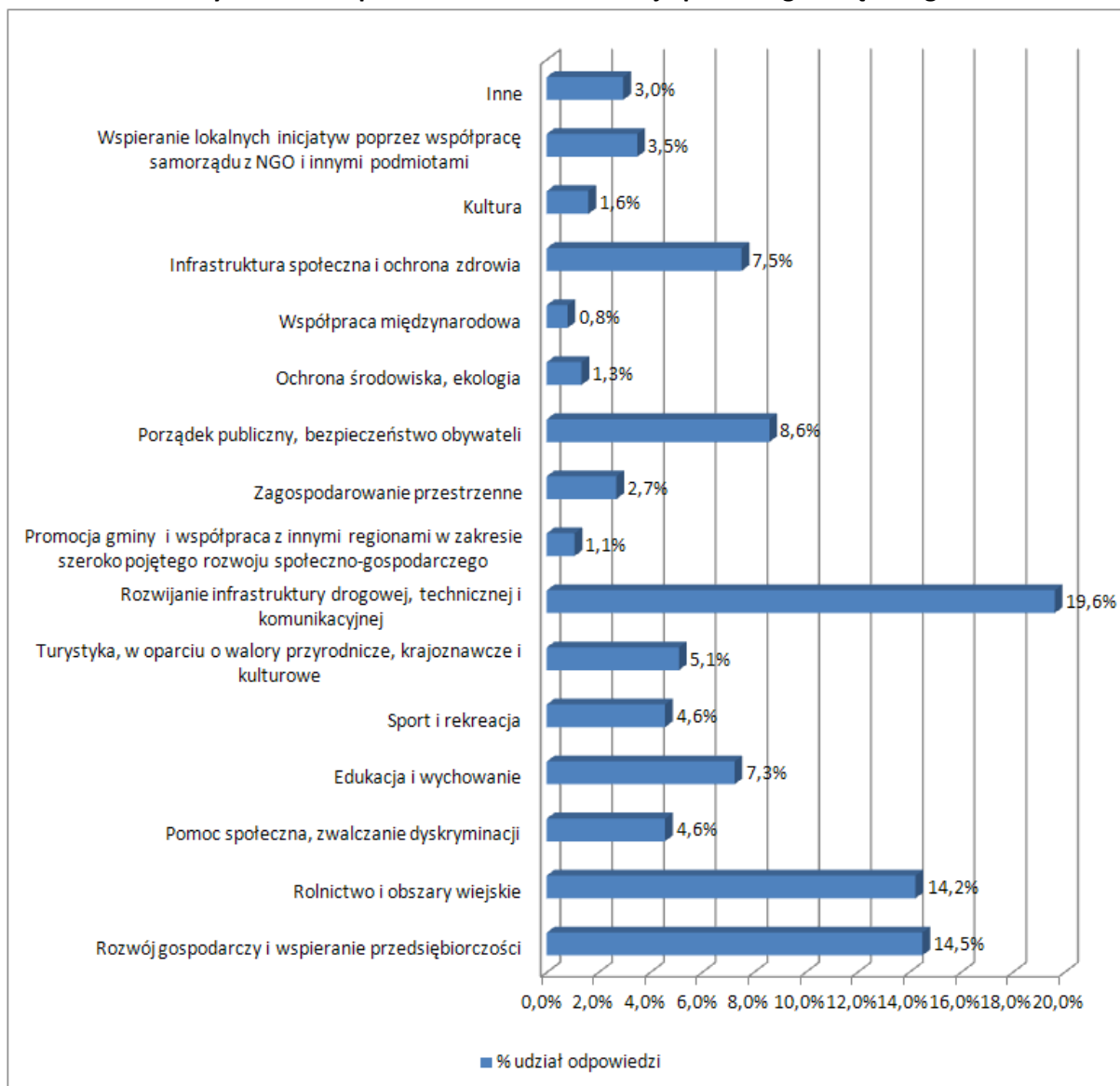
Wykres 33. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze infrastrukturalnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W kolejnej części mieszkańcy powiatu grudziądzkiego zostali poproszeni o wytypowanie trzech kierunków, w których, ich zdaniem, powiat powinien się rozwijać w pierwszej kolejności. Wyniki badania ankietowego przedstawia wykres 34.

Wykres 34. Proponowane kierunki rozwoju powiatu grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Co piąty ankietowany wskazał odpowiedź „rozwijanie infrastruktury drogowej, technicznej i komunikacyjnej”. Kolejnym ważnym kierunkiem rozwoju, wskazanym przez respondentów, był „rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości (14,5%) oraz „rolnictwo i obszary wiejskie” (14,2%).

W przeprowadzonej ankiecie przewidziano również pytanie otwarte, dotyczące konkretnych propozycji inwestycji, możliwych do przeprowadzenia na terenie powiatu grudziądzkiego.

Z racji charakteru pytania oraz otwartej kafeterii odpowiedzi, propozycje respondentów były bardzo zróżnicowane. Analiza kwestionariuszy ankietowych wykazała wiele wspólnych pomysłów, które bardzo często pojawiały się w odpowiedziach respondentów.

Do katalogu pomysłów inwestycyjnych, wskazanych przez mieszkańców w ankietach zaliczyć można przede wszystkim:

a) w sferze społecznej:

- wyposażenie placówek oświatowych w nowoczesne środki dydaktyczne (tablice multimedialne, komputery),
- organizowanie darmowych szkoleń, kursów dla młodzieży i dorosłych,
- wyposażenie bibliotek,
- dostosowanie oferty edukacyjnej placówek oświatowych ponadgimnazjalnych do wymogów rynkowych,
- podniesienie poziomu kształcenia w placówkach oświatowych,
- budowa przedszkoli,
- zwiększenie miejsc pracy poprzez inwestycje przedsiębiorców,
- przyciągnięcie inwestorów na teren powiatu,
- pomoc mieszkańcom w znalezieniu pracy,
- całodobowe domy opieki społecznej,
- zwalczanie patologii,
- szkolenia dla osób bezrobotnych,
- zwiększenie pomocy społecznej,
- budowa mieszkań socjalnych,
- zwiększenie dostępności do poradni specjalistycznej,
- więcej akcji dla dzieci typu Uniwersytet dla dzieci,
- budowa placów zabaw,
- wspólne inicjatywy z NGO,
- wzrost zaangażowania w życie powiatu,
- zwiększenie oferty kulturalnej,
- promocja aktywnego trybu życia;

b) w sferze gospodarczej:

- przyciągnięcie przedsiębiorców, którzy stworzą duże zakłady produkcyjne (np. przetwórstwo owocowo-warzywne),
- rozwój bazy rekreacyjno-sportowej,
- rozwój turystyki ponadgminnej, agroturystyki, bazy turystyczno-rekreacyjnej,
- udostępnienie jeziora w gm. Gruta w Mełnie oraz jeziora Piętki w Boguszewie,
- oczyszczanie wód i lasów,
- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości (m.in. poprzez ulgi podatkowe),
- szkolenia dla pracowników US,

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- udział w targach i wystawach,
- tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości,
- zniesienie podatków dla strefy ekonomicznej,
- pomoc w rozwoju małych przedsiębiorczości,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych,
- dofinansowanie przy zmianie dachów azbestowych,
- dotacje dla rolników;

c) w sferze ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych:

- zwiększenie lesistości,
- zwiększenie kontroli lub zainstalowanie urządzeń technicznych, lub monitoringu ważnych dróg dojazdowych do lasów,
- utrzymanie czystości w lasach,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- budowa ścieżki ekologicznej brzegiem rzeki Osy,
- popularyzacja Doliny Osy – wydawnictwa,
- edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami,
- organizowanie szkoleń o segregacji odpadów,
- likwidacja dzikich wysypisk,
- finansowanie budowy przydomowych oczyszczalni,
- wyposażenie mieszkańców w pojemniki na odpady,
- segregacja odpadów,
- likwidacja azbestu,
- uniesienie wałów, melioracje i udrażnianie rowów melioracyjnych i przepustów, koryt rzek,
- umożliwienie mieszkańcom korzystania z zasobów przyrodniczych rezerwatu Dolina Osy,
- rozwój turystyki w oparciu o walory krajobrazowe i przyrodnicze,
- częstszy wywóz odpadów z terenów pozamiejskich,
- inwestycja w zbiorniki wodne (zarybianie odpowiednim gatunkiem ryb),
- budowa bulwarów nad Wisłą,
- rozwój terenów zielonych,
- budowa ciągów pieszo-rowerowych,
- dofinansowanie do odnawialnych źródeł energii,
- wzrost wykorzystania OZE;

d) w sferze infrastrukturalnej:

- poprawa stanu technicznego dróg powiatowych,
- rozwój infrastruktury drogowej,

- nowa nawierzchnia na drodze powiatowej nr 1374C Strzelce-Jankowice we wsi Huta Strzelce,
- dokończenie budowy chodnika w m. Wałdowo przy drodze powiatowej nr 1395C,
- remont drogi powiatowej 1363C Kłódka-Dąbrówka Królewska,
- remont drogi powiatowej nr 1901C Okonin-Dębieniec,
- budowa obwodnic miast Radzyna Chełmińskiego i Łasina,
- remont drogi powiatowej nr 1402C Mełno-Boguszewo-Linowo,
- budowa chodnika we wsi Boguszewo przy drodze powiatowej Mełno-Boguszewo-Linowo (1402C) oraz połączenie go z istniejącym odcinkiem,
- budowa miejsc parkingowych,
- budowa ścieżek rowerowych z masy bitumicznej,
- budowa sieci gazowej zwłaszcza na terenach w pobliżu Grudziądza,
- remont dróg powiatowych nr 1400C Stary Folwark-Okonin i 1399C Marusza-Skarszewy-Turznice,
- poprawa stanu technicznego dróg w gminach: Łasin, Grudziądz,
- rozwój transportu i komunikacji publicznej (np. stworzenie połączeń małych wsi z Grudziądzem, także w weekendy i w godzinach wieczornych),
- zakup środków transportu publicznego,
- stworzenie wypożyczalni rowerów,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznej,
- modernizacja, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- budowa obiektów użyteczności publicznej,
- budowa siłowni na świeżym powietrzu,
- budowa sieci szerokopasmowego Internetu.

IV. ANALIZA SWOT

Zaprezentowana analiza SWOT to metoda diagnozy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów. Szczegółowo analiza SWOT polega na rozważeniu:

- Sił (**Strenghts**) – mocnych stron – czynników wewnętrznie pozytywnych – atutów, które w sposób pozytywny wyróżniają z otoczenia, tworzące podstawy dla rozwoju, podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających,
- Słabości (**Weeknesses**) – słabych stron – czynników wewnętrznie negatywnych – konsekwencji ograniczeń zasobów, mających negatywny wpływ na rozwój powiatu lub utrudniających realizację zamierzeń, obniżających pozycje zarówno w oczach mieszkańców, jak i inwestorów zewnętrznych,

- Szans (Opportunities) – czynników zewnętrznie pozytywnych – zjawisk i tendencji w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem do rozwoju, cechy makrootoczenia, które sprzyjają rozwojowi powiatu,
- Zagrożeń (Threats) – czynników zewnętrznie negatywnych – wszystkich czynników zewnętrznych, które postrzegane są jako bariery rozwoju, cechy makrootoczenia, które mogą spowolnić rozwój powiatu.

Czynniki usystematyzowane jako mocne i słabe strony Powiatu Grudziądzkiego traktowane są jako wewnętrzne uwarunkowania odnoszące się bezpośrednio do zasobów i problemów istniejących na jego obszarze. Szanse i zagrożenia są traktowane jako uwarunkowania zewnętrzne, niezależne, których zaistnienie w otoczeniu powiatu może na nie oddziaływać, przyczyniając się bądź to do wzmocnienia silnych stron, bądź to do ograniczenia lub wyeliminowania słabych stron.

Tabela 26. Schemat analizy SWOT

		Charakter występowania czynnika	
		Pozytywny	Negatywny
Miejsce występowania czynnika	Wewnętrzne	S Silne strony – pozytywne cechy, które wyróżniają powiat, stanowiąc przewagę konkurencyjną	W Słabe strony – negatywne cechy powiatu, będące konsekwencją ograniczeń szeroko rozumianych zasobów
	Zewnętrzne	O Szanse – korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym powiatu, które właściwie wykorzystane mogą stanowić dla niego istotny impuls rozwojowy	T Zagrożenia – niekorzystne zjawiska zewnętrzne, które mogą być poważną barierą rozwoju powiatu, osłabiają jego silne strony oraz mogą ograniczyć możliwość wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT Powiatu Grudziądzkiego została sporządzona podczas warsztatów strategicznych, przy udziale członków grup tematycznych. W związku z powyższym niżej przedstawione wyniki zostały pogrupowane na trzy sfery funkcjonowania Powiatu Grudziądzkiego: sferę środowiskową, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej, sferę gospodarczą, sferę społeczną.

W celu wskazania kluczowych zagadnień warunkujących strategię i kierunki rozwoju Powiatu Grudziądzkiego dokonano oceny poszczególnych czynników pod kątem ich istotności dla rozwoju Powiatu, przyjmując następującą skalę oceny:

- 1 – słabe oddziaływanie,
- 2 – średnie oddziaływanie,
- 3 – silne oddziaływanie,
- 4 – bardzo silne oddziaływanie.

Tabela 27. Analiza SWOT – sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej

Silne strony	Oddziaływanie	Słabe strony	Oddziaływanie
Sąsiedztwo miasta Grudziądz	4	Brak planów zagospodarowania przestrzennego	4
Duża ilość obszarów chronionych (Natura 2000, rezerwaty)	4	Rozproszona zabudowa mieszkaniowa	4
Położenie geograficzne powiatu	4	Infrastruktura wodno-ściekowa	4
Korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe	4	Zły stan techniczny dróg (jakość nawierzchni)	4
Dobrze rozwinięte rolnictwo	4	Niewystarczająca ilość spółek wodnych w gminach	3
Dostępność transportowo-komunikacyjna (bliskość autostrady A1)	4	Zły stan infrastruktury melioracyjnej	3
Bliskość rzeki Wisły	3	Niewystarczająca infrastruktura telekomunikacyjna (przede wszystkim w zakresie dostępu do Internetu i telefonii komórkowej)	3
Lokalizacja na terenie powiatu lotniska turystyczno-sportowego	3	Źle rozwinięty transport publiczny	3
Duża ilość zabytków, bogate tradycje kulturowe powiatu	3	Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (niewykorzystanie walorów turystycznych)	3
Duża liczba kilometrów dróg powiatowych	3	Małe zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii	3
Dobre warunki do rozwoju OZE (odnawialnych źródeł energii)	2	Mała ilość ciągów pieszo-rowerowych	3
Aktywnie działające organizacje przyrodnicze	2	Niewystarczająca ilość budownictwa socjalnego, czynszowego, komunalnego	2
Duże zasoby wodne	2	Nieefektywna gospodarka energetyczna	2
Magistrala gazowa	2	Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	2
RAZEM	44	RAZEM	43
Szanse	Oddziaływanie	Zagrożenia	Oddziaływanie
Pełna gazyfikacja powiatu, budowa elektrowni gazowej w Grudziądzu	4	Długotrwałe procesy legislacyjne (zmiany w przepisach prawnych)	4
Dostępność środków finansowych w nowej perspektywie finansowej	4	Brak stabilnych rozwiązań prawnych	4
Integracja z miastem Grudziądz	4	Zły sposób finansowania planowania przestrzennego	4
Budownictwo energooszczędne na terenach wiejskich	3	Postępujące rozproszenie zabudowy mieszkaniowej	3
Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	2	Dalsze ograniczenia ekonomiczne powiatu	3
Migracja mieszkańców z miasta na wieś	2	Postępujący proces zanieczyszczania środowiska, składowanie przez mieszkańców odpadów komunalnych w niedozwolonych miejscach	2
Rozwój lotnictwa turystycznego, sanitarnego i sportowego	2		
RAZEM	21	RAZEM	20

Źródło: opracowanie własne

Tabela 28. Sfera gospodarcza – analiza SWOT

Silne strony	Oddziaływanie	Słabe strony	Oddziaływanie
Korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe	4	Infrastruktura wodno-ściekowa	4
Dobrze rozwinięte rolnictwo	4	Brak przetwórstwa, niewykorzystanie potencjału rolniczego powiatu	4
Dostępność transportowo-komunikacyjna (bliskość autostrady A1)	4	Zły stan techniczny dróg (jakość nawierzchni)	4
Dobrze rozwinięta infrastruktura administracyjna	4	Brak odpowiednio zorganizowanego systemu wspierania przedsiębiorstw	4
Duży potencjał kadry roboczej	3	Brak odpowiedniego kształcenia zawodowego	4
Duża liczba zabytków, bogate tradycje kulturowe powiatu	3	Niskie kwalifikacje osób bezrobotnych	3
Walory rolnicze – klasy ziemi sprzyjające rozwojowi	3	Źle rozwinięty transport publiczny	3
Korzystne położenie powiatu w odniesieniu do sieci dróg krajowych	3	Niewystarczająca / niepełna współpraca z miastem Grudziądz	3
Duży potencjał społeczny	3	Brak odpowiedniego (dostosowanego do potrzeb rynku) kształcenia zawodowego	3
Dostępność komunikacyjna	3	Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (niewykorzystanie walorów turystycznych)	3
Gęsta sieć dróg	3	Rozdrobnienie gospodarstw rolnych	3
Bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Grudziądz	3	Tereny po PGR-ach	3
Dobre warunki do rozwoju OZE (odnawialnych źródeł energii)	2	Brak doświadczenia zawodowego osób młodych	2
Potencjał złóż solankowych	2	Słaby rozwój oferty turystyki przyrodniczej	2
RAZEM	44	RAZEM	45
Szanse	Oddziaływanie	Zagrożenia	Oddziaływanie
Integracja z miastem Grudziądz, jako głównym ośrodkiem gospodarczym regionu	4	Niepewna / niestabilna pozycja ustrojowa powiatu	4
Pełna gazyfikacja powiatu	4	Niestabilność prawa	4
Dostępność środków finansowych w nowej perspektywie finansowej	4	Problemy z efektywnością realizacji finansowanych ze środków UE programów / projektów	4
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej	4	Słaba dynamika rozwoju gospodarczego miasta Grudziądz	4
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego	4	System edukacyjny niedostosowany do potrzeb rynku pracy	3
Rozwój miasta Grudziądz	4	Emigracja wykształconych i młodych ludzi z powiatu	3
Rozwój sektora MŚP	4	Słabe powiązania powiatu z Grudziądzem	3
Rozwój infrastruktury technicznej	3	Niski poziom wykształcenia specjalistycznego	3
Zwiększenie powiązania powiatu i Grudziądz	3	Skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych	3

Rozwój podmiotów gospodarczych	3	Brak współpracy między samorządami	3
Wykorzystanie potencjału położenia geograficznego powiatu	3	Brak stabilizacji cen w produkcji zwierzęcej	3
Rozwój turystyki (w tym turystyki uzdrowiskowej) w powiecie	3		
RAZEM	43	RAZEM	37

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29. Analiza SWOT – sfera społeczna

Silne strony	Oddziaływanie	Słabe strony	Oddziaływanie
Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna	4	Brak motywacji mieszkańców, bierność	4
Efektywne wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych	3	Patologie społeczne	4
Wysokie kwalifikacje kadry instytucji pomocy społecznej	3	Słabo rozwinięty system opieki paliatywnej i ambulatoryjnej opieki medycznej	4
Funkcjonowanie zakładów pracy chronionej na terenie powiatu	3	Brak zakładów aktywizacji zawodowej	4
Zakrojone na szeroką skalę działania na rzecz osób niepełnosprawnych	3	Niedostateczne wykorzystanie dostępnej infrastruktury zdrowotnej, słaba dostępność opieki zdrowotnej	4
Bogata oferta szkoleniowa ze strony PUP (Powiatowego Urzędu Pracy) i OPS (Ośrodków Pomocy Społecznej)	2	Brak odpowiedniej bazy lokalowej – DPS-y (Domy Pomocy Społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, mieszkania socjalne, internat)	4
Dobra infrastruktura ochrony zdrowia	2	Wysokie bezrobocie	4
Duży potencjał społeczny ludzi młodych – bardzo wysoka zdawalność matury (2. miejsce w województwie)	2	Niska efektywność realizowanych szkoleń / niewystarczający system realizacji szkoleń	3
Stosunkowo wysoka liczba asystentów rodzinnej pieczy zastępczej	2	Brak zorganizowanej opieki żłobkowej i niewystarczająca opieka przedszkolna	3
Działanie warsztatów terapii zajęciowej na terenie powiatu	2	Niewystarczające wsparcie podmiotów ekonomii społecznej	3
		Marginalizacja, wykluczenie osób niepełnosprawnych	3
		Bardzo duży udział ludności wiejskiej	2
		Niski poziom bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu	2
		Niewystarczająca oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna	2
RAZEM	26	RAZEM	46
Szanse	Oddziaływanie	Zagrożenia	Oddziaływanie
Napływ zewnętrznych inwestorów	3	Niż demograficzny	4
Racjonalna alokacja środków unijnych	3	Nieefektywny system pomocy społecznej	3
Wzrastająca aktywność podmiotów ekonomii społecznej	3	Zła alokacja środków na pomoc społeczną	3
Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej	3	Pogłębiająca się dysfunkcja rodziny (wielopokoleniowa dysfunkcja rodziny)	3

Dostosowanie alokacji środków finansowych do faktycznego zapotrzebowania	3	Migracje mieszkańców z terenu powiatu	3
Współpraca z miastem Grudziądz w kwestiach społecznych	2	Niestabilna polityka: zdrowotna państwa i opieki społecznej	2
Zmiany systemu pracy PUP (Powiatowego Urzędu Pracy)	2	Malejące środki na opiekę zdrowotną	2
RAZEM	19	RAZEM	20

Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje na względną równowagę pomiędzy mocnymi i słabymi stronami powiatu w sferze środowiskowej, przestrzennej i ładu środowiskowego. W sferze gospodarczej zauważa się równowagę pomiędzy mocnymi w słabymi stronami, a przewagę szans nad zagrożeniami, co wskazuje na możliwość ograniczania słabych stron gospodarki powiatu poprzez wykorzystanie pojawiających się korzystnych uwarunkowań zewnętrznych. W przypadku sfery społecznej obserwuje się zdecydowaną przewagę słabych stron nad stronami mocnymi. Powyższe wskazuje na konieczność podejmowania zintegrowanych działań na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców powiatu, w szczególności w obszarze rynku pracy, ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz integracji mieszkańców.

V. ANALIZA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO

Analiza problemów Powiatu Grudziądzkiego została sporządzona z wykorzystaniem metody opisowej oraz poprzez zastosowanie drzewa problemów, tj. uporządkowanego schematu przyczynowo-skutkowego między zdiagnozowanymi problemami i wyróżnienia problemu kluczowego. Problem kluczowy jest to problem, który stanowi jądro sytuacji Powiatu Grudziądzkiego. O jego występowaniu mogą decydować liczne inne problemy (przyczyny), on sam natomiast może generować nowe trudności (skutki).

Zgodnie z przyjętymi założeniami, drzewa problemów zostały sporządzone dla trzech sfer funkcjonowania Powiatu, tj. dla:

- sfery środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej,
- sfery gospodarczej,
- sfery społecznej.

V.1. Sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej

Zidentyfikowanym problemem kluczowym w sferze środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej jest zakłócony ład przestrzenno-środowiskowy i niewystarczająco rozwinięta infrastruktura techniczna w powiecie.

Wyniki przeprowadzonej analizy stanu istniejącego oraz warsztatów strategicznych z członkami grup tematycznych wskazują, że powyższa sytuacja ma swoje źródła w następujących problemach szczegółowych:

- słabo rozwiniętej infrastrukturze technicznej i mieszkaniowej,
- nieuporządkowanej gospodarce przestrzennej w powiecie,
- niskiej jakości systemu komunikacyjnego powiatu,
- wysokim stopniu zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Znaczącą barierą rozwojową Powiatu Grudziądzkiego jest niewystarczająco rozwinięta infrastruktura techniczna. Problem ten dotyczy zwłaszcza obszarów wiejskich powiatu. Ogółem na terenie powiatu dostęp do sieci wodociągowej posiada 80,6% mieszkańców, na terenie części gmin wiejskich osiąga on poziom zdecydowanie niższy (67% w przypadku Gminy Grudziądz, 73% w przypadku Gminy Świecie nad Osą). Gorzej przedstawia się sytuacja w przypadku dostępu do sieci kanalizacyjnej. Ogółem na terenie powiatu z kanalizacji sanitarnej korzysta 32,8% mieszkańców, na obszarach wiejskich Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński oraz Miasta i Gminy Łasin wynosi on odpowiednio 6,5% oraz 11,8%. W Gminie Grudziądz wynosi on 18,2%. Największym problemem w zakresie dostępu do infrastruktury technicznej jest stopień gazyfikacji powiatu. Z instalacji gazowej na terenie powiatu korzysta jedynie 10,6% mieszkańców, tj. gminy: Gruta, Radzyń Chełmiński i Świecie nad Osą nie mają w ogóle dostępu do instalacji gazowej.

Powiat Grudziądzki boryka się również z problemami w zakresie dostępu do budownictwa komunalnego i mieszkań socjalnych. Na terenie powiatu nie występują mieszkania chronione, zaś wskaźnik liczby mieszkań komunalnych przypadających na 10 tys. mieszkańców jest jednym z najniższych w regionie wśród powiatów ziemskich. Liczba mieszkań socjalnych przypadających na 10 tys. mieszkańców wynosi w powiecie jedynie 4,7. Gorzej przedstawia się sytuacja w tym zakresie jedynie w powiatach: włocławskim (2,8) oraz mogileńskim (1,9).

Ponadto, zidentyfikowanym problemem w sferze infrastrukturalnej jest stan techniczny budynków użyteczności publicznej, w szczególności budynku, w którym jest zlokalizowane Starostwo Powiatowe w Grudziądzu. Budynek nie spełnia wymogów w zakresie energochłonności, nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, w złym stanie technicznym znajdują się instalacje. Powyższa sytuacja wpływa negatywnie na warunki pracy osób użytkujących infrastrukturę budynku, w tym pracowników i interesantów.

Rozproszona zabudowa wiejska w dużej części powiatu powoduje utrudnienia techniczne i wzrost kosztów realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury liniowej. Rozproszenie zabudowy jest zjawiskiem postępującym, wynikającym m.in. z nieuporządkowanej gospodarki przestrzennej powiatu. Niski stopień objęcia powiatu grudziądzkiego planami zagospodarowania przestrzennego znacząco zwiększa ryzyko inwestycji, utrudnia ocenę rentowności inwestycji i pozyskanie finansowania, wydłuża czas niezbędny do uzyskania pozwolenia na budowę, uniemożliwia racjonalną rozbudowę sieci drogowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej, energetycznej. Ponadto, stwarza ryzyko

nierolniczego zagospodarowania najlepszych jakościowo gleb, co stanowi istotne zagrożenie w kontekście postępującej suburbanizacji w okolicach Grudziądza.

Jedną z mocnych stron Powiatu Grudziądzkiego jest jego dostępność transportowa i gęstość sieci drogowej. Powiat Grudziądzki charakteryzuje się korzystnym położeniem na tle układu komunikacyjnego, głównie ze względu na przebiegającą przez jego obszar autostradę A1 oraz rozbudowaną sieć dróg krajowych. Niemniej jednak potencjał komunikacyjny powiatu nie jest wykorzystany w odpowiednim stopniu, co wynika m.in. ze stanu technicznego dróg powiatowych oraz obiektów mostowych, które w dużej części charakteryzują się wysokim stopniem wyeksploatowania. Powyższa sytuacja osłabia pozycję konkurencyjną powiatu oraz stanowi znaczącą barierę rozwojową, zwłaszcza w kontekście rozwoju gospodarczego powiatu. W chwili obecnej na terenie powiatu jest zlokalizowanych 102,6 km dróg o nawierzchni asfaltowej oraz 46,6 km dróg o nawierzchni innej niż asfaltowa kwalifikujących się do przebudowy. Konieczna jest również jak najszybsza przebudowa dwóch obiektów mostowych znajdujących się na terenie powiatu.

Drugim, zaraz po złym stanie technicznym dróg w powiecie, najczęściej wskazywanym problemem przestrzenno-infrastrukturalnym w powiecie, jest niewystarczająco rozwinięty system ciągów pieszo-rowerowych, który obniża poziom bezpieczeństwa na drogach w powiecie, jak również stanowi niekorzystne uwarunkowanie z punktu widzenia rozwoju turystyki aktywnej.

Ponadto, na efektywność systemu komunikacji wpływa w negatywny sposób słabo rozwinięta komunikacja publiczna na terenie powiatu. System komunikacji zbiorowej w powiecie nie zapewnia dogodnych połączeń obszaru powiatu grudziądzkiego z miastem Grudziądz. Dobrze skomunikowane są większe miejscowości znajdujące się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych prowadzących do miast (Radzyń Chełmiński, Łasin). Pozostałe miejscowości pomimo położenia w bliskości Grudziądza – wykazują cechy peryferyjności. Problem ograniczonego dostępu do komunikacji publicznej jest widoczny na obszarach wiejskich, gdzie osadnictwo jest rozproszone, a warunki ekonomiczne do prowadzenia przewozów są niekorzystne. Problemy komunikacyjne na terenie powiatu przekładają się na powiatowy rynek pracy, w szczególności w kontekście utrudnionego dostępu komunikacyjnego do Grudziądza, stanowiącego lokalny ośrodek gospodarczy i główne miejsce pracy dla mieszkańców gmin wchodzących w skład powiatu.

Utrudnienia komunikacyjne są widoczne również w przypadku funkcjonowania systemu edukacji szkolnej w powiecie, a w szczególności Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie, będącego jedyną szkołą ponadgimnazjalną prowadzoną przez Powiat Grudziądzki. Placówka w ostatnich latach boryka się z problemami w zakresie zapewnienia odpowiedniej liczby uczniów w placówce. W latach 2008-2012 liczba uczniów w placówce spadła o 40%. W tym samym okresie w Grudziądzu liczba uczniów spadła jedynie o 14%. Powyższa sytuacja wynika m.in. z braku odpowiednich połączeń komunikacyjnych, które w istotnym stopniu wpływają na preferencje wyboru szkoły ponadgimnazjalnej przez młodzież z terenu powiatu, która w dużej części decyduje się na

podjęcie nauki w Grudziądzu. Utrudnienia komunikacyjne przekładają się również na dostępność opieki zdrowotnej dla mieszkańców powiatu, w szczególności zamieszkujących obszary wiejskie.

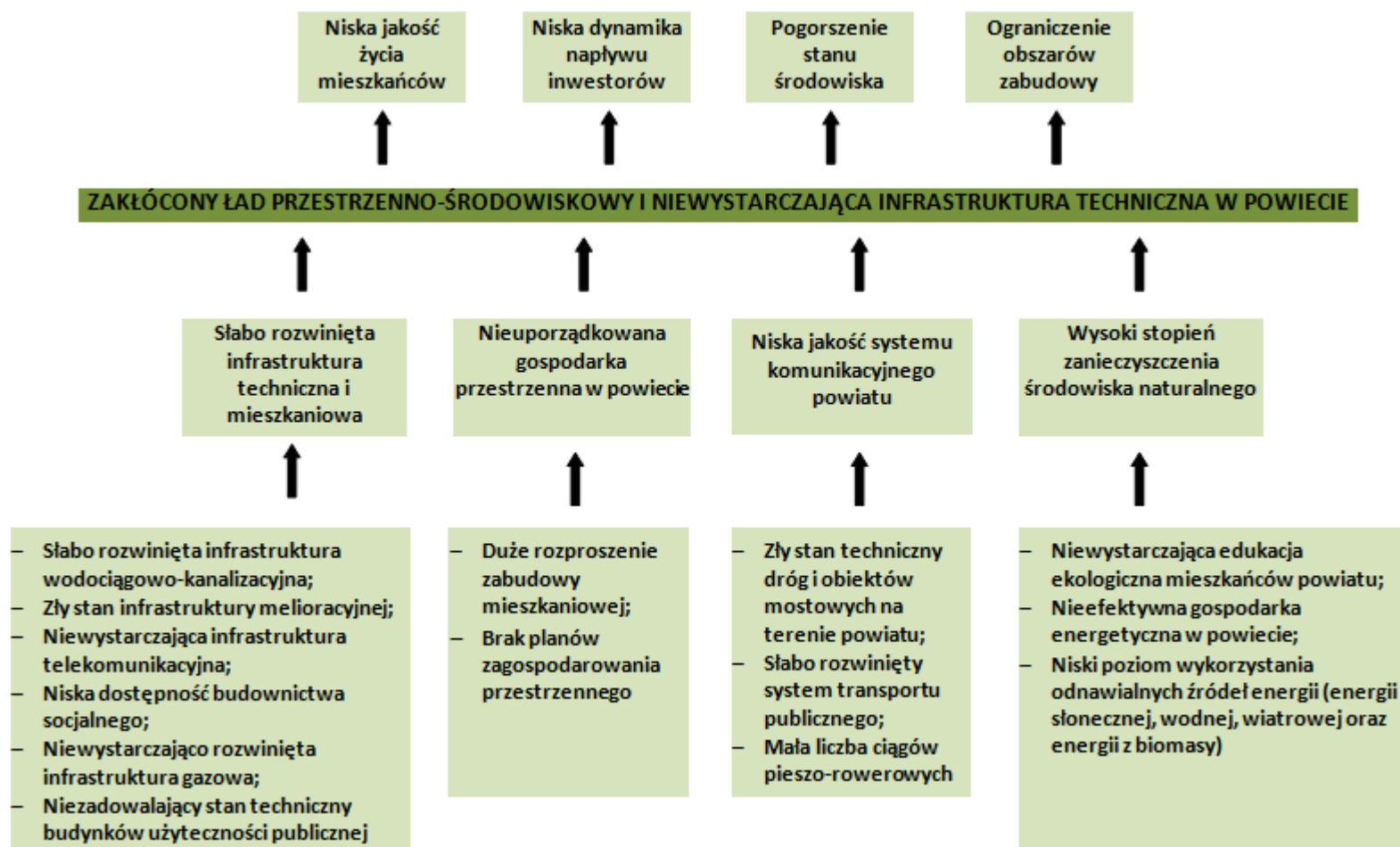
W kontekście wysokich walorów środowiska przyrodniczego powiatu grudziądzkiego należy również podkreślić wysoki stopień zanieczyszczenia środowiska naturalnego związany z niewystarczającym poziomem edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu, nieefektywną gospodarką energetyczną w powiecie oraz niskim stopniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ponadto, znaczącym problemem w powiecie jest zanieczyszczenie lasów oraz nieefektywny system gospodarowania odpadami, a w kontekście rozbudowanego układu hydrologicznego powiatu – również niska jakość wód powierzchniowych w powiecie.

Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w powiecie grudziądzkim ma swoje źródła w występujących na terenie powiatu problemach infrastrukturalnych w zakresie niskiego dostępu do instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej, niskiej jakości infrastruktury drogowej, ale również wynika z problemów społecznych, tj. niskiego poziomu świadomości ekologicznej w zakresie składowania, segregacji i usuwania odpadów, w tym odpadów zawierających azbest. Znaczącym problemem jest tu przede wszystkim nielegalne składowanie odpadów na terenach leśnych powiatu, które w znaczącym stopniu przekłada się na obniżenie jakości zasobów przyrodniczych powiatu.

Kwestię problematyczną na terenie powiatu stanowi nieefektywna gospodarka energetyczna zarówno w zakresie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, jak również budownictwa mieszkaniowego. Niewykorzystany pozostaje cały czas potencjał powiatu w zakresie odnawialnych źródeł energii, mimo że powiat grudziądzki charakteryzuje się jedną z wyższych wartości mocy zainstalowanej energii elektrowni wiatrowych. Niemniej jednak cały czas na obszarze powiatu obserwuje się niski stopień wykorzystania energii odnawialnej pochodzącej ze słońca, niewykorzystane pozostają bogate zasoby wodne powiatu grudziądzkiego, jak również zasoby biomasy, związane z wysoce rozwiniętą działalnością rolniczą.

Drzewo problemów dla sfery środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 2. Sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej – drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

V.2. Sfera gospodarcza

Problem kluczowy sfery gospodarczej został określony jako niska aktywność gospodarczo-przemysłowa powiatu. Składają się na niego następujące problemy szczegółowe:

- niewystarczająca jakość kapitału ludzkiego,
- niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu,
- ograniczony stopień dywersyfikacji gospodarki powiatu.

Niewystarczająca jakość kapitału ludzkiego w powiecie jest spowodowana przede wszystkim niedostosowaniem wykształcenia mieszkańców do potrzeb pracodawców, jak również niskimi kwalifikacjami zawodowymi mieszkańców powiatu. Analizy w zakresie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych przeprowadzone w roku 2013 wskazują, że największą grupę osób bezrobotnych stanowią sprzedawcy, pracownicy usług osobistych, robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie, robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni. Do zawodów nadwyżkowych można zaliczyć m.in. mechanika samochodów osobowych, stolarza, piekarza, kucharza, ślusarza, murarza, sprzedawcę, technika rolnika, technika ekonomistę, szwaczkę, fryzjera. Powyższe wskazuje niedostosowanie kwalifikacji mieszkańców do specyfiki powiatu, który charakteryzuje się wysoko rozwiniętym rolnictwem, a słabiej rozwiniętym sektorem przemysłowym i usługowym. W tym kontekście należy również podkreślić niski poziom wykształcenia mieszkańców powiatu. Ponad 1/3 mieszkańców powiatu posiada jedynie wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne.

Według raportu *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012. Województwo kujawsko-pomorskie* sporządzonym przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych powiat grudziądzki charakteryzuje się jednym z najniższych poziomów atrakcyjności inwestycyjnej wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa. Powiat został zakwalifikowany do klasy F, tj. najgorszej klasy atrakcyjności inwestycyjnej ze względu na takie czynniki, jak: zasoby pracy, infrastruktura techniczna, mikroklimat społeczny i rynkowy, administrację, innowacyjność, produktywność pracy przedsiębiorstw oraz ich rentowność, nakłady inwestycyjne i samofinansowanie JST. Na tle powiatu wyróżniają się jedynie Gmina Grudziądz, Miasto i Gmina Łasin oraz Miasto i Gmina Radzyń Chełmiński, zaliczone do klasy D. Miasto Łasin uzyskało ocenę ponadprzeciętną dla rozwoju przetwórstwa przemysłowego.

Niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu grudziądzkiego wynika m.in. z niewystarczającego przygotowania terenów pod inwestycje. Na terenie powiatu występują znaczące niedostatki infrastrukturalne w zakresie uzbrojenia terenów pod ewentualne inwestycje w infrastrukturę techniczną wodno-ściekową oraz komunikacyjną. W Powiecie brakuje również zorganizowanego i spójnego systemu wspierania przedsiębiorczości dla przedsiębiorców oraz podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą obejmującego obszar całego powiatu, świadczącego doradztwo w zakresie: finansów, przepisów prawa,

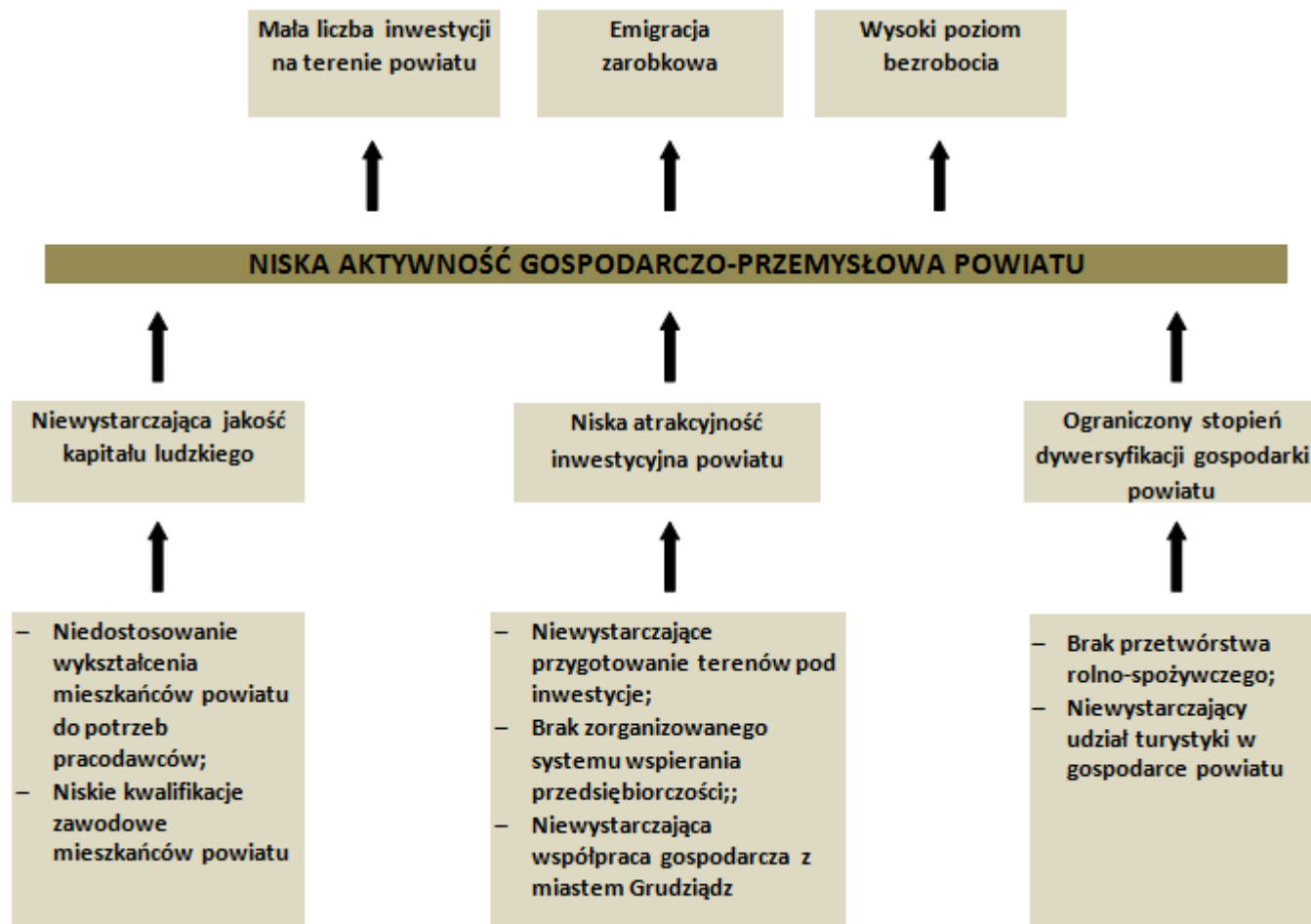
przepisów konsumenckich, funduszy unijnych itp. Ponadto, należy podkreślić niewystarczającą współpracę poszczególnych samorządów wchodzących w skład powiatu w zakresie tworzenia wspólnej oferty inwestycyjnej.

Kwestia współpracy pomiędzy samorządami jest niezwykle istotna w kontekście funkcjonującego podziału administracyjnego. Następstwem przeprowadzonej reformy administracyjnej stało się sztuczne rozdzielenie powiatu grudziądzkiego od miasta Grudziądz, które są ze sobą naturalnie powiązane pod względem komunikacyjnym, gospodarczym i społecznym. Powyższe doprowadziło do równie sztucznego rozdzielenia interesów obu jednostek oraz znaczącego osłabienia współpracy gospodarczej pomiędzy Miastem Grudziądz, a Powiatem Grudziądzkim, co przejawia się w braku prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, braku współpracy między organami powiatu grodzkiego i ziemskiego, braku wspólnego programu inwestycyjnego oraz wspólnego katalogu ofert inwestycyjnych.

Niekorzystnym zjawiskiem gospodarczym występującym na terenie powiatu grudziądzkiego jest jego silne uzależnienie od rolnictwa. Powiat Grudziądzki jest powiatem wybitnie rolniczym, występuje w nim wyraźny brak dywersyfikacji źródeł rozwoju – rozwój jest uzależniony w znacznie mierze od rolnictwa. Dominują tu indywidualne gospodarstwa rolne, których jest ponad 4 tysiące. Rolniczy charakter powiatu wiąże się z wysoką produkcją żywności. Ten potencjał powiatu nie zostaje jednak wykorzystany ze względu na brak zakładów zajmujących się przetwarzaniem wyprodukowanych w powiecie płodów rolnych. Słabo rozwinięty jest w powiecie przemysł przetwórczy. Powiat zajmuje dopiero dziewiąte miejsce wśród 19 powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego z względu na produkcję sprzedaną przemysłu na 1 mieszkańca. Taka struktura gospodarki powiatu jest niekorzystna zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym. Jest ryzykowna i niesprzyjająca rozwojowi, gdyż w sytuacji załamania się koniunktury może prowadzić do kryzysu w ośrodkach mających oparcie w jednej branży, a w najbardziej radykalnych przypadkach do ich upadku.

Drzewo problemów dla sfery gospodarczej przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 3. Sfera gospodarcza – drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

V.3. Sfera społeczna

Za problem kluczowy Powiatu Grudziądzkiego w sferze społecznej uznano niski poziom życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego. Składają się na niego następujące problemy szczegółowe:

- niska aktywność społeczno-gospodarcza mieszkańców powiatu,
- niewystarczająca dostępność i jakość systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej,
- niewystarczający stopień bezpieczeństwa w powiecie,
- niedostatecznie rozwinięty system opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Niska aktywność społeczno-gospodarcza mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego znajduje swoje pełne odzwierciedlenie w poziomie bezrobocia w powiecie grudziądzkim, który charakteryzuje się jednym z najwyższych poziomów bezrobocia wśród powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. Powyższe stanowi m.in. następstwo restrukturyzacji związanej z likwidacją PGR-ów, której skutkiem było ograniczenie miejsc pracy i wynikającą z tego całą gamę problemów na obszarach typowo rolniczych, w tym w powiecie grudziądzkim. Typowo rolniczy charakter Powiatu Grudziądzkiego przekłada się również na ograniczony udział sektora usługowego i przemysłowego, które mogłyby zapewnić miejsca pracy dla mieszkańców powiatu. Sytuacji na lokalnym rynku pracy nie poprawia sąsiedztwo Grudziądza, który z trudem może zapewnić dostateczną podaż pracy, gdyż jest ona niewystarczająca nawet dla samych mieszkańców miasta.

Wysoki poziom bezrobocia wskazuje również na niską aktywność gospodarczą ludności, małą zaradność ekonomiczną, stałe i dziedziczne funkcjonowanie w oparciu o pomoc społeczną czy inne rozległe problemy społeczne (niski poziom wykształcenia, patologiczne dziedziczenie biedy czy niechęć do pracy zarobkowej i powszechność postawy roszczeniowej). Powiat Grudziądzki charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników nasycenia przedsiębiorczością wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa. Niepokojące jest coraz częściej obserwowana i zwiększająca swój zasięg bierność mieszkańców powiatu w podejmowaniu pracy. W przypadku części osób bezrobotnych zauważa się tendencję do świadomego utrzymywania statusu osoby bezrobotnej, w celu utrzymywania świadczeń z pomocy społecznej. Duża grupa osób bezrobotnych podejmuje się dorywczych zajęć. Znaczący udział w grupie bezrobotnych mają również ludzie młodzi, których znaczna część jest na utrzymaniu rodziny. Ponadto, z bezrobociem boryka się duża osób niepełnosprawnych zamieszkujących powiat. W tym zakresie brakuje odpowiedniego wsparcia osób niepełnosprawnych np. w ramach zakładu aktywności zawodowej.

Problemem sygnalizowanym przez mieszkańców powiatu, jak również członków grup tematycznych zaangażowanych w proces tworzenia strategii, jest niski poziom wsparcia dla inicjatyw lokalnych. Do tego typu inicjatyw należy funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej, które na terenie powiatu działają w bardzo ograniczonym zakresie. Udział sektora ekonomii społecznej ogranicza się do funkcjonowania jednej spółdzielni socjalnej

w Łasinie utworzonej przez Gminę Gruta i Miasto i Gminę Łasin. Niski stopień rozwoju ekonomii społecznej w powiecie oraz jego niewystarczające wsparcie może wynikać z nieznaomości korzyści wynikających z funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej oraz niewystarczającej ilości wykwalifikowanej kadry w dziedzinie ekonomii społecznej.

Podkreślane niskie wsparcie dla inicjatyw lokalnych dotyczy również funkcjonowania organizacji pozarządowych i wolontariatu. Powyższe może wynikać z niedostatecznego wsparcia powstawania i funkcjonowania tego typu przedsięwzięć. Obserwuje się ponadto niski stopień zaangażowania społeczności w ramach wolontariatu.

Niska aktywność społeczna mieszkańców powiatu jest również spowodowana niewystarczającą ofertą kulturalną, sportową i rekreacyjną, co znalazło swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonym badaniu ankietowym. Mieszkańcy powiatu dostrzegają braki w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu, bazy sportowo-rekreacyjnej oraz zagospodarowania atrakcyjnych obszarów w powiecie grudziądzkim (w tym przede wszystkim jezior).

Na obniżenie jakości życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego wpływa również niewystarczająca dostępność i jakość systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej. Na terenie powiatu dostrzega się wyraźne braki w zakresie dostępu do opieki przedszkolnej i żłobkowej. Funkcjonujących 7 przedszkoli i 23 oddziały przedszkolne zapewniają miejsca jedynie dla 519 dzieci. Średnio na jedną gminę przypada w powiecie tylko jedno przedszkole. Gorzej przedstawia się sytuacja w przypadku dostępu do opieki żłobkowej, gdyż na terenie powiatu jest zlokalizowany tylko jeden żłobek – w Nicwałdzie.

Kwestię problematyczną w powiecie stanowi również system edukacyjny w zakresie jakości i dostępności bazy edukacyjnej. Funkcjonujące na terenie powiatu placówki edukacyjne w dużej części wymagają modernizacji infrastruktury technicznej, wyposażenia w nowoczesne środki dydaktyczne oraz budowy lub rozbudowy przyszłolnych obiektów sportowych w szczególności na obszarach wiejskich.

Istotnym problemem, który może mieć znaczący wpływ na kształt systemu edukacji w powiecie grudziądzkim i odnosi się bezpośrednio do zadania wykonywanego przez powiat jest niewystarczający stopień integracji systemu kształcenia. Problem ten jest widoczny w przypadku jedynej w powiecie placówki ponadgimnazjalnej, dla której organem prowadzącym jest Powiat Grudziądzki, tj. Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie. Placówka zapewnia najwyższej jakości standardy nauczania, czego potwierdzeniem jest drugie w województwie miejsce Powiatu Grudziądzkiego pod względem zdawalności matury. Jednak na chwilę obecną obserwuje się znaczące osłabienie placówki na korzyść szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w Grudziądzu, których przewaga nie wynika z jakości kształcenia, ale przede wszystkim z dogodnych połączeń komunikacyjnych. W tej sytuacji liczba uczniów w placówce z roku na rok maleje, stwarzając coraz bardziej realne zagrożenie jej likwidacją. W powiecie brakuje zintegrowanej i spójnej polityki wszystkich gmin tworzących powiat na rzecz utrzymania i podniesienia znaczenia systemu

edukacji ponadgimnazjalnej opartej na podległej Powiatowi Grudziądzkiemu placówce w Łasinie.

Narastająca patologizacja społeczności powiatu grudziądzkiego, w tym przemoc w rodzinie i przestępczość przekładają się na obniżenie poziomu bezpieczeństwa na terenie powiatu. Dodatkowo, kwestią problematyczną, ze względu na dużą lesistość obszaru powiatu i lokalizację części terenów powiatu w bezpośrednim sąsiedztwie rzek: Wisły i Osy, jest wysokie zagrożenie pożarami lasów i powodziąmi.

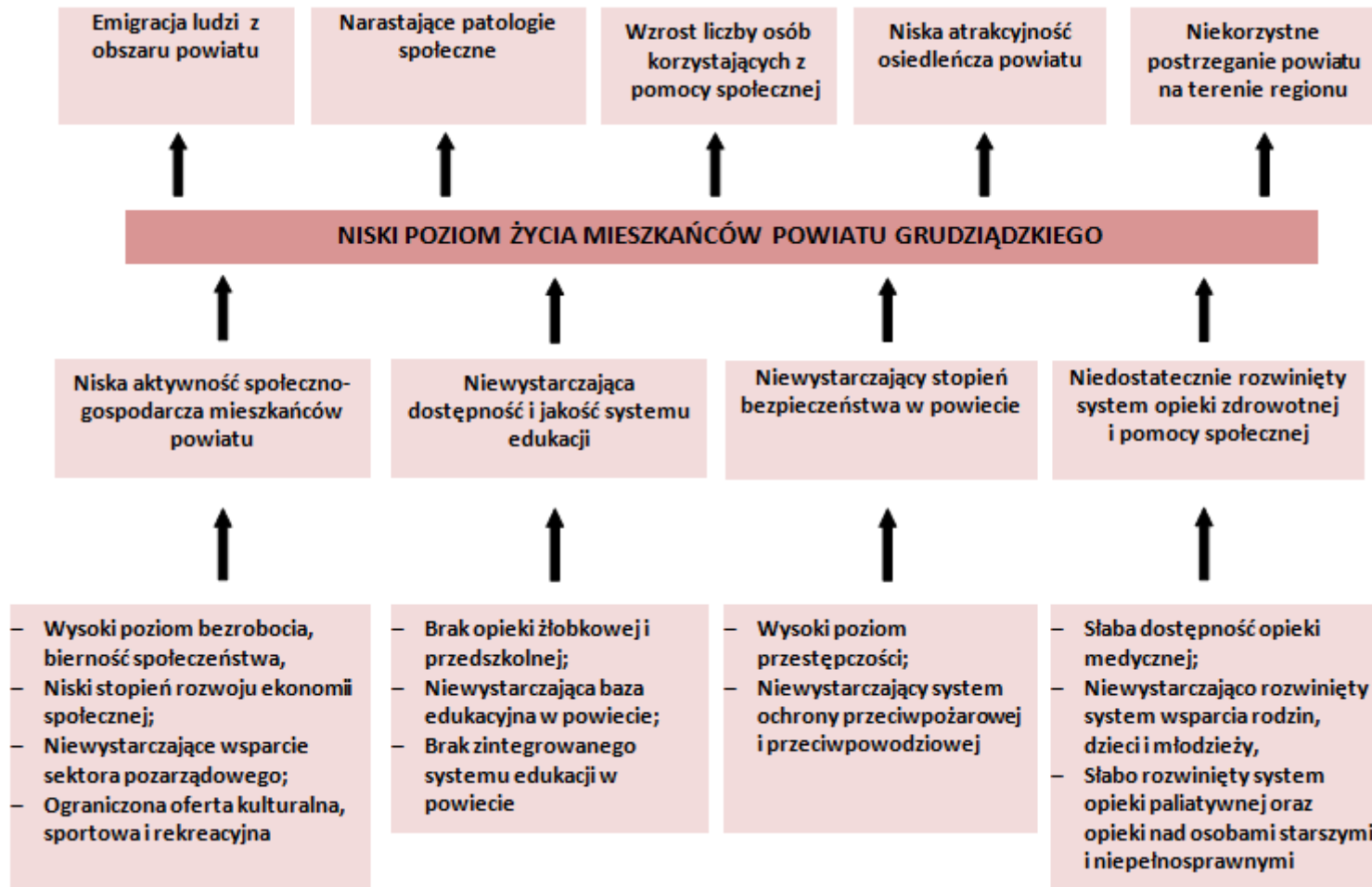
Obniżenie standardów życia w Powiecie Grudziądzkim ma swoje źródło również w niedostatecznie rozwiniętym systemie opieki zdrowotnej. Bardzo słabo rozwinięty jest system ambulatoryjnej opieki medycznej. Powiat Grudziądzki charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców. W roku 2012 wskaźnik ten wyniósł dla powiatu 3,5, podczas gdy dla województwa – 20,9. Najgorzej przedstawia się sytuacja na obszarach wiejskich, której negatywne oddziaływanie jest wzmacniane również przez nieefektywny system transportu zbiorowego, utrudniający mieszkańcom powiatu dostęp do placówek ochrony zdrowia zlokalizowanych w Grudziądzu i Łasinie.

Niedostatki występują również w jakości pomocy społecznej. Wysoki poziom patologii społecznych, w tym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia i przemoc w rodzinie generują konieczność podejmowania zakrojonych na szeroką skalę działań w zakresie wsparcia rodzin i dzieci. W tym zakresie do najistotniejszych problemów należą: niewystarczająca profilaktyka i terapie oraz poradnictwo psychoedukacyjne, niska ilość placówek wsparcia dziennego, brak miejsc schronienia dla ofiar przemocy w rodzinie. Dostrzega się również braki w zakresie dostępu do standaryzowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Odnotowuje się niewystarczająco rozwinięty system pieczy zastępczej oraz wsparcia dla funkcjonujących rodzin, jak również wsparcia wychowanków rodzin zastępczych, np. poprzez zapewnienie dostępu do mieszkań chronionych.

Na terenie powiatu obserwuje się marginalizację osób niepełnosprawnych, które stanowią znaczącą część społeczności lokalnej. Znaczna część placówek użyteczności publicznej w powiecie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych w ograniczonym zakresie, w związku z czym napotykają one liczne bariery architektoniczne. Problemem jest również dostosowanie środków transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na terenie powiatu brakuje odpowiednio rozwiniętego systemu instytucjonalnego opieki nad osobami niepełnosprawnymi i wsparcia tego typu osób. Niedostatki obserwuje się również w przypadku opieki nad osobami starszymi. Na terenie powiatu nie funkcjonuje żadna instytucja, która zapewniałaby opiekę nad osobami starszymi, w ograniczonym zakresie działają kluby i świetlice adresowane do seniorów. Brakuje również placówki świadczącej usługi w zakresie opieki paliatywnej.

Drzewo problemów dla sfery społecznej zostało przedstawione na poniższym schemacie.

Schemat 4. Sfera społeczna – drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

VI. MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU

Rozwój Powiatu Grudziądzkiego będzie realizowany w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, które zakładają równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, poszanowaniem praw przyrody i rozwojem społecznym.

Misja zawiera ogólny kierunek dalszego rozwoju Powiatu w planowanym horyzoncie czasowym strategii. Stanowi **deklarowany sposób osiągnięcia stanu docelowego** – wyrażonego w wizji rozwoju. Misja umożliwia skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej grupie celów i zadań realizacyjnych.

Wyrażać się ona będzie przede wszystkim poprzez:

- Rozwój gospodarczy poprzez nowoczesne i rozwinięte rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, rozwój turystyki,
- Rozwój infrastruktury i sfery przestrzenno-środowiskowej poprzez racjonalne i ekologiczne wykorzystanie zasobów przyrodniczych, rozwój infrastruktury technicznej oraz zachowanie ładu przestrzennego,
- Aktywizacja lokalnej społeczności, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zwiększanie zdolności adaptacyjnej mieszkańców do zmian społecznych i gospodarczych.

Misję Powiatu Grudziądzkiego określono następująco:

PODEJMOWANIE I KOORDYNOWANIE, W OPARCIU O ZASADĘ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POPRAWY STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, TWORZENIA WARUNKÓW DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO WE WSPÓŁPRACY Z GMINAMI WCHODZĄCYMI W JEGO SKŁAD

Wizja stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na kierunek rozwoju lokalnego na danym terenie. **Wyznacza pożądany stan docelowy** w określonym momencie czasu – od roku opracowania strategii do roku 2024, do którego należy dążyć podporządkowując mu wszelkie działania podejmowane na obszarze powiatu.

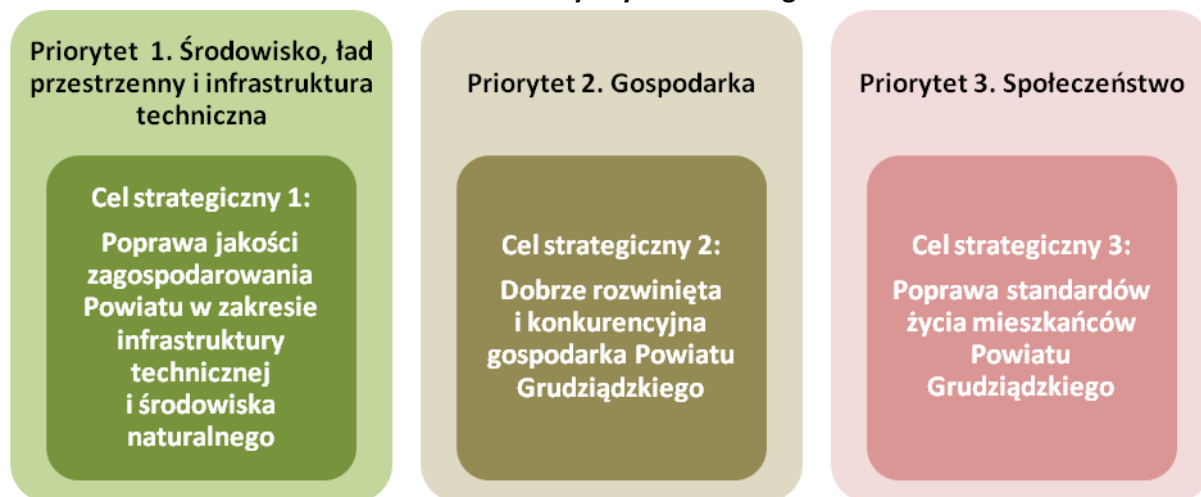
Określenie wizji Powiatu Grudziądzkiego w roku 2024 było jednym z elementów przeprowadzonych warsztatów strategicznych, w efekcie których na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu strategicznego przyjęto wizję w następującym kształcie:

POWIAT GRUDZIĄDZKI ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO ŻYCIA, PRZYJAZNYM DLA PRZEDSIĘBIORCÓW I INWESTORÓW, CHRONIĄCYM ŚRODOWISKO NATURALNE I DZIEDZICTWO KULTUROWE

VII. OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE ORAZ PROPONOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, jak również wyniki sondażu społecznego i przeprowadzone warsztaty strategiczne pozwoliły na określenie trzech strategicznych celów rozwoju Powiatu Grudziądzkiego wyznaczonych w ramach trzech priorytetów. Wyznaczone priorytety i cele strategiczne zostały przedstawione na poniższym schemacie.

Schemat 5. Priorytety i cele strategiczne

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczonym celom strategicznym przyporządkowano odpowiednio następujące cele operacyjne.

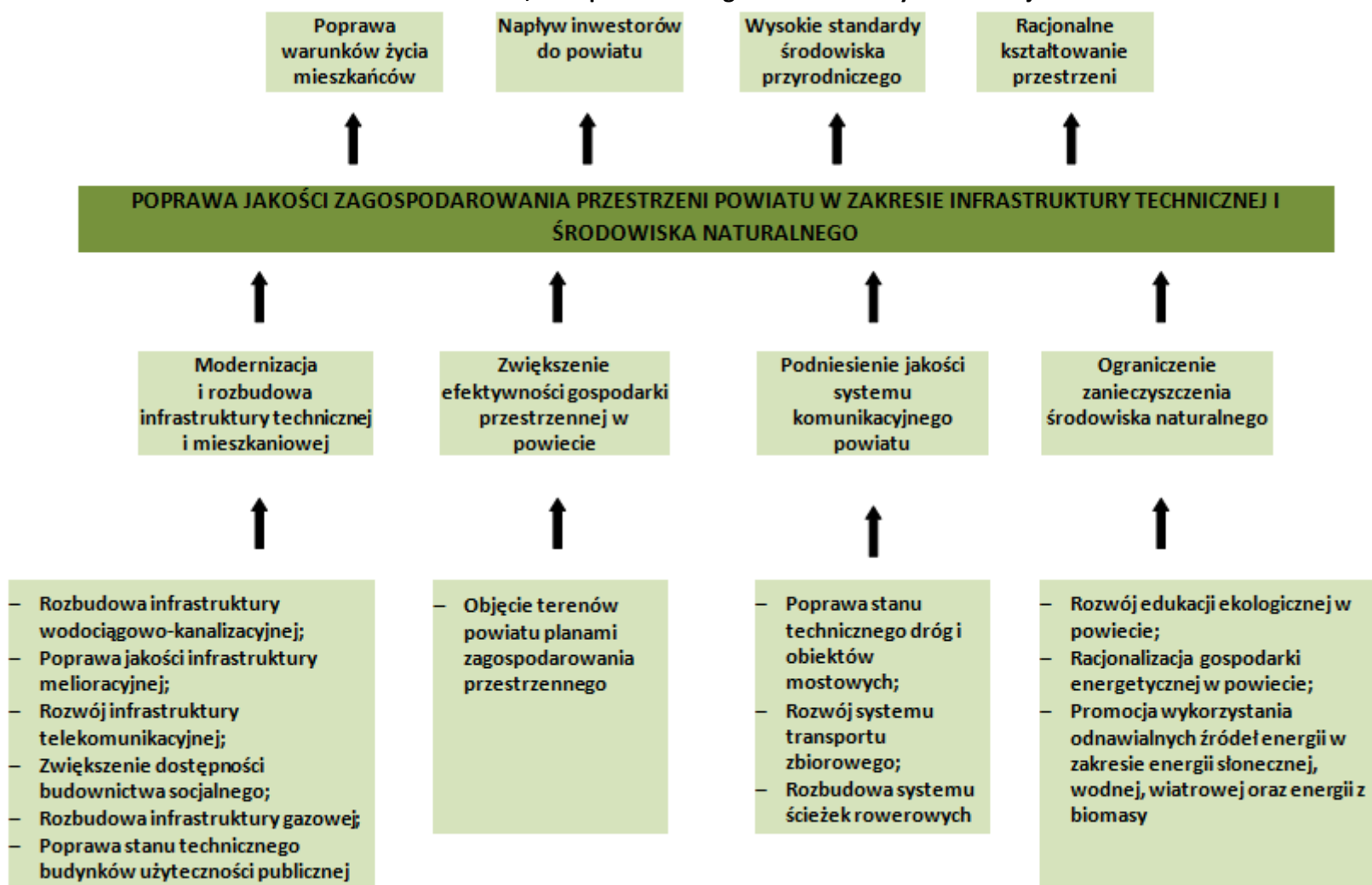
Schemat 6. Cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne

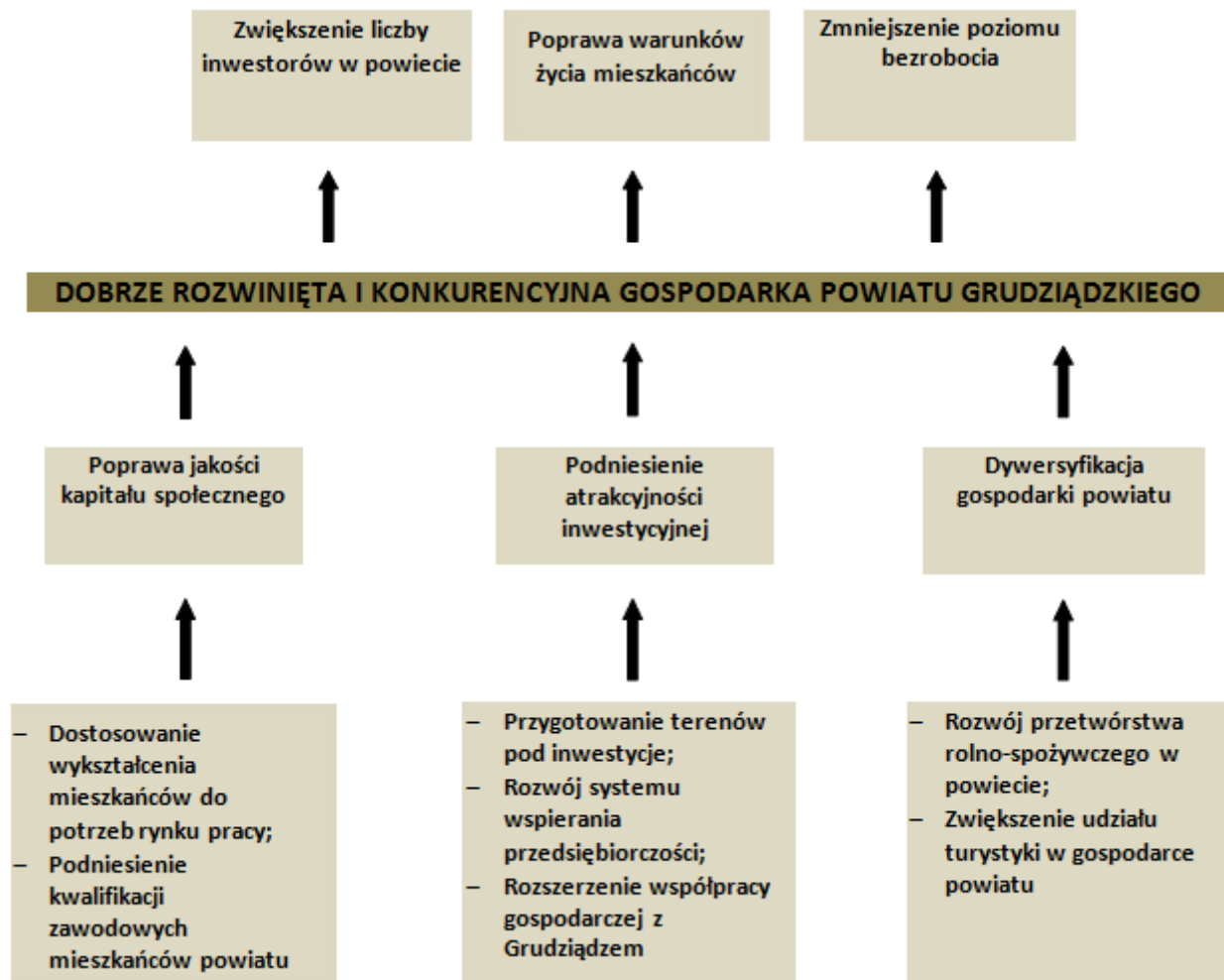
Priorytety, cele strategiczne, kierunki działania, jak również planowane rezultaty długofalowe zostały przedstawione na poniższych schematach.

Schemat 7. Sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej – drzewo celów

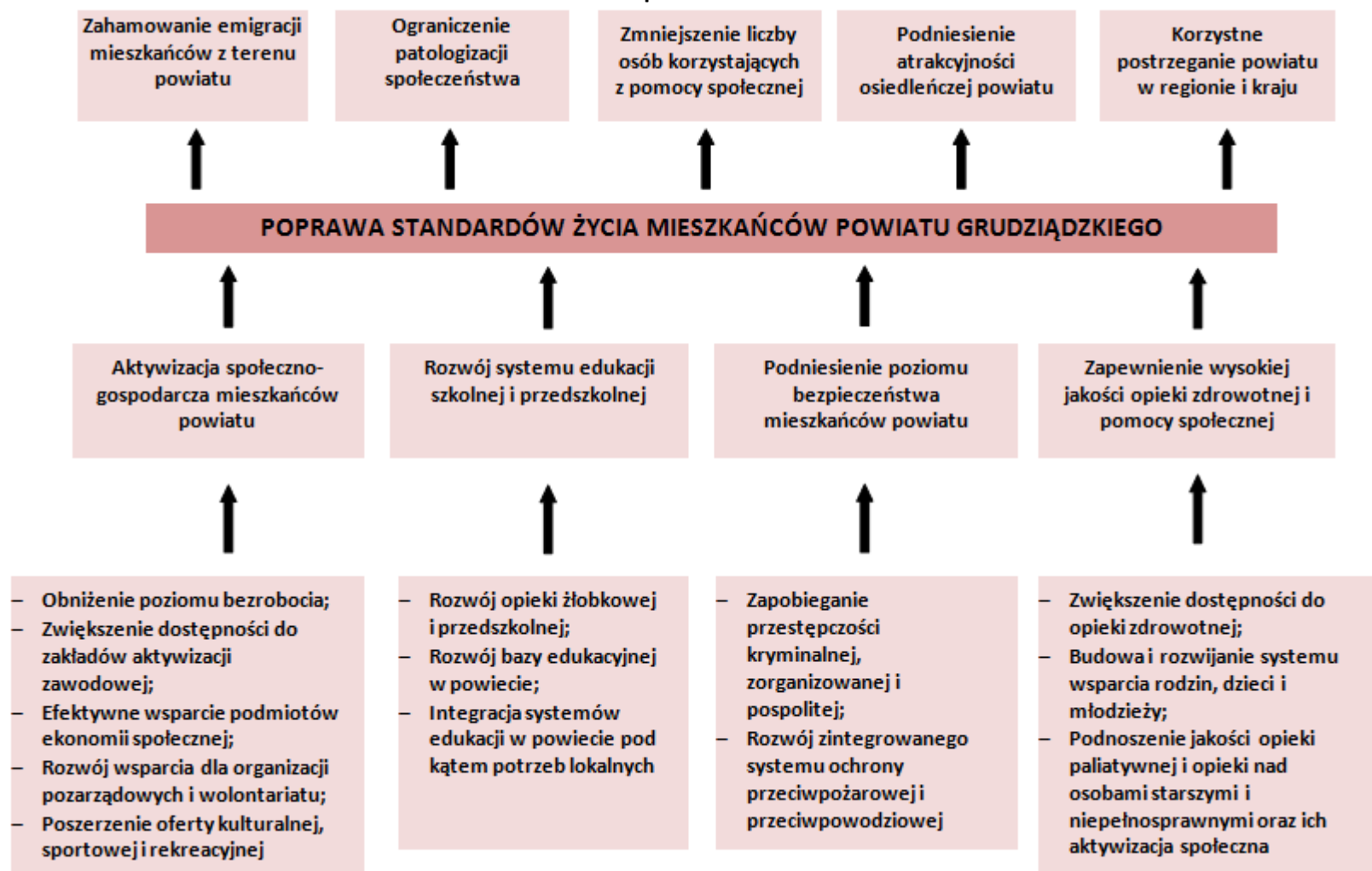
Źródło: opracowanie własne

Schemat 8. Sfera gospodarcza – drzewo celów

Źródło: opracowanie własne

Schemat 9. Sfera społeczna – drzewo celów

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółową analizę wyznaczonych celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działania.

Tabela 30. Analiza kierunków działania

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości zagospodarowania powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego	
Cel operacyjny 1.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej i mieszkaniowej	Kierunek działania: Rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej Kierunek działania zakłada: stworzenie efektywnego systemu zaopatrzenia w wodę poprzez budowę nowych i modernizację istniejących ujęć wody, stacji uzdatniania, magistrali przesyłowych i spinanie ich w sieć. Zakłada się osiągnięcie wysokiego stopnia oczyszczania ścieków poprzez budowę nowych i modernizację istniejących oczyszczalni, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Planuje się rozbudowę sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej na obszarze gmin tworzących powiat, w szczególności na obszarach wiejskich.
	Kierunek działania: Poprawa jakości infrastruktury melioracyjnej Kierunek działania zakłada: budowę nowych zbiorników małej i średniej retencji, konserwację istniejących urządzeń melioracyjnych.
	Kierunek działania: Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej Kierunek działania zakłada: modernizację istniejącej sieci telekomunikacyjnej, budowę infrastruktury telekomunikacyjnej umożliwiającej dostęp do Internetu, przyłączanie nowych abonentów do sieci.
	Kierunek działania: Zwiększenie dostępności budownictwa socjalnego Kierunek działania zakłada: wspieranie działań w zakresie rozwoju taniego budownictwa socjalnego, budowy lokali zastępczych oraz mieszkań pod wynajem.
	Kierunek działania: Rozbudowa infrastruktury gazowej Kierunek działania zakłada: podejmowanie zintegrowanych działań przez samorządy lokalne na rzecz pełnej gazyfikacji gmin wchodzących w skład powiatu.
	Kierunek działania: Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej Kierunek działania zakłada: modernizację infrastruktury obiektów użyteczności publicznej (w tym budynku Starostwa Powiatowego w Grudziądzu) poprzez termomodernizację, dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, modernizację instalacji technicznych i teletechnicznych oraz modernizację elewacji.
Cel operacyjny 1.2. Zwiększenie efektywności gospodarki przestrzennej w powiecie	Kierunek działania: Objęcie terenów powiatu planami zagospodarowania przestrzennego Kierunek działania zakłada: uporządkowanie przestrzeni powiatu poprzez: ujednolicone zasady gospodarowania przestrzenią w powiecie, spójne plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin z uwzględnieniem konieczności ochrony wysokiej jakości gleb przed nierolniczym zagospodarowaniem.
Cel operacyjny 1.3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego	Kierunek działania: Poprawa stanu technicznego dróg i obiektów mostowych Kierunek działania zakłada: poprawianie jakości dróg powiatowych oraz

w powiecie	obiektów mostowych poprzez ich remont i przebudowę, wraz z budową infrastruktury towarzyszącej, służącej podniesieniu poziomu bezpieczeństwa na drogach. Ponadto, przewiduje się opracowanie wieloletniego planu rozwoju sieci dróg powiatowych. Kierunek działania: Rozwój systemu transportu zbiorowego Kierunek działania zakłada: przeprowadzenie analizy potrzeb przewozowych mieszkańców powiatu oraz rozbudowę systemu transportu zbiorowego z terenu powiatu do Grudziądza (głównie z obszarów wiejskich), jak również do kluczowych z punktu widzenia dostępności usług publicznych (zdrowotnych i edukacyjnych) miejscowości, w tym przede wszystkim Łasina. Kierunek działania: Rozbudowa systemu ścieżek rowerowych Kierunek działania zakłada: budowę ścieżek rowerowych, zarówno jako infrastruktury towarzyszącej dla istniejących dróg, jak również jako samodzielnych ciągów komunikacyjnych poprzez kluczowe z punktu rozwoju turystyki obszary powiatu.
Cel operacyjny 1.4. Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego	Kierunek działania: Rozwój edukacji ekologicznej w powiecie Kierunek działania zakłada: edukację formalną w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, realizację zadań związanych z edukacją ekologiczną przez organy administracji publicznej, organizacje pozarządowe, szkolenia skierowane do określonych grup zawodowych i społecznych, działania informacyjne, promocyjne, koordynacyjne w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu. Kierunek działania: Racjonalizacja gospodarki energetycznej w powiecie Kierunek działania zakłada: kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne oraz minimalizowanie uciążliwości związanych z transportem oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza. Kierunek działania: Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w zakresie energii słonecznej, wodnej, wiatrowej oraz energii z biomasy Kierunek działania zakłada: przeprowadzenie akcji informacyjnych i kampanii promujących odnawialne źródła energii, edukację, szkolenia dla rolników.
Cel strategiczny 2. Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego	
Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości kapitału społecznego	Kierunek działania: Dostosowanie wykształcenia mieszkańców do potrzeb rynku pracy Kierunek działania zakłada: włączenie pracodawców w system identyfikacji i prognozowania potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy, rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia i szkolenia zawodowego z przedsiębiorcami, rozwój doradztwa zawodowego dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Kierunek działania: Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców powiatu Kierunek działania obejmuje: aktywne działania na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu, w szczególności osób bezrobotnych w celu ich aktywizacji na rynku pracy, oraz rolników, w celu różnicowania działalności rolniczej w kierunku działalności nierolniczej lub związanej

	z rolnictwem (przetwórstwo płodów rolnych). W tym celu zakłada się organizację szkoleń i kursów zawodowych, również w ramach programów aktywizacji zawodowej.
Cel operacyjny 2.2. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej	Kierunek działania: Przygotowanie terenów pod inwestycje Kierunek działania zakłada: koordynowanie działań w zakresie opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, koordynowanie działań w zakresie przygotowywania terenów pod inwestycje poprzez ich uzbrojenie, podejmowanie działań na rzecz stworzenia i promocji wspólnej dla obszaru całego powiatu oferty terenów inwestycyjnych. Kierunek działania: Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości Kierunek działania zakłada: opracowanie spójnego, przejrzystego oraz jednoznacznego systemu preferencji podatkowych i jego upowszechnienie, utworzenie i wspieranie organizacji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość, prowadzenie szkoleń dla mieszkańców w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, w tym dla rolników w zakresie różnicowania w kierunku działalności nierolniczej. Ponadto, w ramach działania zakłada się rozwój instytucji otoczenia biznesu, w tym utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kierunek działania: Rozszerzenie współpracy gospodarczej z Grudziądzem Kierunek działania zakłada: stworzenie platformy współpracy pomiędzy organami powiatu ziemskiego i powiatu grodzkiego w zakresie promocji turystycznej powiatu, rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej i komunikacyjnej, ochrony środowiska naturalnego, systemu wspierania przedsiębiorczości, rozwoju samorządu gospodarczego, pozyskiwania środków unijnych.
Cel operacyjny 2.3. Dywersyfikacja gospodarki powiatu	Kierunek działania: Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w powiecie Kierunek działania zakłada: podnoszenie konkurencyjności produkcji rolnej, wspieranie działań na rzecz rozwoju przetwórstwa spożywczego i rynku hurtowego (utworzenie zakładu przetwórstwa płodów rolnych, targowiska w powiecie), szkolenia dla rolników, zachęty finansowe, rozwój rolnictwa ekologicznego. Kierunek działania: Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce powiatu Kierunek działania zakłada: wykorzystanie potencjału turystycznego powiatu grudziądzkiego poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i zagospodarowanie terenów atrakcyjnych pod względem turystycznym (rzek: Wisła, Osa, Gardega i jezior, nieistniejących linii kolejowych), wykorzystanie lotniska w Lisich Kątach, podejmowanie działań na rzecz rewitalizacji najcenniejszych zabytków powiatu grudziądzkiego, promocję powiatu grudziądzkiego jako miejsca sprzyjającego rozwojowi turystyki, promocję agroturystyki.
Cel strategiczny 3. Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego	
Cel operacyjny 3.1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców powiatu	Kierunek działania: Obniżenie poziomu bezrobocia Kierunek działania zakłada: tworzenie nowych miejsc pracy, a także aktywizację zawodową osób bezrobotnych poprzez organizację: staży, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, przekazywanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, przyznawanie bonów zatrudnieniowych. Ponadto zakłada się podejmowanie działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez utworzenie

	na terenie powiatu zakładu aktywności zawodowej ukierunkowanego na pomoc osobom niezatrudnionym zagrożonym wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność. Kierunek działania: Efektywne wsparcie podmiotów ekonomii społecznej Kierunek działania zakłada: upowszechnienie informacji dotyczących idei przedsiębiorczości społecznej, specjalistyczne wsparcie dla kadry PES i kadry wspierającej PES poprzez szkolenia, popularyzacja wiedzy dotyczącej ekonomii społecznej wśród przedstawicieli samorządów, profesjonalizacja działań organizacji pozarządowych w zakresie ekonomii społecznej. Kierunek działania: Rozwój wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych oraz wolontariatu Kierunek działania zakłada: organizację spotkań informacyjnych, doradczych dla organizacji pozarządowych, stałe wsparcie doradcze dla organizacji pozarządowe, promocję wolontariatu, włączenie wolontariuszy do działań w sferze zadań publicznych oraz projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. Kierunek działania: Poszerzenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej Kierunek działania zakłada: organizację/współorganizację imprez kulturalnych i artystycznych o charakterze ponadgminnym, organizację/współorganizację imprez sportowych i sportowo-rekreacyjnych, zapewnienie dzieciom i młodzieży z powiatu grudziądzkiego atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych, zwiększenie zakresu oferty instytucji kulturalnych funkcjonujących na terenie gmin, promowanie lokalnych artystów i twórców, współpracę z organizacjami pozarządowymi.
Cel operacyjny 3.2. Rozwój systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej	Kierunek działania: Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej Kierunek działania zakłada: budowę/przebudowę żłobków i przedszkoli funkcjonujących na terenie powiatu, upowszechnienie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego, wspieranie i promowanie powstawania żłobków i przedszkoli (w tym przyzakładowych). Kierunek działania: Rozwój bazy edukacyjnej w powiecie Kierunek działania zakłada: poprawę jakości infrastruktury edukacyjnej w powiecie w zakresie budowy boisk wielofunkcyjnych przy szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz poprawy jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Kierunek działania: Integracja systemów edukacji w powiecie pod kątem potrzeb lokalnych Kierunek działania zakłada: podejmowanie działań na rzecz integracji systemu kształcenia oraz podnoszenia konkurencyjności szkolnictwa ponadgimnazjalnego w powiecie. Kierunek działania zakłada ponadto stworzenie systemu wspierania uczniów podejmujących naukę w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie.
Cel operacyjny 3.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu	Kierunek działania: Zapobieganie przestępczości kryminalnej, zorganizowanej i pospolitej W ramach kierunku działania zakłada się prowadzenie akcji przeciwdziałania przestępczości lokalnej, prowadzenie akcji na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach, wprowadzanie systemów monitorowania bezpieczeństwa, edukację dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania patologiom i przestępczości.

	Kierunek działania: Rozwój zintegrowanego systemu ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej Kierunek działania zakłada: rozwijanie systemu łączności i monitorowania zagrożeń, systematyczne uzupełnianie wyposażenia jednostek straży pożarnej w nowoczesny sprzęt przeciwpożarowy i ratownictwa technicznego, rozwijanie systemu ratowniczego w dostosowaniu do specyfiki występujących zagrożeń, utrzymywanie wysokiego stopnia sprawności jednostek ratownictwa, doskonalenie systemu alarmowania i ostrzegania w sytuacjach zagrożeń, modernizację wałów przeciwpowodziowych.
Cel operacyjny 3.4. Zapewnienie wysokiej jakości opieki zdrowotnej i pomocy społecznej	Kierunek działania: Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej Kierunek działania zakłada: pozyskiwanie wykształconej kadry medycznej oraz nowoczesnej aparatury i sprzętu medycznego oraz diagnostycznego, realizację programów profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych, zamianę z poszerzeniem ilości oddziałów w szpitalu i ambulatoryjnej specjalistycznej opieki medycznej z uwzględnieniem zmieniającej się demografii i zdrowotności mieszkańców powiatu, współpracę z innymi podmiotami w celu organizacji różnych form profilaktyki promocji zdrowia. Kierunek działania: Budowa i rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, dzieci i młodzieży Kierunek działania zakłada: podejmowanie działań mających na celu intensyfikację wsparcia rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji; w tym promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych adresowanych do rodziców i dzieci, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego, utworzenie i prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej – zapewnienie miejsc schronienia dla ofiar przemocy w rodzinie. Kierunek działania zakłada także budowę standaryzowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Przewiduje się również: zwiększenie liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, zwiększenie wsparcia dla funkcjonujących rodzin zastępczych, dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej, wspieranie usamodzielnionych wychowanków w celu ich aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, utworzenie mieszkania chronionego. Kierunek działania: Podnoszenie jakości opieki paliatywnej i opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz ich aktywizacja społeczna Kierunek działania zakłada promocję aktywnych form spędzania czasu przez osoby starsze, utworzenie domu pomocy społecznej i rozwój systemu opieki długoterminowej poprzez podnoszenie jakości i różnorodności opieki długoterminowej i rozwój systemu opieki paliatywnej poprzez utworzenie hospicjum. Zakłada się rozwój placówek, typu uniwersytet trzeciego wieku. W przypadku osób niepełnosprawnych zakłada się: podejmowanie działań na rzecz likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej oraz likwidacji barier transportowych w powiecie, rozwój niestacjonarnych usług opiekuńczych świadczonych w środowisku, utworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych, dofinansowanie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych.

Źródło: opracowanie własne

VIII. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 nawiązuje do dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. Priorytety, cele strategiczne i działania zidentyfikowane w dokumencie są komplementarne w stosunku m.in. do następujących dokumentów strategicznych:

- *EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*,
- *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju*,
- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) do roku 2030*,
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020*,
- *Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa*,
- *Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*,
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (projekt)*.

Dokument strategiczny *Europa 2020...* uznaje za priorytety: (1) rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach; (2) promocję gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej oraz (3) sprzyjanie gospodarce o wysokim zatrudnieniu, zapewniającej wysoką spójność społeczną i terytorialną. *Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024* poprzez wizję, cele strategiczne, cele horyzontalne, cele operacyjne i kierunki interwencji zorientowana jest na wdrażanie w województwie trzech priorytetów strategii *Europa 2020*. Założenia Strategii realizują cele wyznaczone do osiągnięcia na poziomie całej Unii Europejskiej. Poniżej przedstawiono analizę spójności celów.

Tabela 31. Zakres komplementarności

<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024</i>
Cele:	Cele strategiczne:
<i>Stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Emisję dwutlenku węgla należy ograniczyć co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, nawet o 30%; należy zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w naszym całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększyć efektywność wykorzystania energii o 20%</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024
Cele:	Cele strategiczne:
Ograniczyć liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmuje ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Celem głównym przedstawionym w niniejszym dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków. Poniżej przedstawiono zakres komplementarności dokumentów na poziomie celów strategicznych.

Tabela 32. Zakres komplementarności

Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024
Cele strategiczne:	Cele strategiczne:
Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego
Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska	Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego
Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego
Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego

Źródło: opracowanie własne

Obowiązującym dokumentem krajowym, o długookresowym horyzoncie czasowym, sięgającym roku 2030, jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. Jednym z celów zagospodarowania przestrzennego kraju jest, zgodnie z dokumentem, *Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów*. Powyższy cel obejmuje wszystkie wyznaczone w Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 priorytety, cele strategiczne i działania, gdyż te mają prowadzić do poprawy spójności i wielofunkcyjnego rozwoju Powiatu.

Tabela 33. Zakres komplementarności

<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030</i>	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024</i>
Cele:	Cele strategiczne:
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020) to dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjęty 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów. *Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024* stanowi dobre odwzorowanie obszarów strategicznych interwencji, celów oraz kierunków interwencji proponowanych w średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Uwzględniając krajową i regionalną specyfikę programowania rozwoju społeczno-gospodarczego w szczególności pokrywają się zapisy dotyczące obszaru strategicznego II. Konkurencyjna gospodarka oraz obszaru strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna.

Tabela 34. Zakres komplementarności

<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo</i>	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024</i>
Cele:	Cele strategiczne:
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego
Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu	Poprawa jakości zagospodarowania

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024
Cele:	Cele strategiczne:
	<i>przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>
<i>Cel III.1. Integracja społeczna</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>

Źródło: opracowanie własne

Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych służącej realizacji celów rozwojowych SRK 2020, przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 25 kwietnia 2012 r. Głównym celem opracowania SZRWIR jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., a tym samym właściwe adresowanie zakresu interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych.

Tabela 35. Zakres komplementarności

Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa	Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024
Cele:	Cele strategiczne:
<i>Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego</i>	<i>Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024 wykazuje komplementarność ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+. Analizowane dokumenty są komplementarne pod względem struktury, opierającej się na priorytetach, celach strategicznych, kierunkach działaniach oraz kluczowych przedsięwzięciach. Spójność założeń analizowanych dokumentów na poziomie merytorycznym występuje w ramach wyznaczonych w strategii rozwoju województwa priorytetów, w tym: *Konkurencyjna gospodarka, Modernizacja przestrzeni wsi i miast, Nowoczesne społeczeństwo*.

Tabela 36. Zakres komplementarności

<i>Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+</i>	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024</i>
Cele strategiczne:	Cele strategiczne:
<i>Gospodarka i miejsca pracy</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i> <i>Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Dostępność i spójność</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>
<i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Nowoczesny sektor rolno-spożywczy</i>	<i>Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>Sprawne zarządzanie</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>

Źródło: opracowanie własne

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, stanowiącego Załącznik do Uchwały Nr 15/470/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 kwietnia 2014 r. (projekt 4.0) określono 12 osi priorytetowych. W tabeli wskazano zakres komplementarności Strategii z zapisami RPO WK-P na lata 2014-2020.

Tabela 37. Zakres komplementarności

<i>RPO WK-P na lata 2014-2020 (projekt 4.0)</i>	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024</i>
Oś priorytetowa:	Cele strategiczne:
<i>1 – Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</i>	<i>Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego</i>
<i>3 – Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>
<i>4 – Region przyjazny środowisku</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>
<i>5 – Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu</i>	<i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego</i>
<i>6 – Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry</i>	<i>Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego</i>

RPO WK-P na lata 2014-2020 (projekt 4.0)	Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024
Oś priorytetowa:	Cele strategiczne:
7 – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
8 – Aktywni na rynku pracy	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
9 – Solidarne społeczeństwo	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
10 – Innowacyjna edukacja	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego
11 – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego

Źródło: opracowanie własne

IX. METODYKA WDRAŻANIA ORAZ MONITOROWANIA STRATEGII

IX.1. Wdrażanie strategii

Odpowiedzialnym za wdrożenie strategii jest Zarząd Powiatu Grudziądzkiego. Zarząd odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z planu działań operacyjnych.

Dla optymalnej realizacji zadań strategicznych istotne jest również zaangażowanie poszczególnych gmin tworzących Powiat Grudziądzki, w szczególności w zakresie zadań które należą lub w jakimś stopniu dotyczą ich kompetencji, a zostały ujęte w strategii. Dodatkowo, system wdrażania i zarządzania Strategią powinien obejmować nie tylko organy statutowe, ale także jednostki społeczne funkcjonujące na terenie powiatu. Zaangażowanie w realizację niniejszego dokumentu wszystkich kluczowych interesariuszy decydować będzie o jego sukcesie i przyszłym stopniu osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

Instytucjami wspomagającymi Zarząd Powiatu Grudziądzkiego w procesie wdrażania strategii będą:

- Rada Powiatu;
- Gminy wchodzące w skład Powiatu Grudziądzkiego;
- Jednostki organizacyjne podległe samorządowi powiatu, w tym: Powiatowy Zarząd Dróg, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Instytucje kultury (domy kultury, biblioteki);
- Spółki komunalne;
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu;
- Komenda Miejska Policji w Grudziądzu;

- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna;
- Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny;
- Inne.

Problemy występujące na terenie Powiatu wymagają zaangażowania Gmin tworzących Powiat, tj. Gminy Grudziądz, Gminy Gruta, Miasta i Gminy Łasin, Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński, Gminy Rogóźno, Gminy Świecie nad Osą. Pierwszym krokiem zmierzającym w kierunku włączenia gmin i pozostałych interesariuszy w realizację Strategii jest konsultacja niniejszego dokumentu i uzyskanie akceptacji założonego kierunku działań, co zostało osiągnięte na etapie opracowywania dokumentu. Kolejnym etapem jest regularna organizacja spotkań uwzględniających ww. interesariuszy.

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, będą:

- Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego wraz z instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz wybranych działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako instytucja zaangażowana we wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- Instytucje otoczenia biznesu (np. Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego, inkubatory przedsiębiorczości itp.);
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (jako instytucja pośrednicząca w wydatkowaniu środków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Inne.

IX.2. Monitoring oraz ewaluacja

Monitoring i ewaluacja są nieodłącznymi elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji strategii oraz wprowadzić ewentualne zmiany i korekty. Na potrzeby oceny stopnia wdrażania strategii opracowano zestaw wskaźników przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych. W tabeli 38 przedstawiono ich wykaz.

Tabela 38. Wskaźniki monitorowania strategii

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości zagospodarowania Powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i środowiska naturalnego	
Cel operacyjny 1.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej i mieszkaniowej	• Długość wybudowanych/zmodernizowanych sieci wodociągowych; • Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej; • Liczba wybudowanych/zmodernizowanych stacji uzdatniania wody; • Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej; • Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej; • Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków; • Liczba wybudowanych zbiorników małej i średniej retencji; • Powierzchnia zmeliorowana; • Długość wybudowanej sieci telekomunikacyjnej; • Liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci telekomunikacyjnej; • Liczba mieszkań socjalnych na 10 tys. mieszkańców; • Długość wybudowanej sieci gazowej; • Liczba gospodarstw podłączonych do sieci gazowej; • Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej
Cel operacyjny 1.2. Zwiększenie efektywności gospodarki przestrzennej w powiecie	• Liczba uchwalonych planów zagospodarowania przestrzennego; • Powierzchnia powiatu objęta planami zagospodarowania przestrzennego
Cel operacyjny 1.3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego w powiecie	• Długość przebudowanych/zmodernizowanych dróg powiatowych; • Długość wybudowanych/przebudowanych chodników; • Liczba przebudowanych obiektów mostowych; • Liczba wybudowanych urządzeń bezpieczeństwa ruchu; • Liczba utworzonych połączeń transportu zbiorowego; • Długość wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych
Cel operacyjny 1.4. Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego	• Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych/zorganizowanych imprez; • Liczba broszur, ulotek dot. tematyki edukacji ekologicznej; • Liczba budynków użyteczności publicznych poddanych termomodernizacji; • Liczba niskoemisyjnych środków komunikacji publicznej; • Liczba zorganizowanych kampanii promujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii; • Liczba zorganizowanych szkoleń dla rolników dot. wykorzystania biomasy; • Liczba wybudowanych biogazowni rolniczych
Cel strategiczny 2. Dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka Powiatu Grudziądzkiego	
Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości kapitału społecznego	• Liczba osób objętych doradztwem zawodowym; • Liczba zorganizowanych szkoleń; • Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach; • Liczba zrealizowanych programów aktywizacji zawodowej; • Liczba osób objętych programami aktywizacji zawodowej
Cel operacyjny 2.2. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej	• Powierzchnia terenów przygotowanych pod inwestycje; • Liczba udzielonych ulg inwestycyjnych; • Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej; • Liczba utworzonych przedsiębiorstw; • Liczba katalogów ofert inwestycyjnych;

	• Liczba broszur, ulotek, artykułów promujących ofertę inwestycyjną powiatu; • Liczba targów, konferencji promujących ofertę inwestycyjną powiatu grudziądzkiego
Cel operacyjny 2.3. Dywersyfikacja gospodarki powiatu	• Liczba utworzonych zakładów przetwórstwa płodów rolnych w powiecie; • Powierzchnia powiatu zagospodarowana na cele turystyczne; • Liczba turystów odwiedzających powiat; • Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych; • Liczba broszur, ulotek, publikacji, katalogów, gadżetów promujących ofertę turystyczną powiatu; • Liczba targów, konferencji promujących ofertę turystyczną powiatu grudziądzkiego
Cel strategiczny 3. Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego	
Cel operacyjny 3.1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców powiatu	• Stopa bezrobocia; • Liczba osób objętych instrumentami wsparcia: stażami, pracami interwencyjnymi, robotami publicznymi, pracami społecznie użytecznymi; • Liczba udzielonych dotacji na założenie działalności gospodarczej; • Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych; • Liczba utworzonych zakładów aktywizacji zawodowej; • Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej; • Liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu; • Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych; • Liczba zorganizowanych imprez sportowych; • Liczba dzieci i młodzieży objętych zajęciami pozalekcyjnymi
Cel operacyjny 3.2. Rozwój systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej	• Liczba utworzonych żłobków; • Liczba dzieci objętych opieką żłobkową; • Liczba utworzonych przedszkoli; • Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną; • Liczba przebudowanych/zmodernizowanych placówek edukacyjnych; • Liczba wyposażonych placówek edukacyjnych; • Liczba wybudowanych boisk wielofunkcyjnych
Cel operacyjny 3.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu	• Liczba stwierdzonych przestępstw; • Liczba zainstalowanych urządzeń monitoringu wizyjnego; • Liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych; • Liczba zakupionego sprzętu ratowniczego; • Liczba wyposażonych jednostek straży pożarnej; • Długość zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych
Cel operacyjny 3.4. Zapewnienie wysokiej jakości opieki zdrowotnej i pomocy społecznej	• Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców; • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych; • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych dla dzieci i rodziców; • Liczba utworzonych ośrodków interwencji kryzysowej; • Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych; • Liczba rodzin zastępczych; • Liczba miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej; • Liczba budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych;

	• Liczba osób objętych warsztatami terapii zajęciowej; • Liczba utworzonych placówek dla osób starszych; • Liczba utworzonych placówek opieki paliatywnej
--	---

Źródło: opracowanie własne

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Powiatu w Polsce realizowane są przede wszystkim ze środków własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków otrzymanych z innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania władz Powiatu.

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane ze środków własnych Powiatu oraz ze źródeł zewnętrznych. Wśród środków zewnętrznych wyróżnić możemy m.in.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne – JESSICA, JEREMIE,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w inwestycje realizowane w formule PPP,
- środki z Fundacji na rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000”
- środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy.
- Środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2020.

Należy podkreślić, że w momencie przygotowywania niniejszego dokumentu, w związku z rozpoczętym nowym okresem programowania 2014-2020, określenie szczegółowego katalogu możliwych źródeł finansowania ze środków UE nie jest możliwe z uwagi na wstępną fazę prac nad określeniem zakresu i wymiaru wsparcia. Jednocześnie zbliżający się nowy okres programowania stwarza możliwość pozyskania przez Powiat Grudziądzki środków na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w niniejszym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz Powiatu i ich udziału w procesie konsultacji założeń do okresu nowej perspektywy finansowej, definiowanej przez dokumenty programowe.

XI. OPIS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W okresie od 14 sierpnia do 4 września 2014 roku odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024*. Informację o możliwości składania uwag do projektu dokumentu, znajdującego się na stronie internetowej oraz wyłożonego do wglądu w siedzibie Starostwa, wywieszono na tablicy ogłoszeń w Starostwie Powiatowym w Grudziądzu oraz zamieszczono na stronie internetowej Powiatu. W wyznaczonym terminie nie zostały zgłoszone żadne uwagi do projektu strategii.

Załącznik nr 1. Ankieta wykorzystana na potrzeby badań

Ankieta

Zapraszamy do wypełnienia ankiety konsultacji, która będzie wykorzystana podczas przygotowywania Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024.

Planowanie zrównoważonego rozwoju wymaga określenia istniejących walorów oraz problemów w różnych aspektach tematycznych: życia społecznego, gospodarki, środowiska, infrastruktury. W celu stworzenia pełnego obrazu sytuacji w powiecie grudziądzkim potrzebne są informacje uzyskane bezpośrednio od Państwa. Uzupełnij one dane zawarte w statystykach i pozwolą na opracowanie dalszych działań zmierzających do poprawy warunków życia w powiecie.

■ **Jakie są Państwa zdaniem 3 największe walory powiatu grudziądzkiego?**

Wybrane odpowiedzi proszę zaznaczyć przy użyciu X.

1.	Bogate środowisko przyrodnicze	
2.	Spokój i poczucie bezpieczeństwa	
3.	Dobre warunki produkcji rolnej i ogrodniczej	
4.	Wolne tereny pod inwestycje	
5.	Szeroka oferta edukacyjna	
6.	Atrakcje turystyczne	
7.	Szeroka oferta kulturalna	
8.	Dobrze rozwinięta baza produkcyjna	
9.	Dziedzictwo kulturowe, lokalny folklor, tradycje chełmińskie	
10.	Dobre warunki do rozwoju różnych dziedzin sportu	
11.	Inne:	

■ **Proszę wybrać 3 najistotniejsze problemy powiatu grudziądzkiego.**

W każdej kategorii proszę nadać rangę w skali od 1 do 3, gdzie 1 oznacza problem najpoważniejszy.

Sfera społeczna:

1.	Dyskryminacja osób niepełnosprawnych	
2.	Alkoholizm, przemoc w rodzinie i inne patologie społeczne	
3.	Niska jakość kształcenia	
4.	Niezadawalający poziom opieki społecznej	
5.	Niedostateczna ilość mieszkań socjalnych	
6.	Niedostateczny poziom opieki zdrowotnej, ograniczony dostęp do opieki specjalistycznej	
7.	Wąska oferta kulturalna	
8.	Emigracja ludzi	
9.	Niski stopień wsparcia przez samorząd dla inicjatyw lokalnych	
10.	Wysokie bezrobocie	
11.	Inne:	

Sfera gospodarcza:

1.	Niedochodowe rolnictwo	
2.	Brak przemysłu i nowoczesnych technologii	
3.	Słaby system wspierania przedsiębiorczości	
4.	Niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego	
5.	Niski poziom usług oraz ich wąski zakres	
6.	Słaby system transportowy i komunikacyjny	
7.	Niski poziom dochodów	
8.	Brak dopływu inwestorów	
9.	Brak nowych zakładów pracy	
10.	Brak pracowników z kwalifikacjami i umiejętnościami dostosowanymi do potrzeb lokalnego rynku pracy	
11.	Inne:	

Sfera przestrzenna i środowiskowa:

1.	Zanieczyszczenia powietrza	
2.	Nadmierny poziom hałasu	
3.	Trudności z utrzymaniem czystości lasów	
4.	Niska energooszczędność budynków publicznych na terenie powiatu	
5.	Niedostateczny stan rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej	
6.	Zbyt mała ilość/niewystarczająca estetyka zieleni publicznej: parków, skwerów	
7.	Niezadawalający system segregacji odpadów	
8.	Niezadawalająca czystość wód w powiecie	
9.	Zbyt słaba promocja ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	
10.	Niedostateczny stopień wykorzystania energii odnawialnej	
11.	Słaba świadomość ekologiczna mieszkańców powiatu	
12.	Nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa	
13.	Inne:	

Sfera infrastrukturalna:

1.	Zły stan techniczny dróg w powiecie	
2.	Niska estetyka przestrzeni publicznej	
3.	Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura techniczna (kanalizacja, wodociągi, sieć gazowa)	
4.	Słabo rozwinięta sieć komunikacji publicznej	
5.	Bariery architektoniczne, utrudniające poruszanie się osób niepełnosprawnych	
6.	Zbyt mała ilość ścieżek i tras rowerowych	
7.	Niedostateczna ilość obiektów rekreacyjno - sportowych	
8.	Niezadawalający stan i wyposażenie obiektów kultury: zabytków, muzeów, bibliotek	
9.	Zły stan techniczny (w tym niewystarczające docieplenie) i wyposażenia budynków publicznych: urzędów, szkół, domów pomocy społecznej	
10.	Niedostateczna ilość miejsc parkingowych	
11.	Stale rosnący ruch komunikacyjny, w tym tranzytowy	

12.	Inne:	
-----	-------	--

Które kierunki rozwoju powiat grudziądzki powinna realizować w pierwszej kolejności?

Proszę wskazać 3.

1.	Rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości	
2.	Rolnictwo i obszary wiejskie	
3.	Pomoc społeczna, zwalczanie dyskryminacji, działania na rzecz osób niepełnosprawnych	
4.	Edukacja i wychowanie	
5.	Sport i rekreacja	
6.	Turystyka, w oparciu o walory przyrodnicze, krajoznawcze i kulturowe	
7.	Rozwijanie infrastruktury drogowej, technicznej i komunikacyjnej	
8.	Promocja powiatu i współpraca z innymi regionami w zakresie szeroko pojętego rozwoju społeczno-gospodarczego	
9.	Zagospodarowanie przestrzenne	
10.	Porządek publiczny, bezpieczeństwo obywateli	
11.	Ochrona środowiska, ekologia	
12.	Współpraca międzynarodowa	
13.	Infrastruktura społeczna i ochrona zdrowia	
14.	Kultura	
15.	Wspieranie lokalnych inicjatyw poprzez współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami	
16.	Inne:	

- **Jakie inwestycje proponują Państwo do realizacji w powiecie grudziądzkim (proszę wpisać maksymalnie 5 dla każdej sfery)?**

1.	Dotyczące sfery społecznej (edukacja, bezrobocie, pomoc społeczna, i problemy społeczne):
2.	Dotyczące sfery gospodarczej (rolnictwo, przedsiębiorczość, turystyka, przemysł itp.):
3.	Dotyczące ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych:

4.	Dotyczące infrastruktury (drogi, parkingi, kanalizacja, wodociągi, obiekty użyteczności publicznej itp.):
----	---

METRYCZKA

Prosimy o uzupełnienie poniższych informacji. Będą one wykorzystane w celach statystycznych z zachowaniem zasady anonimowości.

8. Płeć:

a	Kobieta	
b	Mężczyzna	

9. Wiek:

a	poniżej 18 lat	
b	18-24 lat	
c	25-44 lat	
d	45-64 lat	
e	powyżej 65 lat	

10. Wykształcenie

	Podstawowe	
	Gimnazjalne	
	Średnie zawodowe	
	Średnie ogólne	
	Wyższe	

11. Zatrudnienie

a	Uczeń/student	
b	Osoba pracująca	
c	Osoba bezrobotna	
d	Przedsiębiorca	
e	Rolnik	
f	Emeryt/rencista	

Jeżeli nie chcą Państwo pozostać anonimowi, prosimy o czytelny podpis poniżej.

.....
Imię i nazwisko

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Rysunek 1. Lokalizacja powiatu grudziądzkiego na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ..	15
Rysunek 2. Podział administracyjny powiatu grudziądzkiego	17
Tabela 1. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2008-2012.....	23
Tabela 2. Ruch naturalny na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012	24
Tabela 3. Ruch migracyjny na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012	25
Tabela 4. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego do 2024 r.....	26
Tabela 5. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2024 r.....	27
Tabela 6. Instytucje i podmioty działające w sferze społecznej na terenie powiatu grudziądzkiego ...	34
Tabela 7. Powody, dla których przyznawano świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2010-2012.....	35
Tabela 8. Wykształcenie mieszkańców na terenie powiatu grudziądzkiego.....	37
Tabela 9. Przedszkola na terenie powiatu grudziądzkiego.....	40
Tabela 10. Szkoły podstawowe na terenie powiatu grudziądzkiego.....	40
Tabela 11. Szkoły gimnazjalne w powiecie grudziądzkim	41
Tabela 12. Szkolnictwo ponadgimnazjalne na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012 ..	42
Tabela 13. Biblioteki - wskaźniki.....	45
Tabela 14. Organizacje pozarządowe na terenie powiatu grudziądzkiego	47
Tabela 15. Przestępczość na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013	49
Tabela 16. Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej w powiecie grudziądzkim w roku 2013	50
Tabela 17. Udzielone noclegi i korzystający z noclegów na terenie powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012	57
Tabela 18. Surowce mineralne na terenie powiatu grudziądzkiego	58
Tabela 19. Drogi powiatowe na terenie powiatu grudziądzkiego.....	62
Tabela 20. Udział ilościowy i procentowy dróg powiatowych na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na gminy	64
Tabela 21. Sieć wodociągowa na terenie powiatu grudziądzkiego - stan na 31.12.2012 r.....	65
Tabela 22. Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu grudziądzkiego - stan na 31.12.2012 r.	66
Tabela 23. Oczyszczalnie komunalne funkcjonujące na terenie powiatu grudziądzkiego.....	67
Tabela 24. Zmieszane odpady komunalne na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012...	68
Tabela 25. Sieć gazowa na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012	69
Tabela 26. Schemat analizy SWOT	88
Tabela 27. Analiza SWOT – sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej....	89
Tabela 28. Sfera gospodarcza – analiza SWOT	90
Tabela 29. Analiza SWOT – sfera społeczna	91
Tabela 30. Analiza kierunków działania	109
Tabela 31. Zakres komplementarności	114
Tabela 32. Zakres komplementarności	115
Tabela 33. Zakres komplementarności	116
Tabela 34. Zakres komplementarności	116
Tabela 35. Zakres komplementarności	117
Tabela 36. Zakres komplementarności	118

Tabela 37. Zakres komplementarności	116
Tabela 38. Wskaźniki monitorowania strategii	119
Wykres 1. Liczba ludności na terenie powiatu grudziądzkiego	19
Wykres 2. Liczba ludności w poszczególnych gminach na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2008-2012	20
Wykres 3. Procentowy udział ludności na terenie powiatu grudziądzkiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2012	21
Wykres 4. Przebieg procesów demograficznych w powiecie grudziądzkim w latach 2008-2012.....	22
Wykres 5. Przebieg procesów demograficznych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2008-2012	23
Wykres 6. Prognoza liczby ludności na terenie powiatu grudziądzkiego z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2024 r.	25
Wykres 7. Wykształcenie mieszkańców powiatu grudziądzkiego z podziałem na płeć	36
Wykres 8. Wykształcenie mieszkańców powiatu grudziądzkiego	36
Wykres 9. Wykształcenie mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	37
Wykres 10. Imprezy organizowane na terenie powiatu grudziądzkiego w roku 2009, 2011 i 2012.....	44
Wykres 11. Lokalizacja organizacji pozarządowych na terenie powiatu grudziądzkiego	45
Wykres 12. Pracujący według sekcji PKD 2007 w powiecie grudziądzkim w 2012 r.	26
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie grudziądzkim w latach 2009-2013.....	27
Wykres 14. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2009-2013	28
Wykres 15. Struktura osób bezrobotnych ze względu na wykształcenie	28
Wykres 16. Wskaźnik nasycenia przedsiębiorczością w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego na 10 tys. mieszkańców	49
Wykres 17. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w powiecie grudziądzkim	50
Wykres 18. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w powiecie grudziądzkim	51
Wykres 19. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie kujawsko-pomorskim w tys. zł w 2012 roku	53
Wykres 20. Turystyka w powiecie grudziądzkim w latach 2008-2012	54
Wykres 21. Miejsca noclegowe na 1000 ludności w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012.....	54
Wykres 22. Struktura wiekowa respondentów	68
Wykres 23. Wykształcenie respondentów	68
Wykres 24. Zatrudnienie respondentów	69
Wykres 25. Walory powiatu grudziądzkiego	69
Wykres 26. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze społecznej.....	71
Wykres 27. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze społecznej.....	72
Wykres 28. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze gospodarczej	74
Wykres 29. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze gospodarczej	75
Wykres 30. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze przestrzennej i środowiskowej.....	77
Wykres 31. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze przestrzennej i środowiskowej.....	78
Wykres 32. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze infrastrukturalnej	80
Wykres 33. Problemy powiatu grudziądzkiego w sferze infrastrukturalnej	81
Wykres 34. Proponowane kierunki rozwoju powiatu grudziądzkiego	82